

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MAYIS 2011

Bütün Dünya

192297

SAYI: 2011 /05

FİYATI: 4 TL

2000

Zonguldak'taki eğitimden Türkiye için onurlu siyasete

Mehmet Haberal
Zonguldak Mehmet Çelikel
Lisesi (1960)

Kılıçdaroğlu CHP Zonguldak mitinginde halka seslendi:
Haberal bizim, Zonguldak'ın, Türkiye'nin Onurudur. Sh:10

9. Cumhurbaşkanı
Süleyman Demirel:
**Haberal Meselesi
Türkiye'nin
Onur
Meselesidir.** Sh:8

**Atatürk Hiç 19
Mayıs Bayramı
Göremedi** Sh:41

Oğulları Anlatıyor:
**Annemiz
Türkan
Saylan** Sh:44

İletişimcilerin
Büyük Kaybı
**"Jülide Gülizar
Abla"
Artık Yok** Sh:82

**İranlı Aydınların Düş Kırıklığı:
'Olmaz Öyle Şey'
Diye Diye...** Sh:24

**Mete Akyol
Savcı ve Müsteşarı
İkna Etti,
Tutuklu Adayla
Konuştu...** Sh:32

**Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın
Zonguldak Albümü'nden**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MAYIS 2011

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,

Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Necmi Tanyolaç, Kaya Karan, Alaettin Giray,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,

Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Nuray Bartoschek, Cahit Batum,

Haluk Cansın, Ali Murat Erkorkmaz,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören,

İlyas Halil, Pelin Hazar, Çetin İmir, Muzaffer İzgü,

Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,

Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,

Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,

Erdoğan Sakman, Songül Saydam,

Rıfat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,

Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,

Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Aktif Dağıtım:

(0532) 111 22 22

Dağıtım: Yaysat

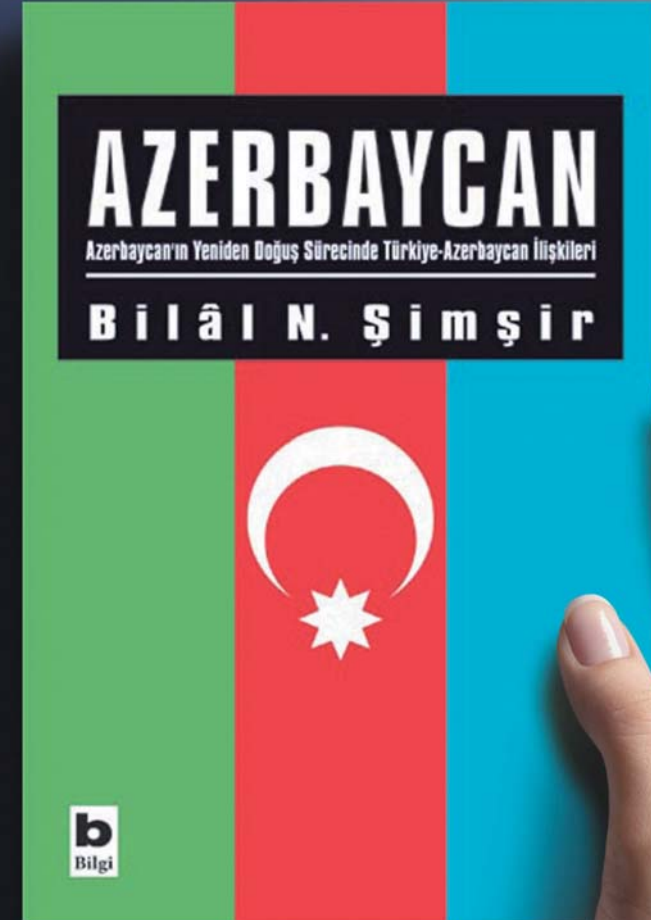
Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 25 / 04 / 2011

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

Kardeş Azerbaycan Cumhuriyeti'nin yeniden doğuş sürecini, bu süreçte Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini, Ankara'da suyun başında, günü gününe izleyen ve yaşayan Bilâl N. Şimşir'den bir kez daha olağanüstü bir çalışma...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

- 6** 24 Yıl Önce ve... Sonra
Mete Akyol
- 8** Haberal Meselesi Türkiye'nin Onur Meselesidir.
- 10** Kılıçdaroğlu CHP Zonguldak Mitinginde Halka Seslendi: Haberal Bizim, Zonguldak'ın Türkiye'nin Onurudur.
- 15** Başkent Üniversitesinde Tıp Eğitimi Uluslararası Düzeyde
- 16** Seçimler ve...
Büyük Millet Meclisi
Yaşar Öztürk
- 22** Milletvekilleri İçin Zorunlu Kurallar
- 23** Bir Zamanlar Milletvekili Seçilebilmek İçin...
- 24** Olmaz Öyle Şey Diye Diye...
B.D. Yazı İşleri Bölümü
- 32** Tutuklu Adayla Konuştuk
Mete Akyol
- 37** İstanbul Barosu Avukatları 5 Nisan Avukatlar Günü'nü Bu Yıl Kutlamadılar

- 39** Atatürk Türkiye'dir
Yiğit Eren Güney
- 41** Atatürk'ün Göremediği Bayram
Yaşar Öztürk
- 44** Örnek Bir Yaşam
- 51** Osmanlı'dan Günümüze Tarih ve Tekerrür
Cengiz Özakıncı
- 61** Büyük Taarruz
Cengiz Önal
- 69** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 71** Çanakkale Savaşları "Dinler Savaşı" Değildir.
Gül Yayla
- 74** Atatürk'ün Yanındaki O Libyalı Sizi İzliyor
Sinan Meydan
- 82** Jülide Gülizar'ı Tanımanın Dayanılmaz Mutluluğu
Gülbüz Evren
- 87** Gürer Aykal Provası ve Atatürk Rozetleri
Fazıl Say
- 89** Haldun Taner'in Çevresindeki Bilim-Sanat İnsanları
Konur Ertop

- 95** Dünden Bugüne
Orhan Velidedeoğlu
- 98** Tüm Annelerin Fesleğen Kokulu Elllerinden Öperim
Ersin Köseoğlu
- 102** Unutmak İstemediğim Yaşım
Çeviri: Tülay Ertekin
- 105** Altın Adamları Anımsamak
Metin Gören
- 109** Anılarla Yaşanmaz mı?
Bekir Özgen
- 115** Çağlar Boyu Anadolu'da Tıp
Çetin İmir
- 124** Çocuk Yıldızlar Ne Oldu?
Mehmet Ünver
- 130** Çamaşır Günü
Muzaffer İzgü
- 135** Kumpara.com Dünya Ekonomisini Altüst Eder mi?
Ali Murat Erkorkmaz
- 140** Bunları Yapın Hasta Olmayın
- 144** Seçim Tiyatrosu
Nuray Bartoschek
- 147** Film Bitmiyor
Mehmet Uhlri

- 31** Firçalayarak
- 60** İlk Dersimiz Türkçe
- 86** Bilginizi Denetleyin
- 94** Tıp Dünyasından Kısa Kısa
- 104** Sudoku
- 142** Ufak Tefek Bilgiler
- 150** Yarının Büyükleri
- 152** Çözümler Sayfası
- 153** Kareler ve Rakamlar
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Ayın Kitapları
- 160** Bir fotoğraf, Bin Sözcüğe
Bedeldir

10

Haberal Bizim, Zonguldak'ın, Türkiye'nin Onurudur.

44

Örnek Bir Yaşam
Oğulları
Türkan Saylan'ı
Şükran Pakkan'a anlattı...

82

Jülide Gülizar'ı Tanımanın Dayanılmaz Mutluluğu
Gülbüz Evren

89

Haldun Taner'in Çevresindeki Bilim-Sanat
Konur Ertop

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

24 Yıl Önce ve... Sonra

Sizi önce, 32 sayfa ileriye götüreceğim; sonra da oradan, birlikte 24 yıl geriye gideceğiz. Götüreceğim yeri de söyleyeyim mi?

Önce hazırlıklı olun: Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ne gideceğiz.

Sonra sakın olun: Fazla değil, ya beş, bilemediniz 6 dakika tutacağım sizi orada.

Şimdi de sevinin: Birlikte kalkıp, yine buraya, bugünüme döneceğiz.

Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ne gitmemizin ilginç bir nedeni var:

Orada, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temeline dinamit koymuşçasına" ağır bir suçun sanığı, 10 aydan buyana tutuklu olarak bulunduruluyor. O kişi, ay sonunda önce cezaevinden çıkacak, sonra da "davullarla, zurnalarla uğurlanarak", Ankara'ya, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne doğru yola çıkacak.

Biz, onu görmeye, onla konuşmaya gideceğiz şimdi, Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ne. O neden gidecek Ankara'ya, onu biliyor musunuz? Meclis Dilekçe Komisyonu'na şikayet dilek-

çesi vermeye değil, elbette... Milletvekili olarak gidecek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne.

Neden bu denli kesin konuşuyorum, onu da söyleyeyim.

Çünkü kendisi, ay sonunda yapılacak milletvekili seçimlerine, partisinin liste başı adayı olarak katılıyor.

İşin içine 24 yıl geriye ve Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ni karıştırmasaydım, kimbilir kimden söz ettiğimi sanacaktınız. Oysa şimdi, 1987 yılındayız ve ilerideki yıllarda dillere destan olacak Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ndeyiz. Buraya konuşmaya geldiğimiz kişi, adını ilerideki yıllarda daha sık duyacağımız ünlü milletvekili Ahmet Türk..

O burada, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütünlüğünü bozmak girişiminden on aydan buyana tutuklu bulunuyor.

Tutulduğu koğuştaki 117 kişi kalıyor. Onlar, koğuşun karşılıklı duvarları boyunca sıralı, birbirlerine bitleştirilmiş üçer katlı demir ranzalarda yatıyorlar. O ranzaların aralarındaki boşlukta ya-

şıyoruz konuşmamızı Ahmet Türk'le. "Bizim milletimiz her zaman mağdurdan yana olmuştur" diyor. "Bu millet, açlığa susuzluğa dayanır ama, haksızlığa dayanamaz" diyor. "Mardin'de büyük bir oy patlaması bekliyorum" diyor. Konu genişledikçe, görüşleri derinleşiyor:

"Ne demek bu dönemde 141. ve 142. maddeler?" diyor. "Komünizm propagandası yapmak suçu ne demek? Demokrasilerde görüşlerin propagandasını yapmak suç olur mu hiç?" diyor.

"Bugün serbest bıraksalar, Türkiye'de Komünist Partisi kurulsaydı, bira-
kın iktidara gelmesini, inanın, yüzde bir bile oy alamaz. Bu korku neden-
dir?" diyor. Ve bir türlü akıl erdiremi-
yor, niçin burada olduğuna, burada
niçin tutulduğuna...

Yıl 1987... İçinde bulunduğu-
muz dönemin koşulları, "12
Eylül" damgalı... Aylardan Kasım...
Bu ayın 29'unda milletvekili seçimi
var. 6 Kasım 1983 seçiminden sonra
29 Kasım 1987'de, Türkiye'de "12
Eylül" döneminin ikinci seçimi yapı-
lacak. "Halkın mağdurdan yana ol-
duğunu" çok iyi biliyor, Ahmet Türk.
"Halkın kendisini, fikirlerinden ötü-
rde desteklediğini" çok iyi biliyor.
"Kendisinin halkını tanıdığı kadar,
halkın da kendisini tanıdığını" da
çok iyi biliyor.

Ve tüm bu nedenlerden, 29 Kasım
seçimlerinde milletvekili seçileceğini
de çok iyi biliyor.

Ve hepsinden, hepsinden önemlisi,

birşeyi daha "çok iyi biliyor" Ahmet
Türk.: "Cezaevinden ne zaman çıkaca-
ğımı" da...

**"Bizim milletimiz
her zaman
mağdurdan yana
olmuştur" diyor.**

**"Bu millet,
açlığa susuzluğa
dayanır ama,
haksızlığa
dayanamaz" diyor.**

**Diyarbakır Kapalı Cezaevi'ne bir-
likte yaptığımız gezimiz tamamdır...**

24 yıl geriye gittik, cezaevinde
sorgusuz sualsiz on aydır tutuklu olan
siyaset adamı Ahmet Türk'ü gördük.

O, kısa bir süre sonra cezaevinden
çıkacak, TBMM'ne girecek. Biz de
şimdi 1987 yılından ve 12 Eylül dö-
neminin ikliminden çıkacağız ve bugü-
nümüze geri geleceğiz.

Burada, bir yandan bugünümüz-
deki ileri demokrasi döneminin ilk
milletvekili seçimine tanıklık edece-
ğiz... Bir yandan da ileri demokrasi-
nin bir erdemine tanık olacağız:

Neden tutuklandıkları gibi, ne za-
man çıkacakları da belli olmayan kimi
tutukluların, bir "ileri demokrasi
erdemini" sayesinde, cezaevlerinden ne
zaman çıkacaklarının çok iyi bilinebil-
diğine de tanık olacağız...•

meteakyol@butundunya.com.tr

9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel: "Haberal Türkiye'nin onurudur, Haberal Meselesi Türkiye'nin onur meselesidir."

9. Cumhurbaşkanı Demirel Vatan Gazetesi Ankara Temsilcisi Bilal Çetin ve Ankara Haber Müdürü Semra Çetin'e konuştu...

9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın uğradığı haksızlık karşısında vicdanının isyan ettiğini söyledi ve "Prof. Dr. Mehmet Haberal, benim onurumdur, bizim onurumuzdur, Zonguldak'ın onurudur ve Türkiye'nin onurudur. Ayrıca 'Mehmet Haberal meselesi' ise, Türkiye için bir onur meselesidir" dedi. 12 Haziran seçimle-

rinde Zonguldaklıların tutumunun önemine dikkat çeken Demirel, şöyle dedi: "Türkiye'de halkın böyle bir haksızlık karşısında vicdan azabı çekmemesi mümkün değildir. 'Haberal Olayı' bir milletvekili olma hadisesi değil, zindandan kurtulma hadisesi de değil, doğrudan doğruya bir haksızlığa milletin ne diyeceğini anlamamız meselesidir."

12 Haziran seçimlerinde Zonguldaklıların "yalnızca kendilerinin değil, bütün milletin sesini duyuracaklarını" söyleyen Demirel, "Eğer milletin sesini duymak istiyorsanız işte buyurun, bu da milletin sesi. Milli irade diyorsanız bu da milli irade" dedi.

Sözlerini "Suç yok, suçlu var orta yerde. Bunun neresi ileri demokrasi?" diyerek sürdüren Demirel, "Yapacak idi", suç olur mu? Suç "Yaptı"dır.

"Yapacak idi"yse yaparken basarsın. Yahut yapacağına dair emare olur. Mehmet Haberal çakı taşımaz cebinde yahu. Adamın işi gençlerledir. İnsanlara şifa veren bir sürü cerrah, doktor yetiştirdi."

Süleyman Demirel, açıklamasında şu noktaları da belirtti:

"Bakın, Zonguldak'ta Kemal Kılıçdaroğlu ne söyledi, 'Bu adamın suçu nedir' dedi. 'Üniversite kurmak mı suç, bu ülkenin çocuklarını okutmak mı suç? Böyle suç mu olur? 'Bu adamın suçu nedir?' dedi. 'Haberal bütün varlığını bu ülkenin çocukları okusun diye bir vakfa devretmiştir. Bu suç olur mu? Bu suç olmadığına göre bu adam orada neden duruyor?' Haberal, dünyaca tanınmış bir cerrahdır. Suçu, bu kadar meşhur olmasında herhalde... Orta yerde suç olur, anladık, kimse savunmaz onu. Suç bulamadığına göre, bırak adamı..."

Süleyman Demirel, Mehmet Haberal'ın milletvekili adaylığı için kendisinin devreye girdiği iddialarına da karşı çıktı ve "Haberal iki yılı aşkın süredir cezaevindedir ve hâlâ "Suçum ne?" diye sormaktadır. Benim isyan halinde olduğumu herkes biliyor. Ama

"Haberal Olayı bir milletvekili olma hadisesi değil, zindandan kurtulma hadisesi de değil, doğrudan doğruya bir haksızlığa milletin ne diyeceğini anlamamız meselesidir."

benim tavsiyeme gerek yok. Bakınız, CHP Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu ne diyor. 'Birisi bana tavsiye etti de Haberal'ı onun için aday yaptım' demiyor. 'Vicdan lazım' diyor. Bunu ben dedirtiyor değilim ki! Böyle bir adama 'Biri sana etki mi yaptı, bunu söylüyorsun?' denebilir mi? Darbe yapacakmış da, yakalanmış da, etmiş de... Bunların hepsi laf, laf, laf... Mehmet Haberal çakı taşımaz cebinde yahu..."

Süleyman Demirel, Vatan gazetesinin muhabirlerinin sorularına verdiği yanıtlarında hükümetin yargıya karışmadığı iddiaları konusunda da şunları söyledi:

"Hükümet, yargının işine karışmıyormuş... Bence 'Hükümet ne yapsın?' kalkınının arkasına sığınmamak lazım. Bunu hiç kimseye anlatamazsınız. Ve neticede 'bu devir' diye ilerde değerlendirilirken, bu kararı veren hakim veya savcının üstünde kalmaz bu, devir siyasi iktidarların üstünde kalır. 'Sizin devrinizde şu oldu' denir."

Kılıçdaroğlu

CHP Zonguldak mitinginde halka seslendi:

Haberal bizim, Zonguldak'ın Türkiye'nin Onurudur.

Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi'nin 1318 numaralı öğrencisi Mehmet Haberal, insanlığa ve bilim dünyasına üstün hizmetlerinden sonra dünyanın 1 numaralı organ nakli uzmanı Prof. Dr. Mehmet Haberal kimliğiyle döndüğü "baba ocağı" Zonguldak'a şimdi, milletvekili olarak hizmet etmeye hazırlanıyor.

Yetiştirdiği Zonguldak Gazi İlkokulu'nda ve Mehmet Çelikel Lisesi'nde her yıl okul "iftihar listesi"nin ilk sırasında yer alan Prof. Dr. Mehmet Haberal şimdi, Türkiye'nin

birinci partisi CHP'nin, Zonguldak aday listesinin birinci sırasında milletvekili seçimlerine giriyor.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun geçen ay partisinin Zon-

guldak'taki dev mitinginde kendisini, "Zonguldak'ın onuru, Türkiye'nin onuru" övgüsüyle andığı Prof. Dr. Mehmet Haberal, kimsenin bilmediği bir nedenle Silivri Cezaevi'nde tutuklu bulundurulduğu için seçim çalışmalarında birlikte olamayacağı Zonguldaklı'larla ancak, seçimlerden sonra kucaklaşabilecek, bütünleşebilecek.

**"1. Üniversite kurdu,
2. Dünyanın sayılı cerrahlarından biri oldu,
3. Fakiri, fukarayı düşündü, onlara yardımcı oldu,
4. Kendi için 'dünyalık' edinmedi, bu ülkenin çocukları okusunlar, yetişsinler diye bütün mal varlığını üniversiteye bağışladı."**

CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın iki yılı aşkın bir süre polisler, savcılar ve mahkeme kurulu üyesi yargıçlar tarafından yanıtlanamayan "Suçum Ne?" sorusunu da aynı mitingde şu dört maddeyle bir çırpıda yanıtladı:

1. Üniversite kurdu,
2. Dünyanın sayılı cerrahlarından biri oldu,
3. Fakiri, fukarayı düşündü, onlara

yardımcı oldu,

4. Kendi için 'dünyalık' edinmedi, bu ülkenin çocukları okusunlar, yetişsinler diye bütün mal varlığını üniversiteye bağışladı."

Kılıçdaroğlu'nun, bu yanıtını, miting alanını dolduran binlerce Zonguldaklı, uzun uzun alkışlarla ve içtenlikli bir tezahüratla onayladı.

Genel Başkan Kılıçdaroğlu kürsüde, Prof. Haberal'la ilgili olarak özel bir bilgi de açıkladı:

"Kendisini, dokunulmazlık zırhına bürünmekle itham edenlere Prof. Haberal, henüz adaylık başvurusunda bulunurken bir yanıt verdi ve ilk imzasını, dokunulmazlıkların kaldırılması için verdiği dilekçeye attı."

Kılıçdaroğlu, "O bir yiğit adamdır" dediği Prof. Haberal'ın, tutuklu

olduğu için babasının cenazesine katılmasına izin verilmemesini de eleştir-di ve şöyle dedi:

“Babası Zonguldak’ta öldüğü zaman cenazesine bile katılamadı. Bu ayıp bile bu iktidara yeter. Ne olacak yani bir insan, babasının cenazesine katılsa, babasına son görevini yapsa?..

Kasket takıp meydanı hıncahınc dolduran coşkulu kalabalığa seslenen Kılıçdaroğlu, Zonguldak birinci sıra adayı Prof. Dr. Mehmet Haberal için, “Haberal bir yiğit adam, onurumuz” dedi.

Madenci Anıtı’nın bulunduğu meydanda halka seslenen Kılıçdaroğlu, alana madenci bareti ile geldi, konuşurken Ecevit kasketi taktı. Seslendiği binlerce kişi, Prof. Haberal’ın ismi anons edildiğinde ıslık ve alkışlarla aları çınlattı...

”Rahmetli Ecevit’e sağlık hizmeti

Haberal neden Zonguldak’tan aday oldu?

Bu soruya Zonguldak CHP örgütü ve geniş Haberal Ailesi’nin üyeleri aşağıdaki yanıtları veriyor:

- Haberal’ın kökü Rize olabilir ama Zonguldak’ta yetişti...
- İlkokulu ve liseyi Zonguldak’ta bitirdi.
- Babası Yaşar Haberal CHP teşkilatının çalışmalarına hep yardımcı oldu. Genç yaşta geldiği şehirde Çatalağzı Termik Santralinde çalıştı, bu süreçte Ticaret Lisesi’ni bitirdi.
- Aile 60 yıldır Zonguldak’ta. Prof. Dr. Haberal’ın kardeşi, annesi ve birçok akrabası Zonguldak’ta. Tıpkı babasının mezarının da Zonguldak’ta olduğu gibi...

sundu, yanından ayrılmadı. Rahmetli Ecevit onu Cumhurbaşkanı adaylarından birisi olarak düşünüyordu. Bunu bütün Türkiye biliyor.

İster çıksın çıkmamasın Haberal bizim, Zonguldak’ın, Türkiye’nin onurudur.”

Mitingde Prof. Dr. Haberal’ın hastalarının ve onların ailelerinin de bulunması dikkat çekti. Miting alanında Haberal’ın savunmasının yer aldığı “Suçum Ne?” isimli kitap dağıtıldı.

Haberal’ın fotoğrafları onlarca aracın üstünde yer aldı. Ayrıca alanda “Haberal” yazılı pankartlar açıldı; “Haberal nerede biz buradayız” sloganları atıldı.

Milletvekili adayları sahneye çağrıldığında ise Haberal “Tüm dünyanın

Prof. Dr. Haberal neden Zonguldak’tan aday oldu:

- Haberal Zonguldak’ta yetişti...
- İlkokulu ve liseyi Zonguldak’ta bitirdi.
- Aile 60 yıldır Zonguldak’ta

kabul ettiği bilim adamı, sizi Silivri’den selamlıyor” diye anons edildi.

Kılıçdaroğlu, konuşmasını aile sigortasının hayata geçtiği, yargının bağımsız olduğu, gazetecilerin hapse girmediği, tek bir çocuğun bile yatağa aç girmediği, yoksulluğun ve yolsuzluğun olmadığı, taşeron işçiliğin tarihe gömüldüğü, askerliğin 6 aya indiği, emekli ve esnafın desteklendiği, sınıfların “şifresiz” olduğu bir Türkiye vurgusuyla bitirdi. •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

ULUSAL TIP EĞİTİMİ AKREDİTASYON KURULU
RESMEN ONAYLADI:
**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ'NDE
TIP EĞİTİMİ
ULUSLARARASI DÜZEYDE**

Başkent Üniversitesi'nde tıp eğitiminin uluslararası düzeyde uygulanmakta olduğu, Türkiye'de bu konudaki otorite kuruluş Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu tarafından Akreditasyon Belgesi'yle kanıtlandı. Bir "onursal teşekkür" anlamı da içeren Akreditasyon Belgesi, geçen ay düzenlenen bir törende UTEAK Başkanı Prof. Dr. İskender Sayek tarafından, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Haldun Müderrisoğlu'na teslim edildi.

Başkent Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Mithat Çoruh, Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kenan Araz, Başkent Sağlık Kuruluşları Direktörü Prof. Dr. Ali Haberal'ın yanı sıra, üniversite öğretim üyeleri ve öğrencilerinin de katıldıkları törende konuşan Rektör Prof. Dr. Araz, bu gururu yaşamalarının kaynağında Başkent Üniversitesi Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tıp eğitimi ve insana verdiği değer bulunduğunu söyledi ve üniversite adına kendisine şükranlarını bildirdi.

Tıp Fakültesi dekanı Prof. Dr. Haldun Müderrisoğlu da konuşmasında "Başkent Üniversitesi'ndeki tıp eğitiminin UTEAK tarafından Akreditasyon Belgesi ile onaylanması, ülkemizin önde gelen sayılı tıp fakülteleri arasında olduğumuzun mesleki kanıtıdır." dedi. Fotoğrafta UTEAK Başkanı Prof. Dr. İskender Sayek, kuruluşun Akreditasyon Belgesi'ni Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Haldun Müderrisoğlu'na verirken görülüyor.

YAKIN TARİHİMİZ

Yaşar Öztürk

Seçimler ve... Büyük Millet Meclisi

Ulusal egemenliğin kanıtı ve simgesi millet meclisi, yepyeni bir devlet kurmakta olan Mustafa Kemal için, “en vazgeçilmez” önemde ve yücelikteki bir temeldi.

Çünkü meclis, üzerinde ulusun genelinin görüşlerinin dile getirildiği sarsılmaz bir temel olmasının yanı sıra, ulusun egemenliğini simgelediği yüce varlığıyla, ayrıca bir “bağımsızlık kanıtı” idi.

Kurtulu Savaşı’nı bile meclis çatısı altında yapmaya özel bir özen gösteren Mustafa Kemâl, savaş öncesi ön çalışmalarını da hep kongre çatıları altında

yürütmüştür. Sivas Kongresi’ni toplamaya çalıştığı günlerde Mustafa Kemâl, kongrenin amacını soran bir gazeteciye, o başlangıç günlerinin başlangıç toplantılarından birinin amacını özetlediği sözleriyle aslında, işin sonunda gerçekleştireceği meclis kurma amacını açıklıyordu: “Ulusal yazgımız konusunda bir takım ilkeler benimsiyoruz” diyordu. “Bu ilkeleri

savunacak milletvekillerini seçerek, ulusun genelinin görüşlerini saptamak amacımızı gerçekleştirmek istiyoruz.”

Aynı gazetecinin, “Adaylığınızı koyacak mısınız?” sorusunu ise şöyle yanıtlıyordu:

“Ben sırf vatan ve ulusuma böyle her an, her dakika bütünüyle bedenimi feda etmek amacıyla kutsal mesleğimden ayrılıp ulusun bağına döndüm. Bunu yaparken sıradan bir ulus bireyi olarak elimden gelen her türlü fedakârlıktan geri kalmamak azmindeydim. Bununla birlikte tümüyle ulusumun genel iradesine uydum ve boyun eğdim. Eğer ulus beni milletvekili seçme isteğini gösterirse seve seve kabul ederim. Fakat kendiliğimden hiçbir girişimde bulunmayacağım.” Mustafa Kemâl, büyük düşü Büyük Millet Meclisi’nin önemini, Bursa’da yaptığı bir konuşmasında şöyle anlatıyordu:

“Siyasetimizin temel taşı, cehaletin yok edilmesidir. Üçbuçuk yıldır ulus olarak yaşıyoruz. Bunun somut ve en açık tanığı hükümet biçimimiz ve hükümetimizin özellikleridir ki, onu kanun ‘TBMM’ diye adlandırıyor. Bütün dünya bir gerçeği çok iyi bilsin ki, Türkiye devletinin tek ve gerçek temsilcisi yalnız ve ancak, ulusunun egemenliğinin simgesi TBMM’dir.”

Mustafa Kemâl, seçim öncesi kendi kaleme aldığı bir seçim bildirgesinde, Büyük Millet Meclisi’nin anlamını ve önemini özetlerken, böylesi bir çatı

altında ulusu temsil etmek üzere seçimlere girmeye hazırlanan milletvekili adaylarına ise, dolaylı olarak, bu çatı altındaki görevlerini anlatıyordu:

“Egemenlik kayıtsız, koşulsuz ulusundur. Yönetim düzeni halkın yazgısını doğrudan doğruya kendisinin düzenlemesi ilkesine dayalıdır. Ulsun gerçekve tek temsilcisi TBMM’dir. TBMM dışında hiçbir birey, hiçbir güç ve hiçbir makam ulusal yazgıya egemen olamaz. Bundan dolayı tüm yasaların düzenlenmesinde, her çeşit örgütte, yönetimin genel ayrıntılarında, genel eğitim ve ekonomi

Atatürk Meclisin
ilk günlerinde
konuşma yaparken

konularında ulusal egemenlik ilkesi içinde hareket edilecektir.”

Mustafa Kemâl, yurt gezilerinden birinde gittiği Eskişehir’de halka, “yurtta olmanın bir gereği olan seçmenlik görevinin” anlamını ve önemini açıklıyor ve “Seçmenlik görevi, duygusallığa göre değil, akla göre yerine getirilmelidir” diyordu. Seçim

sonrası oluşan TBMM’de ise, bu kez milletvekillerine sesleniyor ve şu sözlerle onlara Türkiye devletinin anlamını ve TBMM’nin önemini anlatıyordu: “Muhterem ve aziz arkadaşlarım, yeni Türkiye devletinin ruh yapısı ulusal egemenliktir. Bir ulusun egemenliğinin bilincinde olabilmesi, onu güvenle koruyabilmesi birtakım özel niteliklere ve üstün bir eğitime sahip olmasına bağlıdır. Bir ulusun siyasal eğitiminde, toplumsal eğitiminde, vatan sevgisinde eksiklik varsa, o ulus egemenliğini yeterince güçlü bir biçimde elinde tutamaz. Yüce meclisin bugünkü kararlar

hakkından yoksun bırakmak girişiminde bulunuyorlardı. Bu iki, üç kişi, yasaların kendilerine verdiği yasa yapma hakkını kullanarak, seçim yasasında değişiklik yapmak istiyorlardı. Onların yasada yapmak istedikleri değişikliğe göre, doğum yeri Türkiye sınırları dışında kalan kişiler, milletvekili seçme ve seçilme hakkına sahip olamayacaklardı. Bunun anlamı çok açıktı. Türkiye’nin şimdiki sınırları dışındaki Selanik’te dünyaya gelen Mustafa Kemâl’in elinden, milletvekili seçme ve seçilme hakkı geri alınacaktı. Yani Mustafa Kemâl, kendi kur-

Mustafa Kemâl, yurt gezilerinden birinde gittiği Eskişehir’de halka, yurttan olmanın bir gereği olan seçmenlik görevinin anlamını ve önemini açıklıyor ve SEÇMENLİK GÖREVİ DUYGUSALLIĞA GÖRE DEĞİL, AKLA GÖRE YERİNE GETİRİLMELİDİR diyor.

tüm bu nitelikler, üstünlükler, özellikle ulusumuzun erginliği bir kat daha yükseltilmiş ve bütün dünyaya, bu gerçeği görmek istemeyen dünyaya gösterilmi ve ilan edilmiştir.”

Mustafa Kemâl, bir yandan seçmene yurttaşlık görevini, bir yandan milletvekillerine TBMM’nin anlamını ve ulusal egemenliğin önemini anlatırken, aynı çatı altında ve aynı milletvekillerinin karşısında ayrıca, kendini de savunmak zorunda kalıyordu. Çünkü onun kurduğu meclise, milletvekilleri olarak girebilmiş iki-üç kişi, yasaları araç olarak kullanarak kendisini, yani Mustafa Kemâl’i, seçme ve seçilme gibi çokönemli bir yurttaşlık

duğu meclise milletvekili olarak da giremeyecekti, oraya girecek milletvekillerinin seçilecekleri seçimde, oy da kullanamayacaktı. Devletin hem de o doğum günlerinde Mustafa Kemâl, kendi devletinin meclisinde, içlerine sızabilmiş sayıları iki-üç de olsa, kendi ulusunun vekilleriyle de “savaşmak” zorunda kalıyordu. Bunlara karşı mecliste yaptığı konuşması, yalnızca şu kadarıdır:

“Bu girişim beni yurttaşlık haklarımdan yoksun bırakmaya yönelmiştir. Doğduğum yer, ne yazık ki, bugünkü sınırlarımız dışında kalmış bulunuyor. Herhangi bir seçim bölgesinde beş yıl olsun oturup kalmış da değilim. Eğer

TBMM Başkanı Atatürk, Meclis balkonunda milletvekilleri ile birlikte

düşmanlar amaçlarına tam ulaşmış olsalardı, bu tasarıya imza koyan bayların memleketleri de sınır dışında kalabilirdi. Aralıksız beş yıl bir seçim bölgesinde oturup kalmamışsam, bu da yurda yaptığım yararlılıklar yüzündendir. Ben sanıyordum ki bu yararlılıklarımdan dolayı ulusun sevgisini, saygısını kazandım ve belki de İslam dünyasının gözüne girmiş bulunuyordum. Bütün bu sevgilere karşı yurttaşlık haklarımın elimden alınmak isteneceğini hiç düşünmezdim. Sanıyordum ki yabancı düşmanlar, canıma kıymak yoluyla beni ulusuma yararlı olmaktan alıkoymaya çalışacaklardır. Ama hiç bir zaman aklımın köşesinden geçmedi ki, yüce mecliste bunlarla bir düşünen iki-üç kişi olsun çıkabilecek!”

Bu sözlerin ardından mecliste Mustafa Kemâl’i öven konuşmalar yapılıyor, ona özel bir ayrıcalık tanınarak, kendisinin bu yasanın dışında tutulması öneriliyordu. Mustafa Kemâl, milletvekillerinin böyleli tutumuna da karşı çıkıyor ve yeniden söz alarak, bu kez kendini öven milletvekillerine, dünya-

nın belki de en kısa, fakat en önemli şu dersini veriyordu:

“Hiçbir kişiye ayrıcalık tanıyan bir yasa olamaz. Bana ayrıcalık tanıyan bir yasa da olamaz. Ben adalet ve hukuk istiyorum; ama kendim için değil, herkes için istiyorum...”

Mustafa Kemâl, seçimlere yurttaşların gereken önemi ve duyarlılığı göstermesini her zaman istiyor ve bu isteğini, hemen her olanak bulduğunda, kendisini dinleyenlere bir ders verirken tane tane açıklıyordu.

Adana’da çiftçilerle yaptığı bir söyleşideki şu sözleri de, bu derslerinden biridir:

“Sayın çiftçiler, yeni seçimleri çok önemli bir vatan görevi olarak değerlendiriniz. Çünkü seçimler sonrasında oluşacak meclisin ülkeye, ulusa yapmak zorunda olduğu görevler çok güç, çok ağır ve çok önemlidir. İçinizden ülkeyi ve ulusu en çok seven, aklına, sağduyusuna, vicdanına en çok güvendiklerinizi seçiniz. Meclis bu sayede sizin isteklerinizi gerçekleştirmeye, hak ettiğiniz refahı sağlama gücüne sahip olacaktır. Bana gelince, ulus

beni yeniden seçtiğinde bu meclise katılırım. O zaman görevimi güvenle yerine getirebilmek için bir halk fırkası kurmak niyetindeyim. Partinin programını gereken zamanda tüm ulusa bildireceğim. Memnun olursanız, iyi bulduğunuz yerler olursa, onları kabul edersiniz; memnun olmadığınız yerler olunca, onları da bana bildirirsiniz. Ben de gereken düzeltmeleri yaparım. İstiyorum ki o program kişisel olmasın, tüm ulusun programı olsun.”

Kurtulu Savaşı, TBMM, Cumhuriyet ve öteki kazanımlar gerçekleştiikten sonra bu yapıyı geleceğe taşıyacak kurumların oluşturulmasına sıra geldiğinde Mustafa Kemâl, “Bir düşünceyi yaşama geçirebilmek için elbette o düşüncenin girişimcisi ve girişimcileri olmalıdır” demiş ve bu girişimcileri öyle tanımlamıştır:

“Ulusumuz çok zamandan beri siyasi partiler yüzünden ve siyasi partilerin ihtirasları ve onların çatışmaları yüzünden çok büyük zararlara uğramıştır. Ulusun çıkarları unutulmuştur. Şunun bunun çıkarının hizmetine konmuştur. Gerçekten ulusun çeşitli sınıflarından bir, ya da iki, ya da üçünü alıp da diğerlerinin zararları

na olarak, yalnız o sınıfın yararını sağlamakla uğraşan bir siyasi parti, bizim ulusumuz ve ülkemiz için zararlıdır.

Bizim zorunlu olduğumuz, bütün ülke evlatlarının el ele vererek çalışmasından ve çalışmasıyla elde edilecek sonuğtan ibarettir. Siyasi örgütler ekonomik amaçlara dayanarak kurulur. Parti kuruluşunda başka bir kötü niyet yoktur. Başka kötü niyetle kurulan partiler gerçek partiler değildir. Onlar hırs, çıkar ve çapulcu partileridir. O halde biz öyle bir parti yapacağız ki, bundan bütün ulusun, hiç ayırım yapmadan herkesin çıkarını ve yaşam nedenlerini, mutluluğunu sağlamayı görev edinebilsin! Buna olanak var mıdır? Evet buna olanak vardır ve bundan başkasını ülkede yapmanın olanağı yoktur.”

Mustafa Kemâl, 1922-1931 yılları arasında, o günün güç ulaşım koşullarına karşın, ondokuz kezyurt gezisine çıkmıştır. Bu gezilerindeki ana ama-

Atatürk Meclis çıkışında kendisini sevgiyle karşılayan halkla beraber

“El birliği ile çalışmalıyız... Kişilerle değil, ilkelerle meşgul olunmalıdır. TÜRK ULUSU’NUN ZORBALIK VE BASKI İLE YÖNETİLEBİLECEĞİNİ SANANLAR TÜRK’Ü ve TÜRK TARİHİNİ BİLMİYENLER VE ANLAMAYANLARDIR.”

cı, mecliste ulusu temsil edenlerle, ulus arasında bağların her zaman canlı ve sağlam tutulmasıydı. Bu gezilerinin sonunda milletvekilleriyle görüşmeler yapıyor, onlara gezisine ilişkin gözlemleri anlatıyordu; ama gerçekte milletvekillerine hem öğüt veriyor hem de herbirine görevlerini anımsatıyordu:

“Ülke yıkıntı durumundadır” di-yordu. “El birliği ile çalışmalıyız... Kişilerle değil, ilkelerle meşgul olunmalıdır. Türk ulusunun zorbalık ve baskıyla yönetilebileceğini sananlar Türk’ü ve Türk tarihini bilmeyenler ve anlamayanlardır. Evet tekrar yineliyorum, Türk ulusunu demokrasiden başka bir şekilde yönetme olanağı yoktur. Harabeler içinde Türk köylüsüne rastgeldim. Depremin zararlarından ben onları teselli edeceğime, onlar beni teselli ettiler. Ulusun maddi yoksunlukları çoktur. Fakat efendiliği ezelden beri benimsemiştir. Efendiliği benimsemek, ona her yeniliği yaptıracaktır. Türk halkı tutucu değildir. Her yeniliğe hazırdır ve yeteneklidir.

”Mustafa Kemâl, yalnızca milletvekillerine değil, yurt gezilerinde çiftçilere, işçilere, zenginlere, aydınlara da kimi görevlerini anımsatmaktan geri kalmıyordu. Bu amaçla yaptığı konuşmalarından birinde şöyle diyor-du: “Aydın bilim adamı denen insanlar vardır. Aydınlr, okumuşlar olsun,

bunlar başlı başına kendi çıkarlarını düşünür bir sınıf olamaz! Eğer bunlar, ‘Biz ülke içinde özel bir kitleyiz, bizi mecliste başlı başına temsil edenler bulunsun ve meclis yalnız bizim çıkarlarımızı sağlayacak yasalar yapsın’ derlerse umdukları yarardan yoksun kalırlar. Aydınlara ve okumuşlara düşen çok yüksek bir görev vardır. Halkın içine girmekve onlara yol göstericilik yapmak, onlara zenginliğe ve mutluluğa kavuşmak için öncülük etmek, onları aydınlatmak, bilgilendirmek ve başarılı kılmaktır. Sanıyorum ki her ülkede bilginlerin en insancıl ulusal ve vatani görevi yalnız ve ancak bu olabilir. Ulusun karşısında namuslu olmak ve namuslu davranmak gerekir. Ulusu aldatmayacağız! Ulusa daima ve daima gerçeği söyleyeceğiz. Kendimizi kimsenin üstünde görmeye hakkımız yoktur...”•

Mustafa Kemal'in 1927 yılında yayımladığı genelge: **Milletvekilleri İçin Zorunlu Kurallar**

● Milletvekillerinin özel yaşamlarında ticaret, tarım, sanayi vb. alanlarındaki iktisadi ve mali faaliyetleri devletin yasalarına bağlıdır...

Ancak milletvekilleri milletvekili sıfatını özel iktisadi yaşamları için kullanmamalarına özel bir özen gösterecektir.

● Sermayesinin çoğunluğu devlete ait olan kuruluş ve şirketlerle, genel çıkarlara ait ve özel sözleşmeye bağlı ayrıcalıklı şirketlerde ve tekel idarelerinde, hükümetçe yönetim kurullarına atanan ve bu kuru-

luşları temsile yetkili kimseler partiye bağlı milletvekillerinden olmayacaktır. Öbür kuruluşların yönetim kurulu üyelikleri konusunda genel kurallar geçerlidir.

● TBMM başkanı, ve başkan yardımcıları, başkanlar ve parti genel sekreteri, parti grubu başkanı ve başkan yardımcıları, parti denetçileri gerek devletle ilgili kuruluşlarda, gerek devletin ilgili olmadığı özel kuruluşlarda müdürlük, yönetim kurulu üyeliği, temsilcilik gibi görevlerden kesinlikle kaçın-

nırlar. Müdürlük ve yönetim kurulu üyeliği, temsilcilik gibi bir yöneticilik durumu söz konusu olmaksızın özel kuruluşlarda pay sahibi olma konusunda genel yasa hükümleri geçerlidir.

● Milletvekillerinin göreve devam konusundaki durumları TBMM'nin özel kanununa tabidir. Partili milletvekillerinin TBMM'ye devamları açısından durumlarını izlemek parti genel başkanlığınca özel öneme sahip olacaktır.●

Damat Ferit Hükümeti döneminde ayan üyeliğine atanan Konyalı Mehmet Zeynel-abidin Efendi, 100 yıl önce "Mesrik-i İrfan" gazetesinde Konya'dan milletvekili olma koşullarını açıklamıştı. Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi katalogunda 9521/2' sayıyla kayıtlı "İslamiyet ve Meşrutiyet" adlı yapıtta da yer alan ve Konyalı gazeteci Ali Akgül'ün bugünkü Türkçe'ye çevirdiği koşulları aşağıda okuyucularımızın değerlendirmesine sunuyoruz...

Bir Zamanlar Milletvekili Seçilebilmek İçin...

● Milletvekili adayı, aday olacağı şehirde uzun süreli yaşamış olmalı, halkın mizacını iyi bilmeli. Bir şehirde oturmamış veya gideli uzun zaman olanların iyi olup olmadığı bilinemez.

● Şehre yarayacak her türlü kanunu ve o şehir halkının mutluluğunu sağlayacak şeyleri düşünüp beğenmeye muktedir olmalıdır.

● Devletin şan ve şerefini düşünmeyecek kadar cahil olmamakla birlikte, sefih (zevk ve eğlenceye düşkün, uçar) de olmamalıdır. Çünkü kendi malı kendine teslim edilemeyen sefih bir adama böyle görevler verilemez.

● Kanunsuz ve haksız işleri dile getirmek konusunda korkusuz, ölmekten bile kaçınmaz ve dünya için kimseye müdane etmez olmalıdır.

● Paraya boyun eğecek kadar zayıf ve parayı sevenlerden olmamalıdır. Yoksa millet menfaatini yitirme ihtimali artar ve memleketi açıkça uçuruma sürükler.

● Memuriyetini ve çıkarını korumak

için onun bunun önünde eğilmiş, kendine haksızlık edenlere göz kırpmış, kendisi haksızlık etmiş olmamalıdır.

● Rüşvet almış, para ile onun bunun hakkını satmış, mahvetmişlerden de olmamalıdır.

● Halka zulüm ve işkence edenlerden olmamalıdır.

● İki sözlü, ikiyüzlü adamlar da milletvekili olamaz.

● İnsanların ayıbını arayan, ikili ilişkilerde gizli sırları anlamaya çalışan, tertip üretenler de aday olmamalıdır.

● Milletvekilliği bittikten sonra kendini idare edecek bir işi veya varlığı olmayanlar da aday gösterilmemeli. Çünkü bu özellikleri olmayanlar hükümetin ayıbını örtüp boyun eğmek zorunda kalırlar.●

Gönderi: ALİ NALÇACI

Olmaz öyle şey! Diye diye...

Yurt dışında 15 yıl sürgün yaşamı süreci yaşayan Ayetullah Humeyni, 1 Şubat 1979 Perşembe günü Paris'ten İran'a döndüğünde, kendisine özgürlükçü umutlar bağlayan solcular ve uzun etekli mollalar, başkent Tahran caddelerinde zafer turu atıyorlardı.

Çok kısa bir süre sonra, yere yatırılıp ensesinden kesilen generallerin kanlı başları ve kurşuna dizilen "solcu enteller"in cesetleri üzerinde aynı mollaların uzun etekleri, İslam Cumhuriyeti'nin sancağı olarak dalgalanacaktı. O güne değin İranlı generaller tarafından ne de çok nutuk atılmıştı!..

Ocak ayının ilk günlerinde ABD büyükelçisinin saraya yaptığı son ziyaret, Şahın da, saltanatın da sona erdiğinin, "diplomatik dille" ifadesi olmuştu. İran'ı işgal eden güçlerin petrol uğruna tahta oturttuğu Şah Muhammed Rıza Pehlevi, günü geldiğinde işi bitmiş tüm piyonlar gibi, Washington tarafından bir anda "delikten aşağı süpürülmüştü." ABD büyükelçisi, Muhammed Rıza

Pehlevi'yi ziyaretinde Beyaz Saray'ın Şah ve Pehlevi Ailesi'nin ülkeyi terk etmesi tavsiyesini -ya da talimatını- iletliyordu.

Şahın Tahran'dan ayrılmasından iki hafta sonra, İran'ın her tarafında coşkulu gösteriler yapan solcular, mollalar ve militanlar, Ayetullah Humeyni'nin liderliği altında, giderek aşırılık dozunu artıran tutucu İslam hükümetini kurmak için sabırsızlanıyorlardı.

24 Eylül 1902'de Humeyn kentinde doğan, 3 Haziran 1989'da Tahran'ın kalp hastanesinde ölen Humeyni, İran'da çoğunlukta olan Şii mezhebini. Gençlik yıllarında Kuran'ı ezberledikten sonra, Kum kentinde kendini Şii mezhebinin öğretisine adadı. Bir din adamı olarak Şii hiyerarşisi içinde sürekli yükseldi ve birçok mürid edindi. 1941 yılında İngiliz ve Sovyet birlikleri İran'ı işgal ettiğinde, Muhammed Rıza Pehlevi, İran'ın ikinci "çağdaş" Şahı olarak tahta oturtuldu.

Şah Rıza Pehlevi

Yeni Şah, Batı'yla yakın ilişkiler kurdu. 1953 yılında İngiliz ve ABD haberalma servisleri ajanlarının yardımı ile, önde gelen politik karşıtlarını tasfiye eden ve Batı dünyasının kimi "idealleri"ni benimseyen Şah, 1963 yılında "Beyaz Devrim"i ilan etti.

Bu kapsamlı program, dini kişi ve vakıflara ilişkin toprakların yoksul köylülere dağıtılmasını, kadınlara eşit haklar tanınmasını ve öteki çağdaş reformların gerçekleştirilmesini öngörüyordu.

Bu yıllarda Şii mezhebinin Ayetullah unvanına ulaşan Humeyni, Şahın Batılılaşma programını açıkça kınayan ilk dini lider oldu. Kum kentindeki dini eğitim merkezinden yayımladığı öfkeli mesajlarında, Şahın devrilmesi ve bir İslam devleti kurulması için halka sürekli çağrılar yapmaya başladı. 1963 yılında Ayetullah Humeyni'yi cezaevine attıran Şah, bu kararının ülke genelinde büyük kargaşaya neden

Sürgünden dönen Humeyni'nin Tahran havaalanında karşılanışı (1 Şubat 1979)

olması üzerine, daha sert bir önleme başvurdu ve 4 Kasım 1964 Çarşamba günü, Humeyni'yi İran'dan kovdu, sürgüne gönderdi.

İrak'ın başkenti Bağdat'ın 160 km güneyindeki Necef, Şiiler için kutsal bir kent olarak ünlüydü. Humeyni, bu kente yerleşti ve ilerideki yıllarda başka ülkelerin TV'lerinde örneği sık görülen banda alınmış vaazlarını ülkesine göndermeye, öğrencilerini ve müridlerini "uzaktan kumandayla" kışkırtmaya başladı. Humeyni, din adamlarının hükümet işlerine karışmamasını öngören mezhep geleneğini bir tarafa bırakıyor, Şii liderlerini İran'ın yönetimini üstlenmeye çağırıyordu.

1970'li yıllarda Şah Pehlevi'nin genel uygulamaları yanında, Pers Krallığı'nın 2.500'üncü yıldönümünü kutlamak amacıyla düzenlediği abartılı tö-

renler, radikal İslamcıları daha da öfkeliyor, bu öfkenin karşısında Şah Pehlevi de ülkedeki İslam takvimini kaldırıp yerine Farsi takvimi getirerek radikal İslamcılara bir çeşit meydan okuyordu. Bu ve benzeri nedenlerle hoşnutsuzluk yaygınlaşıp, Şah baskıcı tutumunu gün geçtikçe sertleştiriyor, tüm bu gelişmeler halk arasında Humeyni'ye yönelik desteği güçlendiriyordu. 1978 yılında İran'ın büyük kentlerinde Şah karşıtı gösteriler patlak verdi. Yaşam standardı ve genel beklentileri açısından doyumsuzluk tepkilerini dışa vuran alt ve orta sınıf, radikal öğrenci gruplarının sokak gösterilerini destekliyor, bu ortamda Humeyni, Şahın zaman yitirilmeden devrilmesi çağrılarını yineliyordu. Aralık 1978'de silahlı kuvvetler de ayaklanmaya katılınca Şah, ABD büyükelçisinin "tavsiyesi"ni yerine getirdi, 14

Ocak 1979 Pazar günü ülkesinden ayrılmak ya da daha gerçekçi bir tanımla, kaçmak zorunda kaldı.

1 Şubat 1979'da 15 yıllık sürgünden Tahran'a dönen Ayetullah Humeyni, İran Devrimi'nin lideri olarak büyük sevgi gösterileriyle karşılanıyor, kökten dincilik ateşi tüm ülkeyi kasıp kavuruyordu. Toplumun geniş katmanlarını otoritesi çevresinde birleştiren Humeyni, İran'ı zaman geçirmeden din devletine dönüştürmeye başladı. Humeyni'nin Şah tarafından sürgüne gönderilmesinin 15'inci yıldönümü

erkeklerle eşit olarak sahip oldukları haklarını yitirdiler, çarşaf giymeye zorlandılar, Batı kültüründen esinlenen yaşam tarzılarını tümüyle unutmak zorunda bırakıldılar. Şeriat yasaları ve acımasız cezalandırma yöntemlerinin uygulandığı Humeyni rejiminde baskıcı nitelik, giderek Şah döneminde olduğundan daha da ağırlaşıyordu. Muhafetinin önce susturulması, sonra tümüyle ezilip ortadan kaldırılması amacıyla binlerce kişi idam ediliyor, kimse sesini çıkaramıyor, bu olup bitenlere, kendine dokunulmadığı sürece, seyirci kalmayı yeğliyordu.

Artık Ayetullah'ın yönetimi altına geçen İran'da kadınlar, erkeklerle eşit olarak sahip oldukları haklarını yitirdiler, çarşaf giymeye zorlandılar, Batı kültüründen esinlenen yaşam tarzılarını tümüyle unutmak zorunda bırakıldılar.

olan 4 Kasım 1979 Pazar günü, gösterici öğrenciler ABD'nin Tahran Büyükelçiliği'ni basıp diplomatları ve elçilik çalışanlarını rehin alıyorlar, Humeyni'nin onayladığı bu eylemi gerçekleştiren radikal grup, Şahın İran'a gönderilip kendilerine teslim edilmesini istiyor, bu isteklerini gerçekleştirmek için Amerikalı 52 diplomat ve görevliyi 444 gün rehin tutuyordu.

Muhammed Rıza Pehlevi, Temmuz 1980'de Mısır'da kanserden öldü.

Aralık 1979'da İran'ın yeni anayasası onaylandı ve Humeyni, bu anayasaya göre yaşam boyu dini ve politik lider ilan edildi. Artık Ayetullah'ın yönetimi altına geçen İran'da kadınlar,

1980 sonbaharında İran'ın güneybatısındaki petrol bölgesi, Irak diktatörü Saddam Hüseyin'in ordusu tarafından işgal edildi. Bu işgal, Ortadoğu'nun en kanlı ve en uzun savaşının başlamasına yol açtı. 1982'de kendi rızası ile bölgeden çekilen Irak'ın, barış anlaşması imzalanması önerisini reddeden Humeyni, komşu ülkeyle savaşını sürdürdü. Her iki tarafın yeni silah altına aldığı binlerce genç askerin de ölümünden sonra, Humeyni, Ağustos 1988'de Birleşmiş Milletler'in ateşkes çağrısını kabul etmek zorunda kaldı.

Humeyni'nin 3 Haziran 1989 tarihinde ölümü üzerine, 2 milyondan

fazla taraftarı cenaze törenine katıldı. Ülkenin dini liderliğine şimdi, Ayetullah Ali Hamaney getirilmişti. 1990'lı yılların başında çok yavaş da olsa, demokratikleşme sürecine geçiş yaşanan İran'da, bu sürecin ulaştığı son nokta 1997'de yapılan özgür seçimler oldu. İlmli reformist kimliğiyle tanınan Mohammed Khatami devlet başkanı seçildi. Daha sonraki dönemlerde radikal grupların ve mollaların, iç ve dış politikadaki ağırlıkları daha da arttı.

Bahman Nirumand

Şimdi de, İranlı gazeteci-yazar Bahman Nirumand'ın kaleme aldığı "İran" adlı kitaptan derlenen ve gazeteci Soner Yalçın'ın 23.10.2007 tarihli **ensonhaber.com** sitesinde yayımlanan yazısında yer alan "komşu ülkede yaşanan dramatik gelişmeler" in kısa bir özetini okuyalım birlikte ve dikkatle:

"Merhaba... Benim adım Bahman Nirumand. İranlı bir gazeteci-yazarım. Şahın devrilmesinde aktif rol oynayanlardanım. Ve aynı zamanda mollaların, demokrasi ve özgürlük getireceğine inanan milyonlarca solcu, demokrat, liberal ve milliyetçi insandan biriyim.

Evet, Humeyni yeryüzünde cenneti vaat etti bize... Demokrasi gelecek, kimse fikirleri ve siyasal görüşleri yüzünden tutuklanmayacak, işkence yapılmayacak, kadınlara eşit haklar verilecek, giyim serbest olacaktı. Şahı devirdikten sonra mollaların camiye geri döneceklerinden emindik. Devleti yönetecek durumda olduklarına inanmıyorduk. Yanıldık. Kitaplardan ezberlediğimiz cümleleri, içi boş kavramları birbirimize söyleyip duruyorduk.

Herşey 14 Ocak 1979 tarihinde değişti. Şah, İran'ı terk etti. Ardından Tahran'da, İran tarihinin en büyük yürüyüşü yapıldı. Sansür, yasak yoktu, istediğimiz gibi bağırıyorduk. Fakat mitingde ilk dikkatimi çeken, kim liberal Musaddık ya da solcu şehitlerin resimlerini taşıyorsa, mollalarca dövülüyordu. Pek üzerinde durmadık bu olayın. 'Hele bir kurtlarını döksünler, sonra sakinleşirler' diye düşündük. Ertesi gün gazetede, bir hırsızın genç mollalar tarafından yakalanıp, adına 'İslam Mahkemesi' denilen bir mahalli heyet tarafından 35 kamçı cezasına çaptırıldığı haberini okuduk. Bu haberi de ciddiye almadık. 'Üç beş sapsızın işi' dedik.

Bu arada bira, şarap fabrikalarının yakılması, sinemaların tahrip edilip filmlerin sokaklara atılması gibi olayların üzerinde ise, nedense, hiç durmadık. 'Ufak tefek şeylerin' toplumun demokrasi ve ulusal bağımsızlık yolundaki çabalarını etkilemesini istemiyorduk. Biz bunları söylerken, kadın ve erkeklerin yan yana yüzemeyecekleri, okullarda aynı sınıflarda ola-

mayacakları, birlikte spor yapamayacakları gibi gerici kararlar mollalar tarafından ardı ardına alınmaya başlandı. 'Müslüman kadınların yanında fahişelerin yeri yoktur' denilerek kadınlara örtünme zorunluluğu getirildi. Özellikle üniversitelerde bu yüzden çatışmalar çıktı. Bu çatışmalardan rahatsız olduk.

Kadın sorununun güncelleşip ön plana geçmesini istemiyorduk! 'Asıl mücadele, emperyalizme ve kapitalizme karşı verilmelidir' diyorduk. 'Kadın sorunu bir yan çelişkiydi, ana çelişki sömürüydü. Kadının giyim soru-

ğu gerekçesiyle dört kişiyi idam ediyordu. Benzer olay Tahran'da da gerçekleşiyor, üç fahişe ve üç eşcinsel kurşuna diziliyordu.

Sesleri ve görüntüleriyle erkekleri tahrik ettikleri için kadın spikerler televizyondan kovuluyor; uyuşturucu olarak görülen müzik yasaklanıyordu. Alkol içen, kırbaç cezasına çaptırılıyordu.

Şimdi düşünüyorum da, insan zamanla her türlü aşağılanmaya alışıyor galiba... Hiçbirini görmüyorduk; basmakalıp analizlerimizin doğru olduğuna o kadar inanıyorduk ki!.. Oysa top-

Oysa toplum hızla dincileştiriliyordu. Alınan her kararda 'Tamam bu sonuncusu' diyorduk. Ama arkası hep geliyordu. Kızların evlenme yaşı 18'den 13'e düşürüldü. Parfüm, ruj, saç boyası, mücevher gibi kadın malzemelerinin yurda girişi yasaklandı.

nu, emperyalizme karşı verilen mücadeleyi baltalamamalıydı! "Peçesiz, başörtüsü sokağa çıkan kadınlar artık açıkça, gözümüzün önünde dövülüyordu. Bazı kadınların yüzüne kezzap atılıyordu. Biz ise hâlâ büyük laflar ediyorduk; bu tür olayları devrimin kaçınılmaz sancısı olarak görüp umursamıyorduk! 'İttifak', 'Eylem Birliği' gibi terimlerin peşinden koşup duruyorduk.

Humeyni, 'Bütün sorunlarımızın sebebi, cemiyetimizdeki ahlaksızlıklardır. Bunların kökünü kazımalıyız' diyor, genç mollalar terör estiriyordu. Kitabevleri yağmalanıyor; gazete bayileri ateşe veriliyordu. Şiraz'da 'İslam Mahkemesi' eşcinsel ve fahişe oldu-

lum hızla dincileştiriliyordu. Alınan her kararda 'Tamam bu sonuncusu' diyorduk. Ama arkası hep geliyordu. Kızların evlenme yaşı 18'den 13'e düşürüldü. Parfüm, ruj, saç boyası, mücevher gibi kadın malzemelerinin yurda girişi yasaklandı. Kadın çamaşırı satan mağazaların vitrinlerine sütyen, kombinezon vs. koymasına bile izin yoktu. Kamu dairelerinde kadın memurlara tesettüre girme emri çıkarıldı. Aslında birçok aydın kadının üye olduğu kadın dernekleri vardı. Onlar kendi küçük çevrelerinde 'hamilelik tatilinin uzatılması', 'eşit işe eşit ücret' gibi talepleri tartışıyorlardı.

Biz aydınlar ise hep aynı düşünce-deydik: Demokrasi ve özgürlüğe geçiş

sancılarıydı bu tür vakalar! Abartmaya gerek yoktu. Hepimiz 'ana çelişki' üzerinde duruyorduk; öncelikle dışa bağımlılık ve ekonomik krizden kurtulmalıydık. Üç ay önce Humeyni, Paris'te komünistler de dahil olmak üzere her görüşün rahatça örgütleneceği bir demokrasiden, özgürlükten bahsederken, şimdi tüm solcu, milliyetçi ve liberalleri İslam düşmanı ilan etmişti. Bu sözler üzerine ilk protestomuzu yaptık. Mitingimize bir milyonu aşkın insan geldi.

Mollaların en iyi tarafları siyasi stratejileriydi; işlerine gelmediği zaman hemen gündemi değiştiriyorlardı. Referandum meselesini gündeme getirdiler. Halka soracaklardı: 'İslam Cumhuriyeti'ni istiyor musunuz, istemiyor musunuz?' Kuşkusuz bu bir oyundu; halkın yüzde 65'inin okur-yazar olmadığı bir ülkede kim ne anlardı cumhuriyetten? Yapılan propaganda belliydi; dediler ki:

'İslam'a "Evet" mi, "Hayır" mı diyorsunuz?'

Biz bu oyunu biliyorduk; ama şöyle düşünüyorduk: 'Önemli olan cumhuriyettir; serbest seçimlerdir; demokratik haklardır; özgürlüklerdir. İslam Cumhuriyeti bunu sağlayacaksa neden karşı çıkalım?' Ancak bazı küçük kesimler bu oyuna gelmemek için referandumu boykot ettiler. Sonuçta, 'Evet' diyen 20 milyon, 'Hayır' diyen ise sadece 140 bindi. Mollalar bu referandum sonucunu çok iyi kullandılar. Güya tüm ülke yaptıklarını onaylıyordu. Artık televizyondan sonra basın da ellerine geçmişti. Sanki tüm muha-

liflerin sayısı 140 bin kişiymiş gibi gösterdiler. Halbuki 20 milyon içinde bizim oyumuz da vardı.

Ama artık bizim sesimizin çıkmasına izin verilmiyordu. Mollalar güçlendikçe saldırganlaştılar. Örneğin, tirajı bir milyon olan liberal Ayendegan gazetesini kapattırdılar. Sıra sonra Keyhan gazetesine geldi; muhalif yazarların işten çıkarılmasını sağladılar.

Tüm bu olanları protesto etmek için mitingler düzenlemeye başladık. Ama iş işten geçmişti artık; insanlar yılmıştı, korkuyordu. Özgürlük, demokrasi ve bağımsızlık için ayaklanan halkın, bu kadar kısa sürede değişeceğini düşünememiştik. Sanmıştık ki, mollaların gerici yasalarına ve kurallarına halk karşı çıkacak. Halbuki tersi oldu; mollalar yasak, sansür getirdikçe arkalarından gidenlerin sayısı arttı. Örtünmek moda oldu! Tüm bunlara 'gelip geçici bir fırtına' diye bakmak ne büyük yanılgıydı. Komünistlerden, solculardan, demokratlardan, milliyetçilerden sonra liberal İslamcılar da zamanla mollaların hedefi oldu. Şah döneminden daha çok insan cezaevlerine konuldu; idam edildi. Milyonlarca insan canını kurtarmak için yurt dışına kaçtı. Kaçanlardan biri de bendim."

İranlı gazeteci-yazar Bahman Nirumand'ın yazdıkları, şu tümceyle bitiyor: "Dilerim bizim hatalarımızdan birileri ders çıkarır..."

İranlı meslektaşımızın bu dileğine biz de katılıyoruz, onun bu dileğini biz de yankılıyoruz ve biz de yineliyoruz: "Dileriz öyle olsun..."

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

Tutuklu Adayla Konuştuk

Yazan: METE AKYOL

Haklı ya da haksız, kimbilir kaç kişiyi cezaevine gönderen savcı, önce birkaç kez, sonra beş on kez rica üstüne rica etmeme karşın, Nuh dedi, peygamber demedi; cezaevine girmeme bir türlü izin vermedi.

"**Mümkün değil**, yapamam" dedi. "Ortam çok kritik... Dünyanın gözü üzerimizde... Lütfen anlayın beni..."

Savcı beyin "Dünyanın gözü üzerimizde" sözüne dört elle sarıldım:

"İyi ya, Savcı Bey" dedim. "Mumla arasak böyle bir fırsatı bir daha ya-

kalayamayız... Dünyanın gözünün üzerimizde olması, özellikle bu günlerde bulunmaz nimet değil de nedir?" Savcı bey benim ne demek istediğimi,

16.11.1987 tarihli Milliyet Gazetesi cezaevinde yapılan röportajı böyle duyurmuştu.

Mete Akyol, 1987 yılında seçimlere Diyarbakır cezaevinden SHP milletvekili adayı olarak katılan Ahmet Türk ve diğer tutuklularla...

ben de onun ne demek istediğini anlıyordum ama, ikimiz de birbirimizi anlamazlıktan geliyorduk. İçerde yapacağım bir röportajın, hem de bu kritik ortamda, Türkiye açısından bulunmaz bir nimet olacağını ben söylemekte ısrar ettikçe, Savcı bey de inadına duy-mamakta direniyordu. Bir ara öfkele-nir gibi bile oldu:

"Nasıl bulunmaz bir nimet değerin de fırsat olabilir bu?" dedi. "Bir an için diyelim ki cezaevine girmenize izin verdim... Siz oraya bayram ziyaretine gidiyor değilsiniz ya... Cezaevinde gördüklerinizi tabii ki ayrıntılarıyla anlatacaksınız, tutuklularla konuştuklarınızı tane tane yazacaksınız.

Sonra ne olacak? Sonra bunları yalnızca biz okumakla kalmayacağız, bizim yukardakiler de okuyacak; yetmedi, dünyanın 72 ülkesinin basını alacak, 72 dile çevirecek, onlar da kendi ülkelerinde yayınlayacak... Gel de çık çıkabilirsen ondan sonra işin içinden... Neresi bulunmaz nimet bunun, Allahaşkına?"

Yılmadım, kırk dereden su getirdim, sonunda Savcı beyi ikna edebildim.

"Valla bu dediklerinize aklım yatmadı dersem yalan olur." dedi ve ekledi: "İzin verirsiniz Ankara'ya bir telefon edeyim, Sayın Adalet Bakanı'na sorulmaz bu, ayıp olur ama, müsteşar beye sorarım, onun da aklı yatarsa bana bir talimat verir, ben de sizi cezaevine sokarım..."

Savcı Bey Ankara'yı aradı, Adalet

Bakanlığı müsteşarına benim isteğimi biraz kekeleyerek de olsa anlatırken, birden aklına geldi ve işin içinden kendini sıyrıverdi...

"Emrederseniz ben kendisine veriyim telefonu, kendi izah etsin efendim" dedi, telefonu bana uzattı. Ben de müsteşar beye, biraz önce savcı beye anlattıklarımı yineledim:

"Efendim Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yıkıcı faaliyette bulunduğu iddiasıyla tutuklanan ve aylardır cezaevinde tutuklu bulunan bir kişi, önümüzdeki milletvekili seçimlerine aday olarak katılıyor. Kendisi, seçime gireceği ilde, aday listesinin birinci sırasında yer alıyor. Bunu siz de biliyorsunuz elbette..."

"Evet, malum" dedi müsteşar. "Şimdi bana hak vermez misiniz sayın Müsteşarım? Bu kişi bir ay kadar sonra yüzde yüz milletvekili seçilmiş olacak. Ve düşünebiliyor musunuz, seçimin ertesi günü cezaevinden çıkacak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne

gidecek..."

"Eh, orası da malum..."

"Sayın müsteşarım, Türkiye'de demokrasi yok diyen bütün Avrupa ülkelerine, Amerika hatta Afrika ülkelere bile göğsümüzü gere gere, 'İşte demokrasi budur. Bizim memleketimizdeki demokraside cezaevinde aylardır tutuklu kalan bir kişi, ertesi günü cezaevinden çıkabilir ve parlamentoya girebilir. İşte gözlerinizle görünüz' diyebiliriz. Türkiye'deki demokrasinin bundan daha etkili bir propagandası olabilir mi Sayın Müsteşarım?"

Adalet Bakanlığı müsteşarının da aklı yattı bu işe.

"Üstelik, bir gazeteci de cezaevine girip, bu tutuklu kişiyle görüşme yapabiliyor... Bu da demokrasinin fazileti değil mi?" dedi. Ve telefonu Savcı beye vermemi istedi. Savcı bey bir çay daha ısmarladıktan sonra cezaevine telefon etti, oradan bir yetkilinin gelmesini istedi. Sonra da beni ve arkadaşlarımı o yetkiliye emanet etti, cezaevinden çıkmak için içeride sabırla seçim gününü bekleyen birinci sıradaki milletvekili adayı ile röportaj yapabilmemiz için bizi cezaevine gönderdi. Cezaevinin dış kapısında bizi, cezaevi müdürü bekliyordu.

Mete Akyol, Ahmet Türk ile...

'Bizim memleketimizdeki demokraside cezaevinde aylardır tutuklu kalan bir kişi, ertesi günü cezaevinden çıkabilir ve parlamentoya girebilir. İşte gözlerinizle görünüz' diyebiliriz. Türkiye'deki demokrasinin bundan daha etkili bir propagandası olabilir mi Sayın Müsteşarım?

Onun yol göstericiliğiyle birkaç kapıdan girip geçtikten ve birkaç kısa merdivenden inip çıktıktan sonra karşıımızda boydan boya beliren bir duvarın önünde durduk. Müdür bey, sanki duvarın öte yanını görünüyormuş gibi eliyle işaret etti:

"Onlar oradalar." dedi. "Siz orada yapacaksınız görüşmenizi..."

Müdür bey odasına giderken ben duvarın aşağısına baktım, ayaklarımdan dizlerime kadar olan yükseklikte ve galiba aynı ölçüde genişlikte bir delik gördüm. Arkamızda bekleyen bir gardiyan, şaşkınlığımı giderdi:

"Oradan geçerek gireceksiniz içeri" dedi.

Önce dizlerimizin üstünde yürümek istedik, olmadı. Eğildik, ellerimizin ve dizlerimizin üzerinde dört ayak sürüne sürüne ve deliğin bir metre kalınlığındaki duvarına sürtüne sürtüne, duvarın öte yanına geçtik. Ayağa kalktığımızda büyükçe bir avlunun bir köşesinde duruyorduk. Avluyu çevreleyen dört duvarın karşılıklı iki cephesinde, gecekondu kapılarına benzer birkaç kapı vardı.

Gardiyan kapıyı açtı, bizi içeri aldı. Sordum, söylediler; 30 metre uzunluğunda ve 6 metre genişliğinde bir

koğuştı burası. Karşılıklı duvarlara dikey olarak dayatılmış, kat kat demir ranzalar vardı. İlk kez görüyordum, ranzalar üçer katlıydı ve yanyana bitiştilmişlerdi.

"Neden bitişik bu ranzalar?"

Gardiyan ezberinden yanıtladı: "İkinci ve üçüncü kattakilerin uyunurken düşme tehlikeleri olmuyor bu şekilde..."

"Yatacakları zaman yatağa nasıl giriyorlar?"

"Ranzaların ayak uçlarından tırmınarak çıkıyorlar. Mesele değil o."

Sağımızdaki ve solumuzdaki üç katlı ranzaların arasında uzanan iki metre genişliğindeki koridorun sonuna kadar yürüdük. Güneydoğu yöremizde kürsü, Karadeniz bölgesinde sekmen denilen arkalıksız alçak iki oturacak yer vardı. İki kürsünün ortasında ise, o da alçak denilecek denli yere yakın bir sehpa duruyordu. Çay ve sigara içerken sehpa, salata doğrarken mutfak masası, yemek yerken yemek masası niyetine kullanılıyormuş.

"Kaç kişi kalıyor bu koğuştta?"

Gardiyan yine ezberinden yanıtladı: "Tam mevcudumuz 117'dir müdürüm."

Gündüzdü ama, yine de loştan da koyu bir karanlık içindeydi içeri. Ko-

Arşivindeki bu fotoğrafları Bütün Dünya Dergisi ile paylaştan Milliyet Gazetesi'ne Teşekkür ederiz.

Cezaevinden çıktıktan iki gün sonra milletvekili Ahmet Türk, Kasro Kanco'da verdiği 3 bin kişilik yemek davetinde Mete Akyol'la.

ridorun duvarının dibindeki kürsülerden birinde oturan "bugünün liste başı milletvekili adayı, bir ay kadar sonranın milletvekili" bizim geldiğimizi görünce ayağa kalktı, büyük bir şaşkınlık ve sevinçle, boynumuza sarıldı.

"Nasıl girebildiniz buraya?" dedi.

"Buraya tutuklulardan başkasının adım atması bile mümkün değildir..."

Biz yerlerimize oturmaya hazırlanırken, koğuştaki öteki 116 tutuklu, sağımızdaki ve solumuzdaki ranzalara tırmandılar, başlarını ranzaların ayak bölümünden uzattılar, bizi dinlemeye hazırlandılar. Ranzaların arasında, duvarın dibindeki iki kürsüden birine ben oturdum, karşıdaki kürsüye ise, koğuştaki 117'nci tutuklu "bugünün liste başı adayı, bir ay kadar sonranın milletvekili" oturdu. Ben ses alma aygıtımı çalıştırmaya başladım, Ertuğrul Pirinçcioğlu fotoğraf makinesinin ışığını durup durup parlatmaya başladı.

Ertuğrul Pirinçcioğlu mu kim? Başlayayın, tanıtmayı unuttum. Milliyet gazetesinin Diyarbakır Bürosu

Şefi ve çok başarılı bir fotoğrafçıdır.

Pardon, pardon. Yalnızca Ertuğrul'u değil, "bugünün liste başı adayı, bir ay kadar sonranın milletvekili"ni de tanıtmayı unuttum. Buraya kendisi ile görüşmeye geldiğim o kişi, Ahmet Türk'tür. Ahmet Türk, önümüzdeki milletvekili seçimine Mardin'de SHP'nin birinci sıradaki adayı olarak katılıyor. Önümüzdeki milletvekili seçimi, 29 Kasım'da yapılacak. Bu kez de yılını mı unuttum? Yıl, 1987.

Dönemin ortamını da yazayım: 12 Eylül 1980'den sonraki ikinci milletvekili seçimi. Şu anda Ahmet Türk'le görüştüğüm cezaevinin yerini de yazayım da, bu iş tamam olsun:

"Diyarbakır Cezaevi'nde, Kürtler Koğuşu'ndayız..."

Son bir not daha: Siz de "SHP"nin açılımını unutmuş olabilirsiniz. Onu da yazayım:

"Sosyal Demokrat Halkçı Parti".

Biraz yabancı mı geldi? Oysa bir zamanlar, düşüğümüz denizde sarıldığımız cankurtaran simidiydi, SHP... •

İstanbul Barosu Avukatları 5 Nisan Avukatlar Günü'nü Bu Yıl Kutlamadılar

İşte avukatların gerekçeli kararı:

- Savunma hakkı gasbedilmiştir.
- Savunmada avukatlar yok sayılmaktadır.
- Yargı bağımsızlığı yok edilmiştir.
- Avukatlık mesleği ve avukat meslektaşlarımız saldırıya uğramaktadır.

BÜTÜNDÜNYA
YAZI İŞLERİ
BÖLÜMÜ

İstanbul Barosu avukatları, 5 Nisan Avukatlar Günü'nü, "Savunma hakkının gasbedildiği, savunmada avukatların yok sayıldığı, mesleklerinin ve meslektaşlarının saldırıya uğradığı ve yargı bağımsızlığının yok edildiği" gerekçesiyle kutlamadılar.

Avukatlar o günü, İstanbul Barosu binasına büyük boyda siyah bir bayrak asarak ve bir araya geldikleri Taksim Meydanı'nda Cumhuriyet Anıtı'na çelenk koyup, saygı duruşunda bulunarak andılar.

İstanbul Barosu Başkanı Ümit Kocasakal, bu toplantıda yaptığı açıklamada, "Gönül, bugünün coşkuyla kutlanmasını istiyor, ancak bugün geldiğimiz noktada bunu yapabilmemiz olanaksızdır" dedi.

Başkan Kocasakal, son yıllarda mesleklerine ve meslektaşlarına yapılan saldırıları anımsattı ve "Yargılamalarda savunmanın hiçe sayıldığı, yargı ba-

ğımsızlığının yok edildiği bir ortamda ve savunmanın içine düşürüldüğü bu durumda kutlayacak bir şey göremiyoruz" dedi.

İstanbul Barosu binasına astıkları büyük boydaki siyah bayrağın anlamını da anımsattığı kısa konuşmasında Kocasakal, İstanbul adliyelerindeki meslektaşlarına da "Savunmaya yönelik ihlalleri, saldırıları protesto etmek amacıyla" duruşmalara bir hafta süreyle yakalarında siyah kurdeleyle katılmaları çağrısında bulunduklarını açıkladı.

Açıklamanın ardından bir gazetecinin, "Ergenekon savcılarları arasındaki görev değişikliği" konusundaki sorusunu kısaca, "Mahkeme kadiya mülk değildir" halk deyişiyile yanıtlayan Başkan Ümit Kocasakal, "Özel yetkili mahkemelerin artık ayrı bir hukuk haline geldiğini" savundu ve "Derhal kaldırılması gerektiğini" söylediği bu mahkemelerle ilgili olarak görüşünü şöyle özetledi:

"Savunmanın esas olarak hiçe sayıldığı, fazlalık olarak görüldüğü bu mahkemelerin, derhal kaldırılması gerekir. Çünkü bunlar, eski dönem DGM'lerinin de çok ötesinde mahkemeler ve savcılıklardır. Bugünkü uygulamada dikkat ediniz İstanbul özel yetkili savcılığı kendisini Türkiye savcılığı gibi görmekte, bu mahkemeler de kendisini Türkiye mahkemeleri gibi görmektedir. Ciddi yetki ihlalleri yapılmaktadır. Esas olan budur, yoksa kişilerin değişmesi önemli değildir. Zihniyetin değişmesi gerekiyor ve biz bunun değişmesi için İstanbul Barosu olarak sonuna kadar mücadele edeceğiz."

İstanbul Barosu avukatları 5 Nisan'da Baro binasına asatıkları siyah bayrakla protestolarını duyurdular ve aynı gün Taksim Meydanı'ndaki Cumhuriyet Anıtı'na çelenk koyup saygı duruşunda bulundular

Atatürk Türkiye'dir

Yazan: YİĞİT EREN GÜNEY

Doğa sevgisiyle Atatürk sevgisi bir doğaseverin yüreğinde ve beyninde bir araya gelince, Bergama'nın Bağyüzü köyünü çevreleyen fıstık çamları arasında bir Atatürk anıtı yükseldi.

Türkiye'deki Atatürk anıtlarının tümünden değişik bir yorumla yapılan Bağyüzü Köyü'nün gururu bu anıtta Atatürk, golf pantolonlu spor takım giysisi, başındaki kasketiyle bir kayanın üstünde oturmuş, elini üstüste dizilmiş beş kitaba dayamış olarak dinlenirken görülüyor.

Adları "Millî Mücadele", "Cumhu-

riyet", "Devrimler", "Bilim Sanat" ve "Nutuk" olan bu kitapların adları, uzaktan okunabilecek büyüklükteki harflerle kitap sırtlarında yer alıyor. Atatürk'ü, bir köy yaylasında, fıstık çamları arasındaki yüksek bir kayanın üzerine oturmuş, dinlenirken gösteren anıtın kendi "güzelliği" denli, yapılış öyküsü de ayrı bir güzellik oluştur-

yor. Yaşamını Almanya’da sürdüren 30 yıllık eğitimci ve doğa sever Sühan Şen, Bergama, Ayvalık ve Burhaniye üçgeni arasındaki Kozak yaylasında fıstık çamları altında yürüyüş yaparken, bir heykel kaidesi görüntüsünde iri bir kaya görmüş ve... Köye giderek muhtara, bu kayanın bulunduğunu araziye satın almak istediğini bil-

dirmiş. Arazinin sahibi Bağyüzü Köyü’nden Yücel Koray, Sühan Şen’e bu araziye ne amaçla satın almak istediğini sormuş. Sühan Şen’in, “Bu kayanın üstüne bir Atatürk anıtı yaptırmak istiyorum.” yanıtını alınca “Bu amaçla almak istediğin araziye parayla satmam; çamlığımda sınırını sen çiz, istediğin kadar araziye benim armağanım olarak kabul et” demiş. Ünlü heykeltıraş Prof. Dr. Tankut Öktem de önce Kozak Yaylası’na gelmiş, fıstık çamlığını gezmiş, kayayı incelemiş, sonra da Atatürk’ü, bu doğa güzelliğinin içine, baş köşeye oturtmuş.

“Bu güzel girişimde benim de katkım olsun” diyen ve anıtı hiçbir ücret almadan yapan Prof. Dr. Tankut Öktem, bu eserini tamamladıktan kısa bir süre sonra bir trafik kazasında yaşamını yitirdi.

Türkiye’de 18 ilde “Atatürk” ve “Cumhuriyet” konulu heykelleri, 90 şehitlikte de çeşitli heykelleri bulunan Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Tankut Öktem, 1940 yılında Konya’da doğmuştu. •

Prof. Dr. Tankut Öktem'den geriye kalanlar: Anıtlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Milli Mücadele yıllarını konu edinen Prof. Öktem'in eserleri arasında, dünyanın en yüksek üçüncü anıtı olan Kuvayi Milliye ve Atatürk Anıtı, Atatürk ve Harbiyeli Anıtı, Çanakkale Şehitliği'nde yer alan Yaralı Asker Anıtı, Amasya Tamimi Anıtı, Zonguldak Maden İşçileri Anıtı, Kastamonu Türk Kadınları Anıtı, Balkan Savaşı Anıtı, Magosa Büyük Özgürlük Anıtı, Atatürk-İnönü-Fevzi Çakmak Anıtı, Nazım Hikmet Heykeli, Uğur Mumcu Anıtı, Deniz Kızı Heykeli, Piyade Atatürk Anıtı ve Seul'de bulunan Sevgi Anıtı da bulunuyor.

Yazarımız Yaşar Öztürk çoğumuzun ayırında bile olmadığı bir gerçeğe dikkatimizi çekiyor: 19 Mayıs ulusal bir bayram olarak 1939'dan sonra kutlanmaya başlamış ve Ata'mız yaratıcısı olduğu 19 Mayıs'ın resmi bir bayram olarak kutlanmasını görememiştir. Aşağıda 19 Mayıs'ın ulusal bayram olma sürecini okuyacaksınız. Mayıs 2003 tarihli Bütün Dünya dergimizde yayımlanan bu yazıyı ordu birliklerimiz, öğretmen ve öğrencilerimizin dikkatine yeniden sunuyoruz.

Atatürk'ün göremediği bayram:

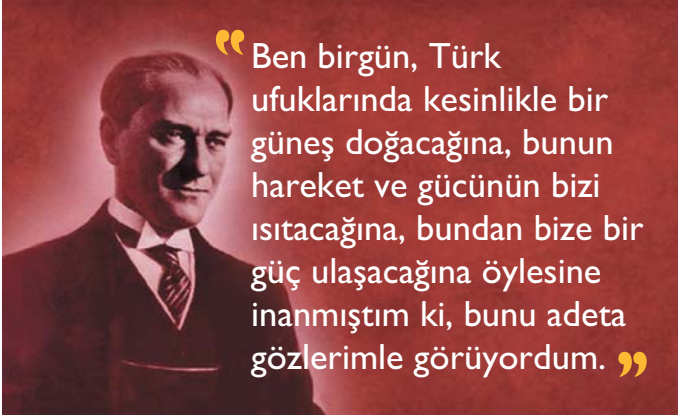

Haziran 1935 tarihinde kabul edilen 2739 sayılı yasa ile ulusal bayramlar ve genel tatiller belirlenmişti. Bunlar arasında, Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastığı, 19 Mayıs günü yoktu.

Yazan: YAŞAR ÖZTÜRK

Çünkü, 1938 Haziranı'na değin, 19 Mayıs yalnızca Samsun'da, Gazi'nin Samsun'a gelişinden ötürü, yerel anlamda “Gazi Günü” olarak kutlanıyordu. Aslında, her yıl mayıs ayının üçün-

cü haftası geleneksel olarak jimnastik şenliği, Mektepliler Bayramı, İdman Bayramı adı altında etkinliklere sahne oluyordu. Bu etkinliklerin geçmişi ise 12 Mayıs 1916'da, Erkek Öğ-

“Ben birgün, Türk ufuklarında kesinlikle bir güneş doğacağına, bunun hareket ve gücünün bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç ulaşacağına öylesine inanmıştım ki, bunu adeta gözlerimle görüyordum.”

retmen Okulları öğrencilerinin, öğretmenleri Selim Sırrı Tarcan gözetiminde Kadıköy’de İttihad Spor çayırında (bugünkü Fenerbahçe Stadi’nin yeri) yaptığı Beden Eğitimi Gösterisi’ne dayanıyordu. Bu geleneksel gösteri, daha sonra 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nın üstlenmesi ile Türkiye’ye yayıldı.

Beden Eğitimi Gösterileri’nden birinde, Mustafa Kemal Atatürk’ün, arkadaşları ile ulusal mücadeleye adım attığı Samsun’dan başlayarak sık sık söylediği “Dağ Başını Duman Almış” marşı da doğmuştu. Spor tarihimizin unutulmaz adlarından biri olan Selim Sırrı Tarcan, yüksek beden eğitimi almak için gittiği İsveç’ten döndüğünde, yanında jimnastik çalışmaları sırasında yazdığı notalarını da getirmişti. Bunlar arasında bulunan, İsveçli besteci Felix Korbig’in “Tre Tralanda Jamtör” (Tralalla Diyen Üç Kız) adlı bir ormanacı şarkısı vardı. Selim Sırrı Tarcan bu parçayı flütle çalarak küçük değişiklik-

ler yaptı. Ve aynı okulda Türkçe öğretmeni olarak görev yapan şair Ali Ulvi Elöve’nin, kareli bir defter kağıdına yazdığı güfte, 12 Mayıs 1916 tarihinde ilk kez bir beden eğitimi gösterisi sırasında söylendi.

1937 yılıydı. Atatürk Ankara Halk-evi’nde bir konuşma

yapacaktı. Bursalı gençler, kendisinden önce, “Dağ Başını Duman Almış”ı söylediler. Daha sonra kürsüye gelen Atatürk, konuşmasına şöyle başladı:

“Ben 1919 yılının Mayıs ayında Samsun’a çıktığımda elimde hiçbir maddi güç yoktu. Sadece Türk ulusunun soyluluğundan kaynaklanan ve benim vicdanımı dolduran yüksek bir manevi güç vardı. İşte ben bu ulusal güce, Türk ulusuna güvenerek işe başladım... Samsun’dan Anadolu içlerine kırık dökük bir otomobille gidiyordum. Yanımda, öteden beri yaverliğimi yapan Salih ya da Cevat Abbas’tan biri vardı. O kırık otomobille Anadolu yollarında ilerlerken hep düğünür ve yaverime, sizin az önce söylediğiniz şarkıyı söyletirdim. Ben birgün, Türk ufuklarında kesinlikle bir güneş doğacağına, bunun hareket ve gücünün bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç ulaşacağına öylesine inanmıştım ki, bunu adeta gözlerimle görüyordum.

O şarkıyı okuyup, yineletmekteki

amacım, Türk’ün bu güneşi doğunca başarıya ulaşacağını anlatmaktı. Bu nedenledir ki, biraz önce söylenen şarkı benim onsekiz yıllık bir anımı tazeledi. Sizlere teşekkür ederim.”

19 Mayıs 1938 günü, Ankara 19 Mayıs Stadyumu’nda gençlik ve spor gösterisi yapıyordu. Atatürk hasta hasta stadyuma gelmiş ve gençleri izlemişti. Ancak o sıralarda Hatay’ın anavatana katılması sorunu vardı. Ve uyarı niteliğinde bir askeri geçit törenine katılmak üzere hemen Mersin’e hareket etmek zorunda kalmıştı. Bu tarih, Ata’nın bu dünyada geçirdiği son 19 Mayıs olacaktı.

Oniki gün sonra, 1 Haziran 1938’de, 19 Mayıs’ın ulusal bayram olarak kabul edilmesi için TBMM’ye, bir yasa önergesi verildi. Önergenin gerekçesi şöyleydi: “19 Mayıs günü yurdun her bucağında Türk gençleri, sporcuları ve Türk halkının toplu ve birlikte, sonsuz ve evrensel bir tarihin dönüm günlerinden en büyüğünü kutlamaktadır. Bugün tarihin, insanlık ve uygarlık yararına olarak gidişini değiştirdiği gündür. Onun içindir ki, en büyüğümüz Atatürk, bu geleceğin güçlü zemini olan Türk gençliğine ve Türk sporculuğuna bugünün ayrılmasını uygun görmüşlerdir.”

Bundan sonra, 20 Haziran 1938’de, 3455 sayılı yasa ile 2739 sayılı yasanın “G” maddesine bir ek yapılarak, 19 Mayıs, “Gençlik ve Spor Bayramı” olarak belirlendi. “Dağ Başını Duman Almış” marşı da bu bayramın dolaylı bir simgesi olarak kabul edildi.

Sevgili Atamız’ın dünyadaki son

günleriydi. 1 Kasım 1938 tarihinde, hasta yatağında yanındakilere şu notu yazdırmıştı: “Türk gençliğinin, kültürde olduğu gibi spor alanlarında da ideale ulaşması için Yüksek Kumutay’ın kabul ettiği Beden Terbiyesi Yasası’nın uygulamaya geçirildiğini görmekle memnunum.”

Atatürk, 19 Mayıs’ın, yasalaşarak ulusal bayram olarak kabul edilmesini görmüş ve çok mutlu olmuştu ama ne yazık ki, bir 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’na katılmaya ömrü yetmeyecekti. Bu arada dünya spor basını da Türkiye’deki bu gelişmeleri dikkatle izliyordu. O günlerde dünyanın

“Dünyada ilk kez beden eğitimi zorunlu kılan devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk oldu”

en yüksek tirajlı spor gazetesi “L’Auto”da şöyle bir yazı yayımlanmıştı:

“Dünyada ilk kez beden eğitimi zorunlu kılan devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk oldu. Yalnızca kağıt üzerinde ve nutuklarla değil bunu gerçekten yerine getirdi. Stadyumlar ve spor merkezleri oluşturdu. Halkevlerinin spor kollarını kendi denetledi ve ulusunun kaderine egemen olduğu günden itibaren Türkiye’de spor git-tikçe artan bir değer kazandı.” •

Bir doktorun tek arzusu, hastasını sağlığına kavuşturmak, yaşamını uzatmaktır. Ben bundan fazlasını yaptım; hastalarımı yaşam şartlarını da hazırladım, Onlara iş ve aş buldum. Çocuklarına kanat gerdim. Yoksul olmaları, çaresiz olmaları koşuluyla, hiç ayırım yapmadan...

Örnek Bir Yaşam

Türk, Kürt, Süryani, v.s demeden, kırsalın evlere hapsedilmiş kızlarına kapıları araladım, ışık tuttum yollarına. Beni hırpaladılar, yerden yere vurdular, ne gâvurluğum kaldı, ne kürtçülüğüm, ne de komünistliğim. Şu son aramayla da darbeci yerine konudum. Umurumda bile olmadı. Çünkü ben, gâvur, Kürtçü, komünist veya darbeci değilim. Ben sadece, yüreği insan sevgisiyle dolu bir hekimim. Ülkemi, insan haklarına ve hukuka saygılı, demokrasiye inanan hükümetlerin idare etmesini isteyen bir vatanseverim.”

Türkan Saylan

(Ayşe Kulin- 'Türkan' kitabından)

Aydınlığından yararlanabilme talihine sahip olan öğrencilerinin “Değerli Hocam” diyerek, sağlıklarına kavuşturduğu binlerce hastasının “Melek doktor hanım” ve okula gitme olanağı sağladığı binlerce kız çocuğun “Türkan anne” diyerek minnet ve şükran duygularıyla andıkları örnek öğretim üyesi, aydınlanmacı Türk aydını Prof. Dr. Türkan Saylan, iki oğlunun beyinlerinde ve yüreklerinde ise **“Anne, Anneciğim”** idi. Anne Türkan Saylan’ın “Çok ihmal ettim” dediği oğullarından

Almanya’da yaşayan doktor Çınar Örgе ve iki yaş büyük ağabeyi grafik sanatçısı Çağlayan Örgе, Şükran Pakkan’a **“Anne Türkan Saylan”**ı anlatıyorlar:

Milliyet Gazetesi’nden Şükran Pakkan, Çınar ve Çağlayan Örgе ile

Çınar Örgе: “Bizim çocukluğumuz Kağıthane Köyü’nde geçti. Bahçede çınarlar varmış, yukarıdan çağlayanlar akarmış. İsimlerimiz oradan geliyor. Taştan bir evimiz vardı, annem ve babam sürekli çalışırdı, çok meşgul insanlardı. Bize babaannem bakardı. Horozlar, tavuklar, inekler...

Çağlayan Örgе: “Manda sütü...”

Çınar Ö.: “Evet ya. Annem beni doğurduktan sonra belkemiği tüberkülozu geçirmiş ve bana süt verememiş.

biberon yapmış, babam da mandıraya gidip manda seçermiş, ‘Bugün Çınar’a şu mandanın sütünü verelim’ diye gösterirmiş mandracıya.”

Çağlayan Ö.: “Aslında çocuklukta en çok dedem ve babaannemi hatırlıyoruz, tam bir köy hayatı yaşıyorduk.”

Çınar Ö.: “Bu hayatın zor yanları vardı da, biz bilemezdik çocuk aklımızla. Bir gün bana çay içirmek istemişler, dişlerimi kapatınca bardak ağızımda kırılmış. Beni uyutmamışlar,

kuşlarla ayık tutmaya çalışmışlar, anemle babam gelsin gösterecekler. Korkmuşlar. Böyle şeyler oluyordu.”

Sonra boşanıyorlar, çocukların velayeti babaya veriliyor.

Çağlayan Ö.: “Karışıklıklar yaşanıyor. Ayrılmayı annem istiyor, babam gururuna yediremiyor. Bizi kendine çekiyor, annemi cezalandırmak istiyor kendince. Fakat bir süre sonra ikinci evliliğini yapıyor.”

Çınar Ö.: “Boşanmadan sonra Nişantaşı’nda Vali Konağı Caddesi’nde oturuyoruz. Caddenin başında babam, sonunda annem oturuyor, ortasında da okulumuz var. Okuldan çıkarız, bir sağa bakarız, bir sola, nereye gideceğimize karar veremezdik. Mütema-diyen yanlış yere giderdik.”

Anne ve baba arasındaki gerginlik çocuklara yansır mıydı?

Çınar Ö.: “Babam yansıttı ama annem asla. Annem ile anneannemler, teyzemler, dayımların yaşadığı evde imece usulü çok güzel bir hayat yaşı-yorduk.”

Çağlayan Ö.: “Babam ise annemi bende görüp beni cezalandırır, yıpratır, “Annesinin oğlu” diye. Beni bu durum isyankar olmaya itti. Ben başkaldıran bir çocuk oldum o yüzden. Daha sokak hayatı içinde yer aldım. Şu anda babam bir meleğe dönmüş vaziyette tabii ama.”

Çağlayan Ö.: “Babam iki çocuk sahibi daha oldu, tam bir ev hayatı vardı orada. Diğer yanda annemin evi bam-başkaydı. Anneannem, teyzemler, an-nem birlikte yaşıyorlar, herkes işe gi-

diyor, bağımsızlığımız var, daha özgür geliyor. Öbür tarafta ise pek işe yara-mayan sürekli bir disiplin var.”

Çınar Ö.: “Yatılı okula gitmek zo-runda kaldığım bir dönem var. Babam ikinci hanımıyla evlendi, Nurten anne ile, babam anne dememizi isterdi. Ço-cukları oldu. Evde de yer darlığı oldu. Öyle diyeyim ben size. Babam orga-nize etti, böyle oldu.”

Çınar Ö.: “Liseyi bitirinceye kadar okuduk yatılı okulda.”

Çağlayan Ö.: “Ben çok okul değiştirdim. Babam benim adam olmayacağı-ma karar vermiş olmalı ki beni meslek lisesine verdi. Protesto ettim, derse girmedim, sokaklarda dolaştım. Resim yeteneğimi bulunca kendimi buldum, toparlandım.

Babamın beni çok rahat bırakmadığı bir dönemdi. Annemizle güzel gün-ler geçiriyoruz, oradan babamın yanına gidince öğrendiğimiz rahatlıkların tümünü anlamsız buluyor, disipline etmeye çalışıyor, huzursuz oluyoruz, annemin yanına kaçıyoruz. Kendi başına olan hayat, insana başka şeyler öğretiyor. Normal bir ailede olsaydım kendi kendime karar vermek zorunda kalmayacaktım, bu tecrübelerden geç-memiş olacaktım.”

Annenizle ne zaman düzenli olarak yaşamaya başladınız?

Çınar Ö.: “Annem Cevdet (Bilgin) abiyle evlenince, biz de annemizle evde düzenli yaşamaya başladık. An-nem ikinci evliliğini bir heykeltıraşla yaptı. Onun, ‘Ben çocuklarımı ihmal ettim’ sözü, klasik bir Türk annesi an-lamında söylenmiştir. Evet, bize üç

öğün yemek yapmadı. Ama annelik çocuğunun ufkunu açmaksa, geleceğini yönlendirmekse, bir insanın insan olmasını sağlamaksa yüzde yüz yaptı. Ama ben zaten annemden günde üç öğün yemek yapmasını hiçbir zaman istemedim. Çocukken de çok bağımsızdık, oturur peynir ekmek yerdik. O da formüller buluyordu.

İlkokulda olduğumuz yıllar, okul-lara un, yağ, peynir gönderilir, her gün bir kişi bu malzemeleri alır, evde annesine yemek yaptırıp getirirdi. Öğ-retmenim annem doktor diye bana bu görevi hiç vermezdi. Ben de bunu hiç hazmedemezdim. Bir gün malzemele-ri depodan arakladım, eve getirdim.

Türkan Saylan oğulları ile birlikte

Annem akşam geldi, yorgun, görünce ‘Bu ne Çınar?’ dedi. ‘Sıra bizde’ dedim. Sabaha kadar uyumadı, elde hamur açtı, posta posta puf böreği pişirdi, çok da güzel yapardı, ben ertesi gün gururla okula götürdüm. Tabii öğret-menim azarladı ama neyse.”

Çağlayan Ö.: “Annemin pratik çö-zümleri vardı. Sigara böreğini tek tek

kesip yapmazdı. Yufkaları üst üste koyup rulo haline getirir, buzluga atardı. Canımız çekince dolaptan çıkarır, keser, kızartıp yerdik.”

Çınar Ö.: “Hımm, çok da güzel olurdu. Bir de kalan ekmekleri yumurtalayıp kızartırdı. Şeker döküp yerdik.”

Çağlayan Ö.: “Üniversite yıllarımızda evimiz yurt gibiydi, değil mi? Arkadaşlarımız vardı hep.”

Çınar Ö.: “Dur o hikaye öyle değil. Ben tıp fakültesinde okuyorum. Bülent Gönül diye İzmirli bir arkadaşım var bölümde. Babası memur, havalima-nında bir pansiyon bulmuş, yollarda bitap oluyor. Anneme ‘Bülent bizimle kalabilir mi?’ diye sordum, ‘Hay hay’ dedi.”

Çağlayan Ö.:

“Sonra bana sordu, ‘Sizin bölümden ihtiyacı olan biri varsa, o da gelebilir’ dedi. Hocalara sordum, iki arkadaş da bize geldi. Arnavut-köy’e taşındık o sırada. Üç güzel sanatlı, iki tıplı öğren-ci ve annem, birlikte yaşamaya başladık.”

Anneleri hiç tanımadıkları, görmedikleri binlerce çocuğun yaşamını değiştirirken, onları hiç kıskanmamışlar mıydı?

Çınar Ö.: “Biz onlara hep ortaklık. Hiç böyle bir duygu içerisinde olmadık. Kıskançlık ancak erişilemeyecek bir şey olduğu zaman duyulur. Annemiz hep bizimleydi.”

Türkan Saylan'ın hayatının son dönemini geçirdiği küçük orda

Çağlayan Ö.: “Belki başkası kıskanır ama biz biyolojik olarak annemiz olduğunu bile hissetmezdik. Yani, arkadaş gibiydik, diğer ‘çocukları’ gibiydik, onları hiçbir zaman ayırmadı bizlerden.”

Çınar Ö.: “Yani biz onun çocuklarıyız diye hiçbir zaman bize gizliden bir kepçe fazla yemek koymadı. Biz de istemezdik zaten.”

Türkan Saylan'ın oğulları olmanın anlamı...

Çınar Ö.: “Ben annemle aynı okuldakayken bile kimse bilmezdi. Hiçbir zaman onun unvanından yararlanmadık. Kendi de istemezdi bunu.”

Çağlayan Ö.: “Benim arkadaşlarım annemin Türkan Saylan olduğunu cenaze töreninde öğrendiler. Ben lisede grafik okurken annem bana bir staj ayarladı. Patronlar biliyor ama birlikte çalıştığım insanlar bilmiyordu. Güzel

şeyler yaptım ama üç-dört ay sonra ayrıldım oradan. ‘A niye baştan söylemedin?’ dediler öğrenince. Annemin adı orada olsaydı rahat olamazdım. Kendi çabamla bir şeyler başaracağımı gördüm. Kasıtlı saklamadık ama bir şekilde öğrenildiğinde de sorun olmuyordu.”

Çınar Ö.: “Normali bu değil mi?” Annem hiçbir zaman telefonda ‘Ben profesör Türkan Saylan’ demedi. ‘Ben doktor Türkan Saylan’ derdi. Bu, bizim öğrendiğimiz tecrübedir. ÇYDD olsun, tıp olsun, lepra olsun, hiçbir zaman bize bir telkinde bulunmamıştır.”

Çağlayan Ö.: “Annem kahramanlık yapmıyordu kendine göre. Rutin, doğal işler gibi görüyordu, bizim de böyle düşünmemize fırsat vermezdi.”

Çağlayan Örgü, “Ergenekon sabahı”nı anlatıyor...

Çağlayan Ö.: “Sabah erken saatlerde annemin kanı alınıyordu. Televizyon-

dan galiba baskınları duyduk. ‘Herhalde bize de gelirler’ dediğimiz anda kameradan kapıda birkaç kişi gördük. Kapı çalınmadan aşağıya indim, açtım. Gelenler, gayet naziktiler.” Ergenekon olayının hastalık üzerinde elbette olumsuz bir etkisi oldu...

Çınar Ö.: “Fiziksel olarak mutlaka. Mental olarak ise daha çok tetikledi. Son zamanlarında birçok şeyi rezervlerinden harcadı. Dört-beş saat uyurdu eskiden, o dönem iş tersine döndü. Günün büyük bir kısmını uyuyarak geçirip güç topluyordu.”

Çağlayan Ö.: “O ara kan değerleri çok düştü, kemoterapi yapamadılar.”

Çocuklar, anneye bir suikast korkusu yaşıdılar mı?

Çınar Ö.: “Bazı dönemlerde yaşadık. Özellikle Ahmet Taner Kışlalı’nın öldürülmesinden sonra çok korktum.” Çağlayan Örgü: “12 Eylül döneminde de profesörler öldürülüyordu, o dönemde de korkularımız oldu. Ama annem hiç takmazdı öyle şeyleri. Evde

de, pencerenin kenarında otururdu. Herhangi bir korkusu yoktu. Bense tam tersi bir duygu içindeydim. Hep, bir şey olacak diye korkardım.”

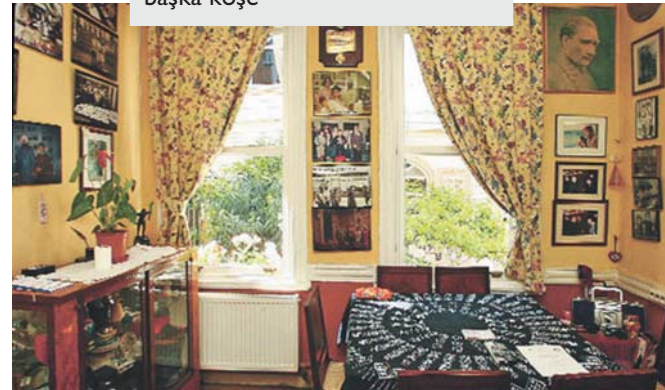
Çınar Ö.: “Annem son 12-24 saat arasında bilincini kaybetti. Ama o ana kadar çok yorgun olsa da sürekli tepki veriyordu, dinliyordu. En son şunu hatırlıyorum, gazetenin başlıklarını okumamı rica etti. Büyük sohbetler olamadı.”

Hayat arkadaşım Mine hastaneye geldi, annem artık çok yorgundu, seslenerek dikkatini çekiyorduk artık. Mine anneme yaklaştı, ‘Saçlarımı kestirdim’ dedi. Annem gözünü açtı, Mine’ye baktı, Mine hemen aradan çekilip benim annemle göz kontağını sağlamaya çalıştı. Yine annem gözleriyle Mine’yi takip etti. Mine ‘Güzel olmuş mu?’ diye sordu. ‘Evet’ anlamında başını salladı. Hemen yanına yaklaştık, ‘Anne ağrın var mı?’ diye sorduk. Bu kez ‘Yok’ anlamında başını yukarı salladı. Son reaksiyonu buydu.”

Bir şey vasiyet etmiş miydi?

Çağlayan Ö.: “Yok, yok. O bizim kendi bağımsızlığımız içerisinde gitmemizi istedi herhalde. Hiçbir şey istemedi. Son zamanlara kadar aynı evin içerisinde yaşamamıza rağmen çok az bir araya gelebiliyorduk. İkimiz de kendi işlerimizle ilgileniyorduk. Karşılaştığımızda görüşürdük. Fazla diyalog onu sı-

Türkan Saylan'ın evinden bir başka köşe

Türkan Saylan

kardı, yapması gereken çok iş vardı.”
Çınar Ö.: “Annemle çok nadir saatlerce tartıştık. Hemen çözümü üretti.”

Hastalık dönemi çocuklara nasıl yansımıştı?

Çınar Ö.: “Tüm yaşantısına normal devam etti. Hiçbir şeyin kesintiye uğramasına izin vermedi. Bize hastalıkla ilgili hiçbir zaman acı, kederle konuşmadı.”

Çocuklar, annelerinin ölümünü nasıl karşıladılar?

Çağlayan Ö.: “Şu anda ne hissettiğimi ben de bilmiyorum. Sanki hiçbir şey olmamış gibi. Bu evin aranması, bütün bu olaylar bir çeşit film gibi. Gerçek değilmiş gibi. Birtakım garip şeyler oluyor ama annem yaşıyor, yapması gereken şeyleri yapıyor. Hastalıkla bana hiç hissettirmeden mücadeleyle devam ediyor gibi geliyor. Şimdi-den sonra hissedeceğim yokluğunu.”

Cenazesinde on binlerce kişiyi görünce çocuklar ne düşündüler?

Çınar Ö.: Ben hayatım boyunca bu kadar temiz yüzlü insanı bir arada görmedim. Orada ağlayan bir sürü insan vardı ama onlar gururlarından ağlıyorlardı. Hüngür hüngür değil ama bir yaş düşüyordu gözlerinden. Ve orada gençler vardı. İçi dolu bir kalabalıktı. Çok tatlı bir vedaydı. Hüzünlü ama çok tatlı bir veda. İnsanlar ‘Bizim ufkumuzu açtın, teşekkür ederiz, biz senin yolundan devam edeceğiz, iyi ki vardın’ diyorlardı.”

Çağlayan Ö.: “Yorum yapamıyorum ben, halen neler olduğunu anlamaya çalışıyorum.”

Çınar Ö.: “Bu cenaze töreni organize edilmedi, kimse otobüslerle toplanmadı, zaten saatine bile son anda karar verilip duyuruldu. Oraya gelen herkes kendi rızası ve ekonomik şartlarıyla, isteyerek geldi. Bu beni çok duygulandırdı.” • 24.5.2009 / *Milliyet Gazetesi*

OTOPSI
Cengiz Özakıncı

Osmanlı'dan T Günümüze Tarih ve Tekerür

Müslüman-Türk'ün erdem ve onur anıtı olarak doğan Osmanlı İmparatorluğu, her imparatorluk gibi, doğuş, yükseliş, duraklama ve çöküş evrelerinden geçerek, doksan yıla yakın bir süre önce ortadan kalkmış bulunuyor.

Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal çöküş ve parçalanma sürecinde başına gelenler ile, bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin karşılaştığı sorunlar, çok büyük bir benzerlik göstermektedir. Osmanlı İmparatorluğu 1830'da Amerika ile bir “Ticaret ve Seyrüsefer Antlaşması” imzalandıktan sonra, İngilizlerle Gümrük Birliği benzeri 1838 Balta Limanı Antlaşması'nı imzalayarak yarı-sömürgeleşme sürecine ‘resmen’ girmiş; Avrupa Uyum Yasaları benzeri 1839 Tanzimat

Fermanı'yla çürüme hızlanmış, 1854'te yabancı devletlerden borç almaya başlayan Osmanlı, kısa sürede yabancı güdümünde bir yarı-sömürge devlet konumuna düşmüştü. 1945 sonrasını çok andıran bu çözümlüş ve çöküş sürecini daha iyi kavrayabilmek için, 1789 Fransız Devrimi'nden sonra Avrupa ve Rusya'da olup bitenleri Osmanlıyla ilişkisi içerisinde değerlendirmemiz gerekiyor.

Başlangıçta Osmanlı İmparatorluğu 1789 Fransız Devrimi'ni umursa-

mamıştı. Fakat, daha sonra Fransa'nın cumhuriyetçi düşünceler yayarak krallıkları devirmeye, Avrupa'ya ve dünyaya egemen olmaya kalkışmasını kaygıyla izleyecekti.

Dönemin Dışişleri Bakanı (Reis-ül-küttap) Ahmet Atıf Efendi, Fransız Devrimi ve Cumhuriyetçilik üzerine 1798 baharında yazdığı "Avrupa Politika Dengesi" başlıklı raporunda, şöyle diyordu:

Osmanlı, Fransız Cumhuriyeti'ne başlangıçta dostluk göstermiştir. Devrim günlerinde yiyecek sıkıntısı ve kitlesel açlık baş gösterdiğinde, Osmanlı ülkesi bol yiyecek göndererek Fransızları açlıktan ölmekten kurtarmıştır. Buna karşılık Fransa Cumhuriyeti ve Fransız Generalleri, Osmanlı'nın Hristiyan uyruklarını ayartmaya çalışmaktan geri durmadılar. Fransa "dinsizliği yayan", "halkı hayvan düzeyine indirgeyen", "İnsan Hakları diye bir başıbozukluk bildirisi yayınlayıp bütün dillere çevirterek yeryüzündeki bütün

halkları uyruğu oldukları hükümdarlara karşı ayaklandırmaya kışkırtan" bir ülke olup çıktı. Osmanlı devleti öteki devletlerin karşı karşıya bulundukları tehlikenin içinde midir, değil midir, sorusu düşünölmeye değer. Bütün devletlerin Fransa'ya karşı birleşmeleri gerçekleşirse, bu ittifakın asıl amacı, Fransa devletini savaştan önceki durumuna getirmek ve zorla aldığı bütün toprakları eski sahibi olan devletlere geri vermek ve böylece devletler arası dengeyi sağlamak olmalıdır. Osmanlı Devleti, Fransız Devrimi ve onu izleyen benzeri hareketlerin ezilmesine var gücüyle çalışmalıdır."

Reis-ül-Küttap Ahmet Atıf Efendi'nin bu değerlendirmesi, Bakanlar Kurulu'nda görüşölmüş, tartışılmış; ve sonunda, bir yandan Fransa'ya dost görünürken öte yandan Fransız yayılmacılığından zarar gören devletlerle güç birliği yapmaya karar verilmişti. (*'Tarih-i Cev-*

det, Üçdal y. cilt 3, sf. 1645)

Bundan bir kaç ay sonra Napolyon komutasındaki Fransız ordusu Osmanlı toprağı Mısır'ı işgal edecek; bunun üzerine Osmanlı, 'eski dost' Fransa'ya karşı, 'eski düşman' İngiltere'yle ittifak yaparak, Fransa'yı Mısır'dan kovacaktı.

Osmanlı Dışişleri Bakanını Ahmet Atıf Efendi'nin 16 yıl önceki öngörüsü doğrulanmış; tüm krallıkları devirip kendisine yandaş cumhuriyetler kurduarak Fransa önderliğinde bir "Avrupa Federasyonu" kurmaya yönelen Napolyon; Avrupa'yı kan ve ateşe boğmuş; Avrupa'daki krallıklar, cumhuriyetçilik propagandasıyla yayılan Fransa'ya karşı, krallık düzenlerini korumak amacıyla bir birleşik cephe kurmaya yönelmişlerdi. Cumhuriyetçiliğe karşı Kralcılık düzenini savunan İngiltere, Avusturya, Prusya ve Rusya; yanlarına küçük krallıkları da alarak hep birlikte Fransa'ya saldırmış; Fransız Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırıp, 18. Luis'i tahta çıkartarak, Fransa Krallığı'nı yeniden kurmuş; 1814'te Avusturya Prensi Metternich'in çağırısıyla Viyana Kongresi düzenlenmiş; ve bu kongrede, daha sonra 'Kongre Düzeni' ve 'European Concert' (Avrupa Uyum) adıyla anılacak olan "Avrupa Devletler (= Monarşiler, Krallıklar) Birliği"ni oluşturmaya karar vermişlerdi. Amaç, Fransa'nın cumhuriyet döneminde

işgal ettiği bütün toprakları önceki sahipleri olan krallara geri vermek; krallıkların, monarşilerin, toprak bütünlüğü ve egemenlik haklarını antlaşmalarla güvence altına almaktır.

Fransa'ya saldırıp cumhuriyet yönetimini devirerek yeniden Krallık dü-

1815'te toplanan Viyana Kongresi

(Jean Baptiste Isabey,
Louvre Müzesi, Paris)

zenine döndüren 'Dörtlü İttifak' (İngiltere, Avusturya, Prusya ve Rusya); krallıkları cumhuriyetçi ayaklanmalarla yıkılmaktan korumak; toprak bütünlüklerini güvence altına almak amacıyla topladıkları Viyana Kongresi'ne ortak düşman Fransa'yı bile çağırma-larına karşın, Avrupa'da toprakları bulunan monarşist Osmanlı Devleti'ni, bir takım diplomatik dalaverelerle, bu monarşist Avrupa Birliği'ne katmamışlardı. Monarşist Avrupa Birliği'nin temellerini atan Viyana Kongresi'ne, yalnızca Mart 1814'te Fransa'yı işgal eden ülkelerin temsilcileri çağırılmış; böylelikle adı geçen savaşa katılmayan Osmanlı, resmen kongre dışında bırakılmıştı. 1814'te örgölenmeye başla-

Fransız ordusu Mısır'da

(Anne-Louis Girodet)

Gerek Fransa, gerekse Rusya, şunun şurasında çok değil daha 15 yıl önce 1800 yılında Osmanlı'yı aralarında paylaşmak üzere gizli yazışmalar yapıyordu.

nan Monarşist “Avrupa Birliği”nin başkanı Avusturya Prensi Metternich, çok değil 6 yıl önce 1808’de Osmanlı İmparatorluğunu ölüm döşeginde bir bir devlet olarak görüp paylaşılması için çaba gösterdiğinden dolayıdır ki onu Monarşist Avrupa Birliği’ne resmen çağırmanın; Osmanlı’nın toprak bütünlüğünü Avusturya’nın himayesi altına sokmaya yeltenmiş; bu amaçla, kendi ajanı olan Şövalye Gentz’i, Osmanlı ajanı Yanko Karacabey’le gayrı-resmi yazışmalar yapmakla görevlendirmiş; buna karşılık Osmanlı, Monarşist Avrupa Birliği ile gayrı resmi ilişkilerini, birliğin görünüşteki başkanını Avusturya Prensi Metternich yerine, Metternich’i bir kukla olarak kullanan İngiltere temsilcisi Castlereagh aracılı-

ğıyla yürütmeyi yeğlemişti. O yıllarda Avrupa basınında yayımlanan –ve Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerinin bugününü çağrıştıran- bir karikatürde 1815’lerde örgütlenen ve Fransızca adı “Le Concert Européen” Türkçesi “Avrupalılar Dinletisi, Konseri, Uyum” olan bu ilk monarşist Avrupa Birliği’nde; Osmanlı kör, topal, sakat bir zavallı olarak ortaya alınmış; Avrupalı devletlerse onu çevresinde davul, trompet, gayda çalarak oynatıyor ve çocukların eğlencesi olarak gösteriyorlardı.

Gerek Fransa, gerekse Rusya, şunun şurasında çok değil daha 15 yıl

1815’te yayınlanan bu karikatür, Avrupa’nın o tarihte Osmanlı’yı nasıl gördüğünü anlatıyor.

önce 1800 yılında Osmanlı'yı aralarında paylaşmak üzere gizli yazışmalar yapıyordu. Napolyon, 1800 Yılı Mayıs’ında Dışişleri Bakanı Topal Şeytan Talleyrand’a yazdığı mektupta: “Osmanlı İmparatorluğu uzun süre yaşayacaktır. Rus Çarı I. Po-

l’ün dikkatini bu yöne çekiniz, Osmanlı’yı paylaşmakta ortak çıkarlarımız vardır,” diyordu.

Napolyon, Avusturya’nın da katılımıyla bir takım tasarılar hazırlamıştı. Üzerinde karara varılan proje şöyleydi: General Masena komutasında bir Fransız ordusu Ruslara katıldıktan sonra Orenburg’dan Buhara’ya kadar olan bölgeyi işgal edecek, sonra Afganistan ve İran’ı alarak Hind’e kadar uzanacak ve İngilizleri oradan kovarak Rus Çarı’na bir Büyük Doğu İmparatorluğu kazandıracak, buna karşılık Çar, Fransızların Akdeniz’le Mısır’a kalıcı olarak yerleşmelerine ses çıkartmayacaktı. Fransa ve Rusya’nın Osmanlı’yı kendi aralarında paylaşma tasarıları İstanbul’un ve Boğazlar’ın kimin payına düşeceği konusunda düğümleniyordu:

Napolyon ile Çar Alexandr 12 Ekim 1808’de Rusya’nın Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki isteklerini görüşmek üzere Erfurt’ta yeniden bir araya gelmişlerdi. Bu görüşmede Napolyon, Eflak-Boğdan konusundaki görüşlerini yineledikten sonra, Boğazlar ve İstanbul’u Rusya’ya bırakamayacağını bildirdi. Gerçekten de daha sonra 1817’de Sainte Helene’de Napolyon şunları söyleyecekti:

Rusya ile Osmanlı İmparatorluğu’nu paylaşabilirdim. Bu konu bir kaç kez Alexandr ile aramızda söz konusu olmuştu. Ama İstanbul her zaman Türkiye’yi kurtarmıştır. Bu başkent büyük bir engeldi. Onu Ruslar istiyordu. Oysa bu çok değerli bir anahtardır. Tek başına bir imparatorluğa be-

deldir. Ona sahip olan dünyaya egemen olabilir.

Görüleceği üzere 1814 yılında toplanan Viyana Kongresi’ne katılarak Avrupa Devletler Konseyi’ni oluşturan devletlerden en az ikisi, Fransa ve Rusya, en az 15 yıldır Osmanlı İmparatorluğu’nu kendi aralarında paylaşma görüşmeleri yürütüyordu. Osmanlı Devleti’nin bu kongreye çağrılmamasının nedeni, Avrupa Devletler Konseyi’ne katılan tüm devletlerin Osmanlı’yı bölüp paylaşma amacını güdüyor olmaları olabilirdi. Osmanlı’nın toprak bütünlüğünü savunur görünen İngiltere ile onu parçalamaktan yana olan Fransa ve Rusya’nın bir Avrupa Federasyonu çatısı altında birleşmeleri gerçekleştiğinde, Osmanlı’nın varlığını ve toprak bütünlüğünü koruması olanaksızlaşacaktı. Nitekim, 1814’te bir yandan Avrupa Birliği’ni kurmak üzere Osmanlı’nın dışarıda bırakıldığı bu Viyana Kongresi toplanırken, öte yandan aynı yıl ayrılıkçı Yunan Filiki Eteryası örgütü kurularak, Osmanlı’yı bölme çalışmalarına başlanmış; İngiliz, Fransız ve Rus aydınları Yunanistan’ın Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılması için yayınlar yapıyordu. Demek ki, Osmanlı’yı dışarıda bırakan bir Avrupa Birliği, Osmanlı İmparatorluğu’nun bu birliği oluşturan ülkelerce parçalanması anlamına geliyordu.

ASILACAKSAN İNGİLİZ SİCİMİYLE ASILI

Gelgelelim Fransa’nın ve Rusya’nın Osmanlı’yı parçalama tasarıları İngiliz

tere'nin o anki çıkarlarına ters düşüyordu. Rusya'nın ele geçirmeyi düşlediği Afganistan, İran ve Hindistan İngiliz egemenliği altındaydı ve İngiltere buraları Rusya'ya bırakamazdı. Fransa'nın ele geçirmeyi düşlediği Akdeniz, Mısır ve Süveyş ise İngiltere'nin Fransa'ya bırakamayacağı, yaşamsal çıkarları olan bölgelerdi. Fransa, İngiltere ile savaşmaksızın buralarda egemenlik kuramazdı. İstanbul ise monarşist Avrupa Birliği üyelerinin hepsinin göz koyduğu, hiç birinin diğerine bırakmayı düşünmeyeceği değerdi. Rusya ile Fransa'nın Osmanlı'yı paylaşım tasarıları İngiltere'nin çıkarlarına taban tabana aykırı düşüğünden, Osmanlı'nın devlet olarak varlığını ve toprak olarak bütünlüğünü sürdürebilmesi için yapabileceği tek şey İngiltere'nin bir dediğini ikiletmeyerek onun aracılığıyla monarşist Avrupa Devletler Birliği'nde haklarının savunulmasını sağlamaktı. Monarşist Avrupa Devletler Birliği'ne girmek, bölünüp paylaşılacak ülke konumundan çıkmak demekti.

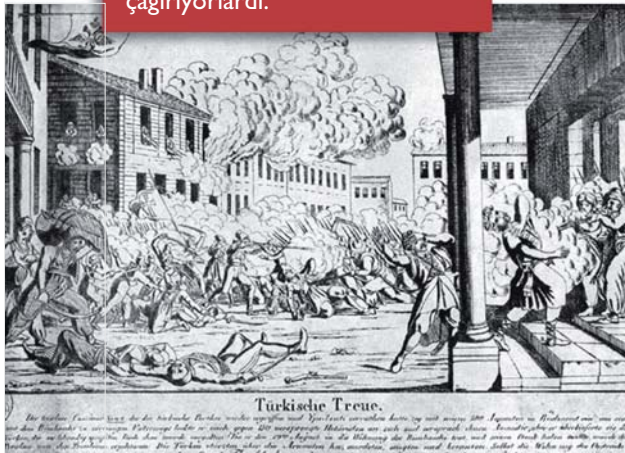
Öyleyse Osmanlı ne yapmalı, İngiltere'yle işbirliğini, İngiltere tarafından Avrupa Devletler Konseyi'ne üye edileceği düzeye çıkartmalıydı. İşte Avrupa Devletleri ve Rusya'nın 1814'te Viyana Kongresi'nde bir araya gelip monarşilerin yasallığını ve toprak bütünlüğünü güvence altına alacak Avrupa Devletler Birliği kurmaya yöneldikleri II. Mahmud döneminde; Osmanlı Devleti'

ne egemen olan anlayış, buydu: Asılacaksın İngiliz sicimiyle asıl!

BÖLÜNECEKSEN İNGİLİZ BİÇAĞIYLA BÖLÜN

Rusya, Yunanistan'ı Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopartmak üzere 1814'te Odessa'da kurulan Filiki Eterya örgütünün başına Rus Çarı'nın İmparatorluk Muhafızı General Alexandr Ypsilanti'yi getirerek 1821'de ayrılıkçı Yunan ayaklanmasını başlatınca, Osmanlı yöneticileri, çıkarları Rusya ile uyumsuz olan İngiltere'nin buna kesinlikle engel olacağını düşünüyordu. Ancak böyle olmadı. George Finlay 1861'de yayımlanan Yunan Ayak-

1821 ayrılıkçı Yunan Ayaklanması'nda Müslüman Osmanlılar Yunanlarca öldürülmüş olmasına karşın, Avrupalılar bir örneği aşağıda görülen gravürlerle olayı ters yüz ederek yansıtıyor ve Batı kamuoyunu Osmanlı'ya karşı Yunanlıların yanında yer almaya çağırıyorlardı.

lanmasının Tarihi adlı kitabında 1821 ayaklanmasını şöyle anlatacağı:

1821 Nisanı'nda, 20000'e yakın bir Müslüman nüfus, Yunanistan'da dağınık olarak yaşıyor ve tarımda çalışıyordu. [Ayaklanma çıkmasının üzerinden] Daha iki ay geçmeden bunların çoğu kıyımdan geçirildiler; adamlar, kadınlar, çocuklar, hiç acımadan ve sonra da pişmanlık duyulmadan öldürüldüler. Yaşlı Yunanlılar, hâlâ, taş yığınlarını parmakla gösterip, gezginlere, "İşte burada Ali Ağa'nın pyrgos'u, kulesi, vardı; burada hem onu, hem eşlerini ve hizmetkârlarını öldürdük" diye anlatırlar.

Filiki Eterya ayrılıkçı Yunan örgütüne komuta eden Rus Çarı'nın İmparatorluk Muhafızı General Alexandr Ypsilanti.

Rusya'nın salt kendi gücünü Akdeniz'e yaymak için Yunanistan'ı Osmanlı'dan ayırıp kendi güdümünde bir uydu devlet yapmak istediğini; Yunanlıları bu nedenle ayaklandırdığını; Osmanlı'dan kopup Rusya'nın güdümüne girecek bir Yunanistan'ın Rusya'yı Akdeniz'e çıkartmaktan başka bir işe yaramayacağını; bunun da

İngiltere'nin Akdeniz'deki egemenliğini sarsacağını; bu nedenle İngiltere'nin Rus güdümlü Yunan ayrılıkçılığına engel olması gerektiğini savunan Osmanlı yöneticileri, İngiltere'den şu yanıtı alacaklardı:

Yunan ayrılıkçılığının ardında Rusya'nın olduğunu biliyoruz. Rusların amacının Yunanistan üzerinden Akdeniz'e açılmak ve Akdeniz'deki İngiliz etkisini kırmak olduğunu da biliyoruz. Gelgelelim bu ayrılıkçı hareketi bastırmaya çalışıp Yunanların düşmanlığını kazanmak yerine onu Ruslardan daha çok destekleyerek, kurulacak olan Yunanistan'ı Rus güdümünden kurtarıp İngiliz güdümüne alacağız. Böyle olunca Yunanistan bir Rus uydu devleti değil, bir İngiliz uydu devleti olacak ve Rusya'nın Akdeniz'e açılmasına engel olacaktır. Siz de kurulacak olan Yunanistan'da Rusya'nın egemenliği yerine İngiltere'nin egemenliği olmasını destekleyin ki Rusya Osmanlı topraklarında daha çok yayılasın...

Gerçekte Osmanlı ordusu Yunan Ayaklanması'nı ezecek güçteydi. 18-27 yılında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa askerleriyle Mora'ya çıkarak ayaklanmayı bastırınca, monarşist Avrupa Birliği işe karışacak, İngiltere, Fransa ve Rusya, Yunanistan'a bağımsızlık verilmesini isteyeceklerdi. Osmanlı, tam ayrılıkçı ayaklanmayı bastırmışken Yunanistan'a bağımsızlık vermeye yanaşmayacaktı kuşkusuz. Mora'da Osmanlı egemenliği yeniden kurulmuşken, Osmanlı askerlerinin derhal Mora'dan çıkmasını istemek yakışık almaz bir

tutumdu. Osmanlı, askerini Mora'dan çekmedi. Bunun üzerine İngiltere Osmanlı devletine bir ultimatom vererek ayrılıkçılara karşı yürüttüğü harekati durdurmasını ve Mora'dan çıkmasını isteyecekti.

Ayaklanmayı çıkartan ve Yunanistan'ı Osmanlı'dan kopartıp uydulaştırmak isteyen, düşmanımız Rusya'ydı; ayaklanmanın bastırılmasına karşı çıkan ise dostumuz İngiltere!..

Osmanlı bu ultimatomu da reddedince, İngiliz, Fransız ve Rus savaş gemileri, Mora açıklarında bulunan Osmanlı-Mısır donanmasını ani bir baskınla yok edecekti.

Navarin Savaşı (1827).
Carneray'ın yağlı boya tablosu.

İngiliz amiral Codrington kumandasındaki Fransız, İngiliz, Rus birleşik donanması, Navarin limanında demirli Osmanlı-Mısır gemilerini “*amacımız savaştırmak değil*” diye diye kuşatmış ve Amiral Codrington'un Osmanlı ve Mısır askerlerinin Yunanistan'dan çekilmesi isteği reddedilince, donanmamız top ateşine tutulmuş; 50'yi aşkın gemimiz batırılmış, 6000 dolayında

askerimiz şehit olmuştu.

Osmanlı Devleti, varlığını ve birliğini İngiliz desteğine bağladığı için; “dost”(!) İngiltere'nin “*Mora'yı terkedin*” buyruğuna boyun eğerek askerlerini geri çekmiş; ve bu olay, İngiltere'yi ayrılıkçı Yunan ayaklanmacıların bir numaralı sevgilisi konumuna yükseltmişti.

İngiltere'nin bu davranışı, 1822'den sonra izlediği politikayla ilgiliydi. O tarihte işbaşına geçen Başbakan Cannig'e göre, Yunanlılar er-geç bağımsız olacaklardı. Bağımsız bir Yunanistan ise Rusya'nın değil, İngiltere'nin etkisi altına girmeliydi. Böylece

Rusya'nın güneye inmesine engel olunur, Osmanlı devletinin toprak bütünlüğü de korunmuş olurdu. Öyleyse Yunanistan'ın bağımsız olmasına Rusya'nın değil de İngiltere'nin yardım etmesi, aynı zamanda İngiltere'nin Osmanlı devletine de bir yardımı olmuş oluyordu.

Dikkatli bir okuyucu, Osmanlı İmparatorluğu'nda baş gösteren Filiki Eteryaya önderliğindeki ilk ayrılıkçı Yunan ayaklanmasında olup bitenlerle, Türkiye Cumhuriyeti'nde baş gösteren PKK önderliğindeki son ayrılıkçı Kürt ayaklanmasında olup bitenlerin ne denli birbirine benzediğini hemen göreceği için, burada uzun uzun karşılaştırmalara girmeyeceğim.

1827 Navarin baskınından sonra Rus saldırısına uğrayan Osmanlı 1829'da Yunanistan'a özerklik vermek zorunda bırakılmış; özerklikten çok değil 5 ay sonra İngiltere, Fransa ve Rusya yeni bir “Londra Protokolü” imzalayarak bağımsız Yunanistan Devleti'nin kurulduğunu ilan etmişler; Osmanlı Devleti de 24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalmıştı. İlk Yunan Kralı Otto, bir Yunanlı değil Bavyera Kralı Ludwig I'in oğluydu ve Bavyera Prensi idi. 18 yaşındaki Bavyera Prensi, Avrupa Devletler Birliği tarafından Yunanların başına Kral olarak atanacaktı.

Özetle, 1814'te toplanıp 1815'te sonuçlanan Viyana Kongresi'nde oluşturulan monarşist Avrupa Birliği, onbeş yıllık bir çalışma sonunda Yunanistan'ı Osmanlı'dan koparmayı başarmış; birliğin başkanı Metternich, başlangıçta birliğin ilkelerine aykırı saydığı bu ayrılığı, daha sonra çeşitli argümanlar uydurarak onaylamıştı. Osmanlı'nın tek avuntusu, Yunanistan'ın “düşman” Rusya'nın güdümüne bırakılmayıp, “dost” (!) İngiltere'nin güdümünde olmasıydı. İngiltere dostumuzdu, çünkü o Rusya'nın yayılmasını durdurmak için Osmanlı'nın devlet olarak varlığını sürdürmesine gereksinim duyan, toprak bütünlüğü -Yunanistan'ı kopartmasına karşın(!)-savunan biricik ülke idi. Osmanlı topraklarında ayrılıkçılığı kıskırtmıyordu İngiltere; fakat Rusya'nın ya da Fransa'nın kıskırttığı bir ayrılıkçılık baş gösterdiğinde, ayrılıkçıları hemen kendi güdümüne alarak

Sultan II. Mahmud.

Osmanlı'dan kopacak parçanın Rusya'nın ya da Fransa'nın uydusu olmasını önlüyordu. Eh, bu da Osmanlı için ‘kötünün iyisi’ydi. Asılacaksa İngiliz sicimiyle asılacak, bölünecekse İngiliz bıçağıyla bölünecektin. İngiltere'nin her dediğini yaparak Avrupa Devletler Birliği'ne girmek, böylece bölünmekten kurtulmak gibi bir umudumuz da vardı üstelik...

II. Mahmud bu umutla yaşamış, bu umutla ölmüştü.

Mehmet Akif Ersoy der ki:
Geçmişten adam hisse kaparmış... / Ne masal şey! / Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi? / Tarih'i 'teker-rür' diye tarif ediyorlar; / Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi? •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Hazırlayan: SANİYE ÖZDEN

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Akonit (Fr.)

- a-Dizgi makinesi
- b-Boğanotu
- c-Tekdüze
- d-Din adamı

2 Egoizm (Fr.)

- a-Kurguculuk
- b-Montajcılık
- c-Moralizmcilik
- d-Bencilik

3 Kadril (Fr.)

- a-Bir salon dansı
- b-Nötr durumda atom
- c-Sinir hastası
- d-Etkisiz

4 Janr (Fr.)

- a-Yassı kiriş
- b-Çatı kirişi
- c-Çığır, tür
- d-Bir balık

5 Makak (Fr.)

- a-Rezalet
- b-Küçük maymun
- c-Üçkâğıtçı
- d-Uyuşturucu satan

6 Kadro (İta.)

- a-En üst balkon
- b-Düşünme kalıbı
- c-Bir işi yürütenler
- d-Aykırı olmayan

7 Palamar (Yun.)

- a-Balık oltası
- b-Dik dalış
- c-Gemi bağlama ipi
- d-Asit

8 Akonitin (Fr.)

- a-Azman midye
- b-Cam boru
- c-Küspe
- d-Ağıllı bir madde

9 Palanga (İta.)

- a-Halatlı, iki makaralı donanım
- b-Hamur yemeği
- c-Kemikli et
- d-Katolik din adamı

10 Janjan (Fr.)

- a-Yanardöner
- b-Pazarlamacı
- c-Koruyucu göğüslük
- d-Bir element

11 Lake (İta.)

- a-Buzul
- b-Akciğer zarı
- c-Laka ile cilalanmış
- d-Akılçı

12 Kadük (Fr.)

- a-İshal kesici
- b-Yeteneksiz
- c-Bir bitki
- d-Değerini yitiren

13 Maket (Fr.)

- a-Boru ağzı
- b-Nesnenin küçük örneği
- c-Tepkime
- d-Gerçeklik

14 Labros (Lat.)

- a-İrri lapına
- b-Sigorta
- c-Erkek ceketi
- d-Tiyatroda son söz

15 Egosantrik (Fr.)

- a-Ağtabaka
- b-Yönünden saptıran
- c-Otsu bir bitki
- d-Benmerkezci

Yanıtlar:
152.
sayfada

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca, (Yun.) Yunanca,
(Lat.) Latince

ATATÜRK'ÜN DÜNYASI

Cengiz Önal

"Her büyük meydan muharebesinden, her büyük zaferin kazanılmasından sonra yeni bir âlem doğmalıdır, doğar. Yoksa başlı başına bir zafer, boşa gitmiş bir gayret olur."

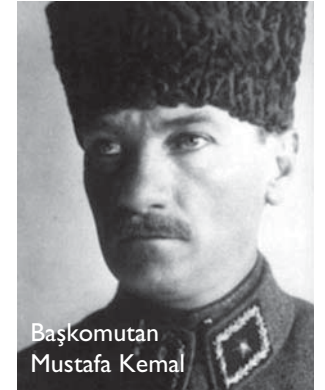
Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Büyük Taarruz

17

Sakarya Meydan Muharebesi'nin getirdiği haklı Zafer'den sonra Meclis içindeki ve dışındaki muhalif olsun olmasın herkes, kısacası Türk Ulusu'nun tamamı Mareşal Gazi Mustafa Kemal'in çevresinde adeta kenetlenmişti. O'na karşı olanlar bile, Sakarya Zaferi'nden sonra, kesin sonuç getirebilecek bir Büyük Zaferi ancak Mustafa Kemal'in sağlayabileceğine olan inancını ifade ediyor ve bu konuda ki düşünce ve arzularını dile getiriyordu...

Başkomutan Mustafa Kemal, Ulusal Savaşı'nın başladığı günden buyana, tam bağımsız Türk Devleti'ni yaratmanın, "Düşmanı Vatan'ın bağrında boğmak..." ile mümkün olabileceğini, bunun ise ancak baskın tarzında bir taarruzla gerçekleşebileceğini biliyordu. Ancak, taarruzun yüksek ateş gücü ve asker sayısı bakımından üstünlük, seri hareket ve manevra kabiliyeti gerektirdiği açık bir gerçektir. Oysa Türk Ordusu, bu nitelikleri bakımından, istilacı Yunan Ordusu'nun yarı gücüne bile sahip değildi. Onun için bir taar-

Başkomutan
Mustafa Kemal

Büyük Taarruza hazırlanan topçular

ruza girişmeden önce yapılacak ilk iş Ordu'nun Sakarya Meydan Muharebesi esnasında yitirdiği malzemelerini tamamlamak ve yeterli asker sayısını temin etmektir. Aksi halde bir taarruza kalkışmanın başarısızlıkla sonuçlanması kaçınılmazdır.

Mustafa Kemal ve karargâhındaki yakın çalışma arkadaşları böyle düşünüyor ve hiç zaman kaybetmeden dikkatli ve hızlı bir şekilde bütün eksiklikleri gidermeye ve bunu yaparken de düşmanda en küçük bir şüphe uyandırmamaya gayret ediliyordu.

Düşmanı Anadolu Toprakları'ndan söküp atmak asıl amaçtı. Bir taarruz mutlaka yapılacaktı. Ama zamanlama ve bilgi sızdırmama konusu çok önemliydi. Hatta TBMM'ne bile ne zaman ve nerede, nasıl bir taarruz yapılacağı konusunda henüz bilgi verilmemişti.

Hazırlık Dönemi

Gazi Mustafa Kemal, bir yandan bir an evvel taarruza geçilmesi konusundaki yoğun baskılara direnirken, diğer taraftan da, öncelikle Doğu ve Güney Cephele'ndeki birliklerin önemli bir

kısmı ile gerekli araç ve donanımlarını, büyük bir düzen içinde ve sessizliğe özen gösterilerek Batı'ya kaydırılmasını sağladı. Ayrıca, ordunun silah eksikliği, İstanbul askeri depolarındaki çok miktarda silah ve cephanenin, deniz yoluyla ve büyük gizlilik içinde Anadolu'ya kaçırılmasıyla giderildi. Başkomutan, 1921 senesinin güz aylarından Haziran-1922 ortalarına kadar, Anadolu'nun ve Türk Ulusu'nun bütün imkânlarını, topyekûn bir savaş stratejisi içinde değerlendirerek, Türk Ordusu'nu, hiç değilse, Yunan Ordusu'na denk bir duruma getirdi. Yaklaşık on aylık bu süre içinde ordu sürekli eğitime tabi tutularak, kesin sonuç alınabilecek bir taarruz için hazırlandı.

Batı Cephesi'nin hazırlığı oldukça umut verici bir şekilde ilerliyordu. Mustafa Kemal, Büyük Taarruz kararını Haziran 1922'de vermişti. Karargâha zamanla yaptığı ziyaretlerde, taarruzun yakın bir zamanda gerçekleşebileceğini ve hazırlıkların buna göre tamamlanmasını ordu ileri gelenlerine açıkladı. Son

olarak 28-29 Temmuz 1922 tarihlerinde, Batı Cephesi'nin Akşehir'deki karargâhına yaptığı ziyarette Cephe Komutanı İsmet (İnönü) Paşa ve futbol maçı seyretmek bahanesiyle topladığı komutanlarla görüştü.

Büyük Taarruz hazırlıkları tamamlandıktan sonra, son dakikaya kadar dışarıya hiçbir şekilde bilgi sızdırılmasına ve Yunan Ordusu'nun ise hiçbir şeyden şüphelenmemesine özen gösterilmesini istedi. Yapılacak hareketin tam bir baskın tarzında olacağını da ayrıca belirtti. Bu dönemde Yunan tarafı Anadolu'daki gelişmeleri öğrenme şansından yoksun olduğu için nispeten rahat bir durumda bulunuyordu.

Yunan Ordusu'nun esas ağırlığı Eskişehir ile Afyon arasında toplanmıştı. Diğer iki kolordu da birisi İzmir, öbürü de Bursa yolunu kapatacak şekilde yerleştirilmişti. Kolordulardan birisi Afyon'un güney ve doğusunu korumak amacıyla Afyon'da, bir diğeri Seyitgazi'den Sakarya'ya uzanan bölgede ve güya Eskişehir'i korumakta ve üçüncüsü ise, her iki kolordunun ortasında ve Döğeri-İhsaniye bölgesinde konuşlandırılmıştı.

Her iki tarafın bildiği bir gerçek vardı ki; o da, cephenin en hassas yerinin Afyon'dan güneyindeki Ahır Dağları'na kadar olan bölgeydi.

Ancak, burası Yunan cephesinin en iyi berkitilen yerlerinden biriydi...

Başkomutan, Barış Kapısı'nı Açmaya Çalışıyor

Cephelelerde durum böyle seyrederken; Başkomutan Mustafa Kemal planladığı savaşım stratejisine uygun olarak, bir yandan ordunun hazırlanmasını sağlarken, diğer taraftan da İtilaf Devletleri kamuoyunu etkilemek ve Türk Ulusu'nun haklı savaşımını dünyanın

Büyük Taarruz öncesi makineli tüfekle atış eğitimi

dikkatine sunmak için diplomatik yolları da kullanıyordu. Barış Kapısı'nı son bir kez daha açmaya çalışmak için arkadaşı Fethi (Okyar) Bey'i, gerekli temaslarda bulunmak için Fransa ve İngiltere'ye gönderdi. Her iki devlet, barış için uzatılan eli sıkıkmamıştı. Hatta İngiltere Dışişleri Bakanı Fethi Bey'le görüşmemişti bile... Bu durumda nihai barış girişiminden de olumlu bir sonuç çıkmadı. Bunun üzerine

Özellikle İngiltere, Doğu'da barış için arzulu görünmüyordu. Gazi Mustafa Kemal'in barış için uzanan eli bir kez daha havada kalmıştı...

Fethi Bey'in Londra'dan Mustafa Kemal'e gönderdiği mesaj, "Ulusal amaçlarımızın sağlanması ancak askeri faaliyetlerle mümkün olabilecektir..." ifadesini içeriyordu. Özellikle İngiltere, Doğu'da barış için arzulu görünmüyordu. Gazi Mustafa Kemal'in barış için uzanan eli bir kez daha havada kalmıştı...

Mustafa Kemal de yurt gezilerini ihmal etmiyor ve böylelikle bir yandan, bizzat kurduğu temaslarla, Türk Ulusu'nu haklı savaşımına ve sonrasında yapılacak olanlara hazırlamaya çalışıyor, bir yandan da hem basın yo-

luyla ve hem de halkla doğrudan temas kurarak, Ulusun bilgilenebilmesine gayret ediyordu.

Büyük Taarruz (26 Ağustos 1922) Ulusal Savaşım Tarihimizde, "Tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve bu devletin ilk ve yegâne Lideri'ne hayat veren muharebe" olarak da adlandırılan Büyük Taarruz, tam bir baskın tarzında gerçekleşmesiyle tanımlanan, "büyük zafer"le sonuçlanan ve emperyalist güçlerin maşası ve tetikçisi konumundaki Yunan Ordusu'nu bertaraf ederek, Anadolu'yu istilacılardan kurtaran dünya yüzündeki ender muharebelerden biridir.

Başkomutan Mustafa Kemal, önce 6 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz'a hazırlık için gizli emri verdi. Gerekli hazırlıkların tamamlanmasının ardından 20 Ağustos günü ise, 26 Ağustos 1922'de sabahın erken saatlerinde taarruz edileceğinin komutanlara bildirilmesini istedi. Bu arada, gizliliğe verilen önem gereği, haber henüz Hü-

kümet ve Meclis'e duyurulmamıştı. Mustafa Kemal'in en çok üzerinde durduğu konular gizlilik ve dışarıya haber sızmamasıydı. Hatta düşmanın haber almasını önlemek nedeni ile, kendini Ankara'da gibi göstermek için yabancı

diplomatlara yemek vereceğini duyurmuş, ama yemeğe katılmayarak, büyük bir gizlilik içinde Konya üzerinden Batı Cephesi Karargâhı'nın bulunduğu Akşehir'e gitmişti. Kısa bir süre sonra da, 24 Ağustos günü, Batı Cephesi Karargâhı'nı Akşehir'den taarruz cephesinin hemen gerisindeki Şuhut'a, bir gün sonra da muharebenin idare edildiği Kocatepe'nin güney batısındaki çadırli ordugâha naklettirmişti. Birlik nakillerinin gece yapılmasını ve askerin gündüzleri yakın köylere ve ormanlık alana dağılarak farklı işlerle meşgulmüş gibi gösterilmesini bilhassa emretmişti.

Zaman gelmişti. Başkomutan Mustafa Kemal, Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ve karargâhlarının savaş kademeleri, 26 Ağustos 1922 günü sabahın 03.30'nda atlarına bindiler ve Kocatepe'ye doğru yola koyuldular. Kocatepe'ye ulaştıklarında, Başkomutan beklemeksizin dağın doruğuna gelip, aşağıya baktı. Her yan sis içinde olmasına karşın, görevbildiği kadarıyla etrafını izledi... Bir süre sonra sis dağılmaya, Afyon Kalesi ve yüksek tepeler belirmeye başlamıştı ki, Başkomutan İsmet Paşa'ya, beklenen emri başıyla işaret etti.

Büyük Taarruz 26 Ağustos 1922 günü ve saat 05.30 sularında, komutanların, sanki bir top gürlemesini andıran "Ateş!" talimatıyla ve Türk Topçusu'nun tanzim (düzenleme) atışıyla başladı. Yer gök zangırdıyordu sanki... Yunan mevzilerine, direnek merkezlerine, makineli tüfek yuvalarına, yerleri önceden tespit edilebilen topçu batır-

Başkomutan Kocatepe'de

yalarına ve tel örgülere düşen top mermilerinin göğe savurduğu toprak uzaklardan bile görülebiliyordu. Gök toprak olmuş da yere yağıyor gibiydi...

Yunanlılar böylesi bir ateşle hiç karşılaşmamış olacaktı ki, Birliklerinde başlayan büyük panik uzaklardan bile görülebiliyordu. Tepeler sanki alev almış yanıyordu. Toplar yaklaşık 30 dakika kadar hedeflerini dövdüler. Yunan siperleri ve gözetleme yerleri dahi yerle bir oldu. Topçularımızın büyük isabet kaydettikleri ateşler Yunanlılara göz açtırmıyordu. Top atışlarının ardından başlayan piyade hücumu ise tanımlanacak gibi değildi.

Başkomutan denetlemede

Askerlerimizin saldırısı

Göğüs göğse çok şiddetli çarpışmalar başladı.

İlk gün, Yunan Ordusu'nun çok iyi berkittiği bilinen cephenin kilit noktalarından bazı yerler ele geçirildi. Bir kısım kilit noktalarda da önemli gelişmeler sağlandı. Hatta ilk günün gecesinde Fahrettin (Altay) Paşa komutasındaki Süvari Kolordusu, çok güç şartlar altında ve geçilmesi imkân-sız gibi görünen sarp Ahır Dağları'nın uçurumlarla dolu yamaçlarındaki çizgi gibi patika yoldan, yöreden bir köylü gencin rehberliğinde geçerek, Sincanlı Ovası'na indi ve düşman gerisinde büyük panik yaşanmasına neden oldu. Düşman, tam anlamıyla olmasa bile kısmen sarmala alınmıştı...

İkinci gün Yunan cephesi yarıldı ve düşman birlikleri Afyon ve Sincanlı Ovaları'na dökülmeye başladı.

Yaşanan bu yoğun çarpışmaların ardından 27 Ağustos 1922 günü Afyon istilacıların elinden kurtarıldı.

Başkomutan, düşman cephesinin çökertilmesinden sonra, Ordusu'na,

düşmanın İzmir ve Kütahya yönlerine çekilmesini önleyecek tedbirleri aldırdı.

Başkomutanlık Meydan Muharebesi (30 Ağustos 1922)

Başkomutan Mustafa Kemal'in Türk Ordusu'na yaptırdığı muhteşem manevralarla Yunan Kuvvetleri'ni, 28 Ağustos 1922 tarihinde, Dumlupınar'ın kuzeyinde kuşattırdı. Yunan Ordusu Başkomutanlığı'na henüz getirilmiş olan ve karargâhlarıyla haberleşme olanakları kalmadığından bundan haberi bile olmayan General Trikopis kumandasındaki beş tümenlik düşman kuvvetinin, Aslıhanlar mevkiinde çembere alınmasını sağladı. Düşman askerleri, kendi içindeki koordinasyonun kopması, emir-komuta zincirinin işlememesi ve Türk Ordusu Süvari Birlikleri'nin dört bir yandan amansız baskınları neticesinde şaşkına dönmüş, ne yapacağını bilemez duruma düşmüş ve Türk Birlikleri'ne sığınma noktasına kadar gelmişti. Buna karşın, bir kısım komutanların halen çarpış-

maya devam emriyle yoğun ve kanlı çarpışmalar da yaşanıyordu. Bu kopuk ve dağınık konumda yaşanan ve 28-29 Ağustos tarihlerinde, iki gün süren kanlı çarpışmalar Yunan tarafının büyük kayıplarıyla sonuçlandı. Önemli sayıda düşman askeri de esir alındı... Ancak alınan bütün tedbirlere karşın, çarpışma ortamının doğal gereği olarak, Aslıhanlar Mevkii'ndeki çemberden kurtulabilen ve sayıları yaklaşık beş bin kişiye ulaşabilen ve o bölgedeki Yunan Birliği'nin merkezi gücünü oluşturan bir Birliğin Uşak istikametine doğru çekildiği istihbaratı alındı. İşin başka bir önemli yanı da Yunan Ordusu Başkomutanı ve karargâhının bu birliğin başında bulunmasıydı.

Başkomutan Mareşal Gazi Mustafa Kemal, cephenin en ön saflarına geçti ve 30 Ağustos 1922 günkü çarpışmaları bizzat yönetti. Düşman askerleriyle karşılaşma Uşak'ın Çal Köyü mevkiinde oldu. Yunan Kuvvetleri'yle kanlı çarpışmalar başladı. Başkomutan, bütün ihtimalleri değerlendiriyor, düşman kuvvetlerin çemberi yarmalarını engellemek için gereken her tedbiri aldırıyor ve düşmanın, bulunduğu yerdeki Türk Köyleri'ne ve dolayısıyla Vatandaşlarımıza daha fazla zarar vermesini engellemek için çabucak bertaraf edilmesi ve çarpışmaların bir an evvel sonuçlandırılması için askerlik mesleği-

nin bütün gereklerini yerine getiriyordu. Çembere alınmış düşman kuvvetleri çok kayıplar verdi. Çarpışmalara halen devam ediliyor olması nedeniyle Yunan Ordusu'nun o bölgeye sıkışmış kuvvetlerinin büyük çoğunluğu bertaraf edildi. Diğerlerinin de zaten teslim olmaktan başka çareleri kalmamıştı.

Sonunda, çarpışmalardan sağ kalanlar esir alındılar. İki gün sonra da, 2 Eylül 1922 günü General Trikopis ve beraberindeki karargâh subayları teslim oldu. Trikopis ve yakın kurmay heyeti Başkomutan Mustafa Kemal'in huzuruna çıkarıldı.

Mustafa Kemal Yunan Ordusu Başkomutanı General Trikopis'i, Türk Ordusu Başkomutanı'na yakışır bir

Topçular Yunan mevzilerini döverken, piyade birliklerimiz hücum için siperde bekliyor

tavırla, bir esir gibi değil aksine bir misafir gibi kabul etti.

Yunan haberleşmesinden edilen bilgilere göre, General Hacıanesti yerine Başkomutanlığa atanmış olduğu haberini verdi ve kısa konuşmalardan sonra bir arzuları olup-olmadığını sordu. General Trikopis ise, eşinin İstanbul'da olduğunu belirterek, hayatta

olduğunun bildirilmesini istedi...

Başkomutan İsmet Paşa'ya, "Gerekeni yapın..." dedi... Esir komutanlar ayağa kalkarak, Gazi Mustafa Kemal'i büyük bir saygıyla ve bir asker gibi selamlayıp, ayrıldılar. •

(Gelecek Ay: "Ordular! İlk Hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!")

cengizonal@butundunya.com.tr

HIRSIZLAR KASABASI

Bir kasabada her gün hava kararınca, insanlar maymuncuklarını ve fenerlerini yanlarına alır, komşularının evlerini soy-maya giderlermiş. Fakat, geri döndükleri her seferinde kendi evlerini de soyulmuş durumda bulurlarmış. Ülkede kimse kaybetmezmiş, çünkü herkes birbirinden çalamış. Bir gün, nasıl olmuşa, dürüst bir adam ortaya çıkmış. Geceleri, diğerleri gibi hırsızlığa çıkmaktansa, evinde kalıp çalışmayı tercih edermiş bu adam. Hırsızlar da onun evinde ışık yandığını görünce döner giderlermiş.

Bu durum böyle bir süre devam edince, ahali ona kızmaya başlamış: "Çalmadan yaşamak senin tercihin, ama başkalarını engellemeye hakkın yok" demişler. Bunun üzerine dürüst adam, geceleri ışığını söndürüp dışarı çıkmaya başlamış. Her gece, hırsızlık yapmadan dolaşır durur, sonunda evine dönermiş. Ama her döndüğünde evini soyulmuş bulurmuş. Sonuçta memleketini terketmek zorunda kalmış. Kasabada hırsızlıkta ustalaşmış zenginleşenler kendileri için maaşlı hırsızlar tutmaya başlamışlar. Zamanla, zengin fakir ayrımı çoğalmış. Zenginler mallarını korumak için, hapis-haneler kurup, mallarının çalınmasını da yasa dışı ilan etmişler! Ancak yoksulların mallarını çalmak hala serbestmiş!

Bir süre sonra, artık kimse hırsızlıktan söz etmez olmuş. Çünkü, yoksullar ya açlıktan ölmüş ya da oraları terketip gitmişler. Zenginler ve maaşlı soyguncular ise ortada soyacakları kimse kalmadığından servetlerini yavaş yavaş yitirmeye başlamışlar.

Sonunda zenginler eski düzeni yeniden sağlamak için oraları ilk terkeden dürüst adamı başa getirmeye karar vermişler. Sora sora nerede yaşadığını öğrenmişler. Evine gittiklerinde kapıda yazılı bir kağıt görmüşler. Kağıtta şunlar yazıyormuş:

"Bir insan sadece dürüst olduğu için aranıyorsa, her şey için çok geç olmuş demektir..."

Indra Ghandi

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

YANILTMA

Ne garip bir kaderdir: Türkiye'ye ait en basit bir gerçek, Batı basınına intikal edince şeklini, mahiyetini büsbütün değiştiriyor. Yazık ki bundan en çok zarar görenler, açık yalanı bir gerçek olarak alan Avrupa kamuoyu değil, bizzat Türklerdir.

Çünkü hakkımızda verilen yanlış hükümler, aslı büsbütün bozulmuş olan bu gibi haberlere dayandırılıyor. Necati (*) merhumun vefatı münasebetiyle Meclis'te ve basında açılan tartışmanın da böyle makûs bir talihi oldu.

"Temps" gazetesi bu münasebetle yayımladığı bir makalede Türkiye'de kamuoyu ve basının Türk doktorlarının kabiliyeti hakkında şüpheye düştüklerinden bahsettikten sonra diyor ki: "Bu hal, Mustafa Kemal idaresinin takip ettiği yabancı düşmanlığı politikasının doğal bir sonucudur. Lozan görüşmeleri esnasında, Türkler, yabancı doktorları kovmak için çok ısrar etmişlerdi; bu talepleri kabul edildi. Şimdi adedi bir düzineyi geçmeyen yabancı doktor, yalnız İstanbul'da bulunuyorlar. Ankara ise yabancı doktorlardan büsbütün yoksundur. Necati

Bey'in ölümü, aydın Türklere dar ve uyuşmaz bir milliyetçiliğin ne kadar zararlı olduğunu gösterdi!"

Avrupalılarda, bir türlü ölmeyen bir zihniyet, bu tür yayınlara sebep oluyor. Bunu sömürgeci zihniyet ile ifade etmek mümkündür.

On sene oldu, çalışıyoruz, yeni Türkiye'yi ve Türk işlerini inceleyip araştırırken, bu zihniyetten büsbütün sıyrılmak, soyutlanmak lazım geldiğini anlatamıyoruz.

Batı'da, Osmanlı imparatorluğu ile temas halinde yaşamış, Türkler üzerinde baskı kurmaya ve otorite sağlamaya almış bir nesil var ki, bugünkü duruma bir türlü alışmıyor. Türk Heyeti başkanı olarak İsmet Paşa'nın, bağımsızlığımız için Lozan'daki ısrarını, kararlılığını ve inandıklarını inatla savunmasını, sonuçta başarısını bir türlü affetmiyor.

Bu efendiler unutuporlar ki, yabancı düşmanlığı başkadır, memlekette yabancı baskısını, yani kapitülasyonları istememek büsbütün başkadır.

Temps Gazetesi açık bir yanıltma yapıyor:

Türk basını ve kamuoyunun uğraştığı mesele, doktorlarımızın uzmanlık ve mesleki düzeylerine ait değildi.

Türk doktorluğu, Türk askerliği gibi, bizde her meslekten daha çok ileri gitmiş bir sanattır. Doktorlarımızın içinde, memleket adına şeref teşkil edenler vardır. Bundan kimse şüphe etmedi.

Tartışmanın konusu, bu ani ve feci ölüm hadisesinde bir dikkatsizlik, bir ihmal olup olmadığını aramaktan ibaretti. Sağlık Bakanı'nın kanıtlara dayalı açıklaması, bu noktayı da aydınlatmıştı.

Türkiye'nin uzmanlığa gösterdiği saygı ve değer ispata muhtaç değildir. Her idare şubemizde olduğu gibi, tıp alanında da uzmanlıktan yararlanmayı hiçbir zaman ihmal etmedik. İhtiyaç halinde, Avrupa'nın büyük uzmanlarını memlekete davet etmekten geri kalmadık. Gelecekte de aynı yolu takip etmeyeceğimizi iddiaya kimsenin hakkı yoktur.

"Temps" in Türkiye'de çalıştıklarından bahsettiği yabancı doktorlar, özellikle "Türk Tıbbiyesi'nin Çekirdeği" olarak ifade ettiği Rum doktorlar, ne sanat, ne de kabiliyet açısından hiçbir kıymete sahip değildiler.

Batı'da, Osmanlı imparatorluğu ile temas halinde yaşamış, Türkler üzerinde baskı kurmaya ve otorite sağlamaya alışmış bir nesil var ki, bugünkü duruma bir türlü alışmıyor. Türk Heyeti başkanı olarak İsmet Paşa'nın, bağımsızlığımız için Lozan'daki ısrarını, kararlılığını ve inandıklarını inatla savunmasını, sonuçta başarısını bir türlü affetmiyor.

Onların memleketten uzaklaşmalarını asla bir kayıp olarak görmüyoruz.

Anlaşıyor ki, bu yayını gerektiren düşünce, basınımızda açılan tartışma değildir. Belki Lozan'ı ve Türk'ün bağımsızlığını bir türlü affetmeyen gizli hırsların böyle nedenlerle haddini aşmasıdır...

Gerçekleri kamuoyunu yanıltarak boğmaya çalışmak, davası ve delili zayıf olanların işidir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
9 Şubat 1929

(*) Mustafa Necati Bey, *Ulusal Savaşım (Milli Mücadele) döneminde Kuvay-ı Milliye içinde yer almış, birçok cephede bulunmuş ve çarpışmalara katılmıştır. İstiklal Mahkemesi Üyeliği ve Başkanlığı görevlerinde bulunmuş, birkaç bakanlık görevini başarıyla yerine getirmiştir. Nihai olarak da; 1925 yılında atandığı Milli Eğitim Bakanlığı görevini, eğitimde birçok yeniliklere imza atarak, 1 Ocak 1929 tarihinde bir apandisit krizi sonucu hayata veda edinceye kadar sürdürmüştür.*

Bu konuşma metni İstanbul Lisesi Tarih Öğretmeni GÜL YAYLA tarafından 18 Mart 2011 tarihinde yapılmıştır...

"Çanakkale Savaşları 'Dinler Savaşı' Değildir."

Sayın misafirlerimiz, Sarı-Siyahlı camianın değerli mensupları, sevgili arkadaşlarım ve sevgili öğrencilerim, Bir 18 Mart töreninde; nedense adı son zamanlarda "Şehitleri Anma Günü" olarak değiştirilmiş olan "Çanakkale Zaferi"ni kutladığımız günde beraberiz.

Bugün 18 Mart 2011. Yani 18 Mart, 96 yıl sonra bugün; Çanakkale Zaferleri'nin simgesel kutlama günüdür. Simgesel diyorum çünkü Çanakkale Savaşları 1916'ya kadar devam etmiştir. Elbette Deniz Savaşları'nın kazanıldığı gündür 18

Mart. Ancak kara savaşları bütün hızı ile aylarca devam eder. Tarihin en kanlı savaşlarından Çanakkale Kara Savaşları.

Gelibolu gibi ufacık bir kara parçasında; deyim yerindeyse avuç içi kadar bir toprakta yaşanır. Öyle ki;

ölen insanlar ayağa kalkacak olsa, savaştıkları alana sığmaz. Çanakkale Kara Savaşları'ndan söz etmeden; böyle bir günü yalnızca "anma" gününe çevirenlerin zihniyetleri, gerçeklere, tarihe ve bize uzaktır.

Bu savaşların baş sorumlusu İngiliz Bahriye Nazırı, yani Denizcilik Bakanı Churchill şöyle diyor:

"Yenilmez armadamızın üçte biri sulara gömüldü. Üçte biri kullanılmaz hale geldi. Başarısızlığımız savaşı 2,5 yıl uzattı. 8,5 milyon Avrupalının ölümüne neden oldu. Rusya'da komünistler yönetimi ele geçirdi. Bu olaylar vuku bulurken 30 milyon insan öldü. Biz Boğazı geçemeyince; Müslümanlar, diğer Asyalılar, Avrupa'nın ihtisamından şüphe etmeye başladılar. Biz Hindistan, Pakistan, Bengladeş'teki gücümüzü kaybettik; diğer Avrupalılar da sömürgelerindeki güçlerini..."

Evet! Churchill'in kendi ifadesidir. Çanakkale Savaşları'ndan 6 ay sonra, kendinin ifade ettiği başarısızlığından dolayı rütbeleri tenzil edilmiş, İngiliz Bahriye Nazırlığı'ndan istifa etmek zorunda kalmış, savaş konseyinden uzaklaştırılmıştır. Çanakkale Zaferimiz üzerine bir savaş lideri olarak görev yapmasına imkân kalmayınca, bir asker olarak ülkesine hizmet etmek istemiş, o zaman da kendisine tenzili rütbe ile ancak binbaşı rütbesine karşılık gelen tabur komutanlığı görevi verilmiştir.

Bir başka komutan, Çanakkale Savaşları'ndaki başarılarından dolayı Nisan 1916'da Tümgeneralliğe yükseltilmiştir. Tümgenerallik rütbesini getiren Arıburnu, Anafartalar, Conkbayırı, Kireçtepe isimleriyle özetlenebilecek zaferleridir. Biz O'na Atatürk dedik.

Tarihin garip tecellilerindendir. Bir başka komutan Çanakkale Savaşları'ndaki başarılarından dolayı Nisan 1916'da Tümgeneralliğe yükseltilmiştir. Tümgenerallik rütbesini getiren Arıburnu, Anafartalar, Conkbayırı, Kireçtepe isimleriyle özetlenebilecek zaferleridir. Biz O'na Atatürk dedik.

Çanakkale Savaşları, gökten saf saf inen sakallı, sarıklı, yeşil cüppeli ruhanî varlıklar tarafından kazanılmadı. Çanakkale Savaşları, aniden bastıran sisler, 3'ler 7'ler 40'lar nedeniyle de kazanılmadı.

Çanakkale Savaşları "dinlerin savaşı"dır diyenler ne büyük hata içindeler...

Siz hazırlıktayken birlikte göremedik mi İngiliz mezarlıklarındaki Müslüman İngiliz askerlerinin isimlerini?

Bundan daha vahimdir, Çanakkale'de kıran kırana bir mücadele yaşanırken, güneyde Müslüman Araplar'ın, İngilizler'le ittifak yaparak, yine Müslüman olan Türkler'e saldırması...

Bunları mutlaka bilmelisiniz... Çanakkale dinlerin savaştığı yer değildir. Devletini ve başkentini kurtarmaya çalışan Türkler'in, emperyalist Ba-

tı ile yüz yüze geldiği yerdir. Çok dar boğazdır. Çok da zor...

"Çanakkale Zaferi"nden ya da "Şehitleri Anma Günü"nden söz ederken, Mustafa Kemal adını söylemekten çekinenler; ya da bilinçli olarak söyleyenler hakkında verilecek hükmü size bırakıyorum...

Diyor ki Mustafa Kemal Atatürk; "Millet boşuna ölmez, kan boşuna dökülmez. Eğer zaferler o milletin hayatında derin değişiklikler yapmazsa ve de ona millî güven sağlamazsa, bazı budalaların, onunla böbürlenmesinden başka bir işe yaramaz." Çanakkale Savaşları ve Zaferleri Türkler'in hayatında derin değişiklikler yaptı.

Öncelikle; Mustafa Kemal adı bayrak bayrak dalgalandı Anadolu'da, Bu zaferler, şayak kalpaklı, çakmak gözlü devin millî liderliğini hazırladı, 19 Mayıs 1919'da Samsun'da Türk Kurtuluş Savaşı'nı başlatırken, O'nu Çanakkale'deki zaferleri nedeniyle tanıyan bir Anadolu halkı ile kucaklaştı, Şayak kalpaklı, mavi gözlü dev, milletin hayatında derin değişiklikler yaptı. Hem de padişah olmadan, halifeliği kabul etmeden, şeyh-şih-hoca-derviş-evliya sıfatlarının arkasına sığınmadan; insanları, ümmeti olarak değil, milleti olarak arkasından sürükleyerek derin değişiklikler yaptı, Ümmet ve kul iken daha

kolay yönetilecek halkını, vatandaşlık bilincine ve birey olma özelliklerine kavuşturarak, derin değişiklikler yaptı milletin hayatında.

Bu dev adam, 300 yıldır ihmâl edilmiş, cehâlete terk ve teslim edilmiş Anadolu bozkırından büyük bir vaha yarattı. Bunları okuyup-üfleyerek, dini siyasete alet ederek, yüzyıllardır ola-geldiği gibi gücünü artırabilmek için sırtını din adamlarına dayayarak yapmadı...

Ülkemin umudu, yaşlanacağım günlerin sigortası olan gençler; siz

Şayak kalpaklı, mavi gözlü dev, milletin hayatında derin değişiklikler yaptı. Hem de padişah olmadan, halifeliği kabul etmeden, şeyh-şih-hoca-derviş-evliya sıfatlarının arkasına sığınmadan, insanları, ümmeti olarak değil, milleti olarak arkasından sürükleyerek derin değişiklikler yaptı,

İstanbul Liseliler bunları mutlaka bilmelisiniz. Unutmamalısınız. Bilgi sahibi olmadan, fikir sahibi olunamaz.

Bu görüş ve anlayışla; iyi düşünen ve düşündüklerini uygulayan, Hiçbir kurum, kişi ya da cemaatin siz ve düşüncelerinize hükmedemediği, özgürlüğün bedelini çok ağır ödemiş bir milletin mensubu olarak, özgürlüğün değerini iyi bilen, hiçbir bedel karşılığında düşüncelerini ve kimliğini satılığa çıkarmayan, bilgilerini dogmalardan değil, bilimden kaynaklandıran bireyler olacağınıza inanıyorum. •

SAKLI TARİH

Sinan Meydan

LİBYA, EMPERYALİZM VE KAPİTALİST AHLAK

Atatürk'ün Yanındaki O Libyalı Sizi İzliyor

24 Mart 2011 tarihinde, TBMM'den çıkan "tezkere" yle Türkiye, NATO kapsamındaki Libya operasyonuna "askeri güçle" katılmayı kabul etti.

1911'de İngiltere ve Fransa'nın da onayını alan İtalya, Osmanlı toprağı olan Libya'ya (Trablus-garp) saldırmıştı. İtalyanların saldırı gerekçesi, "Osmanlı'nın Libya'yı iyi yönetemediği ve Libya'da özgürlüklerin kısıtlandığı" biçimindeydi. İtalya'nın asıl amacı ise Libya'yı sömürmekti: 1911'de Libya'ya yapılan emperyalist bir saldırıydı.

Aradan tam yüz yıl geçti. 2011 yı-

linda ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya yine Libya'ya saldırdı. Bu seferki saldırı gerekçesi, "Libya lideri Kaddafi'nin halkını öldürmesi ve Libya'da özgürlüklerin kısıtlanmasıydı." Müttefiklerin asıl amacı ise yine Libya'yı sömürmekti: 2011'de Libya'ya yapılan yine emperyalist bir saldırıydı.

Yüz yıl önceki 1911 Libya saldırısında Batı emperyalizmine direnen Türkiye, tam yüz yıl sonraki 2011 Lib-

ya saldırısında, bugün Batı emperyalizminin yanında yer almıştır.

Benim aslında Türkiye-Libya ilişkisinde altını çizmek istediğim başka bir nokta var. Libya'daki olayların patlak vermesinden beri Türkiye-Libya ilişkileri tartışılırken, nendense hep tarihsel arka plandan yoksun, sadece bugünkü ve yarınki "ekonomik çıkarlara" odaklı olarak tartışılmaktadır.

Neymiş efendim!

Türkiye'nin Libya'yla iş yapan müteahhit firmaları varmış, Libya'daki Türk yatırımlarının akıbeti ne olacaktı, Türkiye büyük paralar kaybedecekmiş, vs. vs... Kimse de çıkıp, "Lib-

ya halkına ne olacak, oradaki insanların canları, malları nasıl korunacak, oradaki çocukların, hastaların, yaşlıların, sakatların ihtiyaçları nasıl karşılanacak, en zor zamanlarımızda, örneğin

Yüz yıl önceki 1911 Libya saldırısında Batı emperyalizmine direnen Türkiye, tam yüz yıl sonraki 2011 Libya saldırısında, bugün Batı emperyalizminin yanında yer almıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda bize destek olan Libya'ya ve Libyalılara nasıl yardım edebiliriz? diye sormayı aklından geçirmiyor.

Türkiye-Libya ilişkisine bu "kapi-

Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye'ye destek veren Libyalı Şeyh Ahmet Sünusi ile birlikte

talist” bakışları gördükçe hep aklıma, Atatürk’ün Birinci Meclis’te söylediği, “Bizi mahvetmeye çalışan emperyalizme ve bizi yutmaya çalışan kapitalizme karşı mücadele ediyoruz” sözleri geliyor. Ve maalesef geldiğimiz noktada bugün, emperyalizmin bizi mahvettiğini ve kapitalizmin de bizi yuttuğunu görüyorum...

Gelelim asıl meseleye...

Ben, Libya tezkeresine “evet” oyu veren bütün milletvekillerine, bugün adı unutulmuş bir Libyalıdan söz etmek istiyorum. 1920’de Atatürk’ün çağrısıyla Ankara’ya gelip Türk Kurtuluş Savaşı’na destek olan gerçek Türkiye dostu bir Libyalı’dan; Şeyh Ahmet Sünusi’den söz etmek istiyorum...

ŞEYH AHMET SÜNUSİ’NİN KURTULUŞ SAVAŞI’NDAKİ MİSYONU

Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı fotoğraflarından birinde, üniformaları içindeki Atatürk’ün biraz arkasında, boydan boya beyaz bir örtüye bürünmüş, beyaz sakallı, güzel yüzlü bir adam vardır. O adam, Anadolu’ya gelip Kurtuluş Savaşı’na katılan Libyalı Şeyh Ahmet Sünusi’dir.

Atatürk, İngiltere’nin, Fransa’nın ve ABD’nin “ayrılıkçı Kürtleri” Milli harekete karşı kıskırtmak için her yolu denedikleri Kurtuluş Savaşı günlerinde, Kürtleri Milli harekete kazanmak için Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları Güneydoğu Anadolu bölgesine ve Kuzey Irak’a, Kürt-Arap-İslam dünyasında çok iyi tanınan Şeyh Ahmet Sünusi’yi göndermiştir. [1]

Şeyh Ahmet Sünusi, Libya’daki Sünusiye tarikatının şeyhidir. Bu tarikat 1837 yılında Libyalı Muhammed Bin Ali Sünusi tarafından kurulmuştur. Aktivizmi ve Sufizmi savunan Sünusiye tarikatı, Batılı güçlerin istilasına karşı çıkan “antiemperyalist” bir çizgiye sahiptir. Sünusiler, 1911’de İtalya’nın Trablusgarp’ı (Libya’yu) işgal etmesi üzerine, oradaki Osmanlı ordusunda İtalyanlara karşı savaşmışlardır.

1911’de İtalya Trablusgarp’a (Libya’ya) saldırınca Atatürk, Enver Paşa, Yakup Cemil, Kuşçubaşı Eşref, Ali Fethi (Okyar) gibi bazı gönüllüler, gizli yollarla Libya’ya giderek orada bölge halkını İtalyanlara karşı örgütleyerek “gerilla savaşı” vermişlerdir.[2]

Atatürk, Libya’da olduğu günlerde, daha sonra milli bir kahraman olacak olan Libyalı Ömer Muhtar’la ve daha sonra Anadolu’ya gelip Kurtuluş Savaşı’na katılacak olan Libyalı Şeyh Ahmet Sünusi’yle tanışıp dost olmuştur.

Şeyh Ahmet Sünusi, ilk olarak I. Dünya Savaşı sırasında Sultan Mehmet Reşat’ın davetini kabul ederek, 1918’de bir Alman denizaltısıyla gizlice İstanbul’a gelmiştir. Enver Paşa, Afrikalı şeyhlerle birlikte İstanbul’a gelen Şeyh Ahmet Sünusi’yi, Halife’nin “cihat fetvasını” İslam dünyasına duyurması ve İslam dünyasını Türklerin yanında olmaya çağırması amacıyla Arap-İslam ülkelerine göndermek istemiştir. Ancak bu sırada Vahdettin’in padişah olmasıyla bu planlar bozul-

muştur. Enver Paşa’dan hiç hazzetmeyen Vahdettin, İngiltere’ye ve Fransa’ya karşı İslam dünyasını kıskırtıp onların düşmanlığını kazanmaktansa, bu ülkelerle anlaşarak birlikte hareket etmek gerektiğini belirterek, Enver Paşa’nın “Şeyh Ahmet Sünusi’nin Arap-İslam dünyasına gönderilmesi” görüşüne karşı çıkmıştır.[3] Ahmet Sünusi’nin İngiliz karşıtlığından çok rahatsız olan Vahdettin, İttihatçıların, kendisinin yerine Şeyh Ahmet Sünusi’yi Halife yapacaklarından kuşkulandı. [4]

Kurtuluş Savaşı başladığı sırada Bursa’da bulunan Ahmet Sünusi, Bekir Sami Bey aracılığıyla Atatürk’e haber göndererek Milli harekete katılmak istediğini bildirmiştir. Bunun üzerine Atatürk, Ahmet Sünusi’ye bir mektup yazarak onu Ankara’ya davet etmiştir:

“Şeyh Sünusi Hazretlerinin milli mücadelede yardım hususunda gösterdikleri hissiyata şükran arz eyleriz. Hilafet makamının fiilen işgali karşısında Şeyh Hazretlerinin duydukları infial hissini İslam alemine tebliği pek ziyade lazım ve faydalı olacaktır. Bu konuda icab eden görüşünüzü ayrıca arz ederiz. Şeyh Hazretlerinin Ankara’da bulunmalarını arz ederiz...” [5]

15 Kasım 1920’de Ankara’ya gelen Şeyh Ahmet Sünusi onuruna Atatürk, 23 Kasım’da Meclis’te bir yemek vermiştir.

Ahmet Sünusi, burada yaptığı konuşmada: “İslamiyetin yok olmasının

muhakkak görüleceği bir halin meydana çıkması üzerine Müslümanların ümitleri kesildiği bir sırada Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, arkadaşlarıyla beraber din uğruna savaşılmaya başladılar. Ve siz de beraber savaştınız, cihat ettiniz. Bu hizmet bütün İslam aleminin devamına, İslam aleminin kurtuluşuna ait mukaddes bir vazifedir” demiştir. [6]

Atatürk, cevabi konuşmasında Sünusilerden ve Şeyh Ahmet Sünusi’den şu övgü dolu sözlerle söz etmiştir:

“İslamiyetin yok olmasının muhakkak görüleceği bir halin meydana çıkması üzerine Müslümanların ümitleri kesildiği bir sırada Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, arkadaşlarıyla beraber din uğruna savaşılmaya başladılar...”

“Sünusi teşkilatı diğer teşkilatlar gibi sadece bir tarikat değildir; bu tarikat insanlığı İslamiyetin saadet yolunda yürütmeye yönelik esaslı bir teşkilattır. Bu gece huzurlarıyla müşerref olduğumuz zat, İslam aleminde büyük bir esasa dayanan mukaddes bir teşkilatın başında bulunan yüce bir zattır. (...) Dolayısıyla bundan sonra kendilerinin İslam alemine yapacakları hizmetler, şimdiye kadar olan hizmetlerini taçlandıracaktır. Ve bu sayede Türkiye devletinin, bütün İslam cihanının dayanak merkezi olan Türkiye devletinin de sağlamlaştırıl-

Ahmet Sünusi rüyasında Hz. Muhammed'i görür. Hz. Muhammed, Ahmet Sünusi'nin elini sol eliyle sıkınca, Ahmet Sünusi, Hz. Muhammed'e, "Ey Allah'ın Resulü, neden sağ elini uzatmadın?" diye sorar. Hz. Muhammed, bu soruya "Sağ elimi Anadolu'da Mustafa Kemal'e uzattım" diye cevap verir...

masına hizmet etmiş olacaktı. Seyid Ahmet Şerif Sünusi Hazretlerinin gelecekteki hizmetlerine şimdiden gerek şahsım ve gerek TBMM namına teşekkür arz eylerim.”[7]

Atatürk, Şeyh Ahmet Sünusi'ye, aynı amaca hizmet eden üç farklı görev vermiştir:

1. İslam dünyasındaki antiemperyalist hareketleri Ankara'nın etkisi altına almak.

2. Arap-İslam dünyasında, özellikle de Irak ve Suriye'de Hilafet propagandası yaparak bölgedeki Müslüman Arapları İngiltere ve Fransa'ya karşı harekete geçirmek.

3. Türkiye içinde, özellikle Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Doğu ve Güneydoğu'da, Milli harekete katılımı artırmak ve ayrılıkçı Kürtçü propagandasına, karşı propagandayla yanıt vermek.[8]

Şeyh Ahmet Sünusi, Atatürk'ün kendisine verdiği bu üç görevi yerine

getirmek için hemen harekete geçmiştir.

İstanbul'daki Amerikan temsilcisi, 26 Ocak 1922 tarihli raporunda, Şeyh Ahmet Sünusi'nin, muhtemel bir Kürt ayaklanmasını önlemek için Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgeye gönderildiğini bildirmiştir. [9]

Atatürk, Şeyh Ahmet Sünusi'nin doğudaki ünnünden yararlanmak istemiştir. Bu öyle bir ündür ki, o günlerde An-

tep'te, “Şeyh Sünusi Hazretlerinin geçtiği toprağı düşman istila etmezmiş!” gibi söylentiler dolışmaya başlamıştır. [10]

Şeyh Ahmet Sünusi ile Atatürk arasında çok yakın bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Şeyh'in gördüğü rüyaları sık sık Atatürk'e anlatması, bu yakın ilişkinin kanıtlarından sadece biridir. Örneğin, bir keresinde Ahmet Sünusi rüyasında Hz. Muhammed'i görür. Hz. Muhammed, Ahmet Sünusi'nin elini sol eliyle sıkınca, Ahmet Sünusi, Hz. Muhammed'e, “Ey Allah'ın Resulü, neden sağ elini uzatmadın?” diye sorar. Hz. Muhammed, bu soruya “Sağ elimi Anadolu'da Mustafa Kemal'e uzattım” diye cevap verir...

Atatürk, Ahmet Sünusi'yi, “genel vaz” olarak görevlendirmiştir. Ahmet Sünusi'nin görevi, Doğu ve Güneydo-

ğu Anadolu'da il il gezerek camilerde vereceği vaazlarla Kürtleri Milli harekete katılmaya çağırmaktır. Ahmet Sünusi görevini eksiksiz yapmıştır. Her gittiği yerde verdiği vaazlar ve hutbeler çok etkili olmuştur. Sivas'ta ve Urfa'da birer kongre düzenleyen Şeyh Ahmet Sünusi, Güneydoğu Anadolu'daki propaganda çalışmalarıyla bir çok Kürt aşiret reisini Milli harekete katılmaya ikna etmiştir.[11]

Ahmet Sünusi, Diyarbakır'a gittiğinde büyük bir coşkuyla karşılanmış. Hakimiyet-i Milliye, Öğüt ve Anadolu'da Yeni Gün gazeteleri bu coşkuyla karşılamayı haber yapmışlardır.[12] Diyarbakırlıların ilgisinden çok memnun olan Şeyh Ahmet Sünusi, Atatürk'e telgrafla teşekkür etmiştir.

Bir süre Diyarbakır'da kalan Ahmet Sünusi, Atatürk'ün ramazan bayramını kutlamak için tebrik göndermiştir. Atatürk, bu nazik kutlamaya, 12 Haziran 1921 tarihli bir telgrafla yanıt vermiştir. Atatürk'ün, Ahmet Sünusi'ye gönderdiği bayram tebriği, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanmıştır. [13]

Şeyh Ahmet Sünusi, Ankara, Konya, Sivas, Elazığ üzerinden, Urfa ve Diyarbakır'a, sonra Mardin'e, oradan da Musul'a kadar gitmiştir.

Şeyh Ahmet Sünusi'nin Anadolu'daki çalışmaları İngiliz istihbaratının dikkatini çekmiştir. İngiliz istihba-

ratı, Sünusi'nin adım adım Anadolu'yu gezdiğini belirterek, onun etkisinin Irak, Suriye ve Hicaz'a kadar yayılmasından endişelendiğini Londra'ya rapor etmiştir. [14]

Ahmet Sünusi, her gittiği yerden Atatürk'e telgraf çekerek “Halka gerekli dini öğütleri verdiğini” belirtmiştir. Ahmet Sünusi'nin sözünü ettiği “dini öğütler”, Milli hareketin bir “cihat” olduğu ve bu hareketi desteklemenin her Müslümana farz olduğu, şeklindeki öğütlerdir.

Ahmet Sünusi, Mardin'de bir camide yaptığı konuşmada Sultan Vahdettin'le Atatürk'ün tam bir ittifak içinde olduklarını belirterek, “Atatürk'ün, Halife-Sultanın sözünü dinlemediğini” şeklindeki zararlı propagan-

Atatürk Şeyh Ahmet Sünusi'yi genel vaiz olarak görevlendirmiştir

Burada asıl üzerinde durulması gereken nokta, Said-i Nursi gibi "büyük din alimlerinin!" Kurtuluş Savaşı günlerinde Çamlıca'daki konaklarında ikamet ettikleri günlerde, elin Libyalısı, Şeyh Ahmet Sünusi'nin Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nın başarısı için canla başla mücadele ettiği gerçeğidir.

dayı etkisiz hale getirmeye çalışmıştır. [15]

İngiliz istihbaratı, Atatürk'ün Şeyh Ahmet Sünusi'yi Mardin'e gönderdiğini ve Sünusi'nin görevinin bölgedeki Kürtleri Milli harekete katılmaya çağırmak olduğunu Londra'ya bildirmiştir. [16]

Şeyh Ahmet Sünusi, Konya İsyanı'nın bastırılmasında da etkili olmuştur. Bu isyanın, "İslam düşmanlarının işi" olduğunu belirten Ahmet Sünusi, isyancıların Alaattin tepesini savunan askerleri bırakmalarını sağlamıştır. [17]

Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı sırasındaki Kürt politikasının en önemli ayaklarından birini oluşturan "Kürtlere yönelik propagandalar", Şeyh Ahmet Sünusi tarafından büyük bir başarıyla uygulanmıştır. Atatürk, Kürtleri Milli harekete karşı ayaklandırmaya çalışan Binbaşı Noel gibi İngiliz ajanlarının olumsuz propagandalarını, Kürtleri

Milli harekete kazanmaya çalışan Şeyh Ahmet Sünusi gibi "bağımsızlıkçı" din adamlarının olumlu propagandalarıyla etkisiz hale getirmiştir. "Büyük savaş ustası", her zaman yaptığı gibi yine düşmanını düşmanın silahıyla vurmuştur. Burada asıl üzerinde durulması gereken nokta, Said-i Nursi gibi "büyük din alimlerinin!" Kurtuluş Savaşı günlerinde Çamlıca'daki konaklarında ikamet ettikleri günlerde, elin Lib-

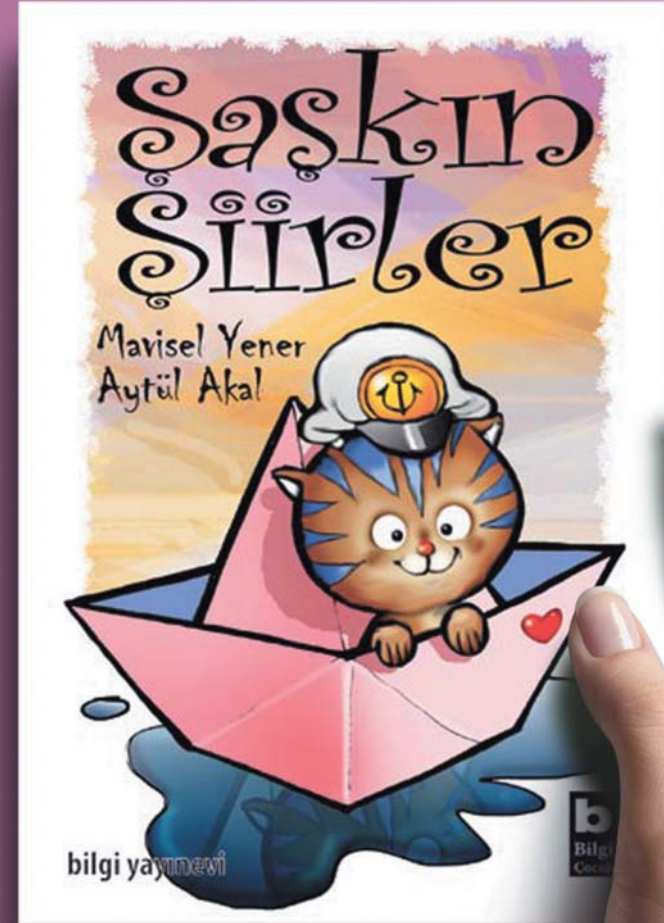
yalısı, Şeyh Ahmet Sünusi'nin Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nın başarısı için canla başla mücadele ettiği gerçeğidir. Ancak ne gariptir ki, Kurtuluş Savaşı'na katılmayan (Ankara'ya 1922'de gelmiştir), Said-i Nursi, kimi Cumhuriyet tarihi yalancılarınca "Kurtuluş Savaşı kahramanı" ilan edilirken, Kurtuluş Savaşı'na katılarak başarıyla mücadele eden Şeyh Ahmet Sünusi nerdeyse unutulmuştur...

Libya'ya sadece "yatırım, iş, para" diye bakan kapitalist aydınlarımıza; BOP'un Eşbaşkanı olduğunu belirten Başbakanımıza, Küdüs'te namaz kılma hayalleri içindeki Dışişleri bakanımıza ve "tezke-rci" milletvekillerimize, Atatürk'ün yanında Türk Kurtuluş Savaşı'na "manevi destek" veren Libyalı Şeyh Ahmet Sünusi'yi hatırlatmak istedim, hepsi bu!... •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça bilgilerine butundunya.com.tr adresimizden ulaşabilirsiniz

Çocuk yazınının iki önemli ismi
Mavisel Yener ve Aytül Akal
yine çok güzel bir çalışmaya imza attılar:
ŞAŞKIN ŞİİRLER...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

EVRENSEL
BAKIŞ AÇISI

Gürbüz Evren

Jülide Gülizar'ı tanımanın dayanılmaz mutluluğu

İnsanların yaşamında iz bırakan kişiler vardır. Jülide Gülizar da yaşamımda iz bırakan birkaç kişiden biridir. Özellikle televizyon programcılığı ve sunuculuğu konusunda bugün geldiğim olumlu bir seviye varsa, bunu o büyük insana borçluyum.

Yetiştirdiği belki de yüzlerce öğrenciden kimileri Jülide Gülizar hakkında çok güzel şeyler söyledi, birbirinden ilginç anılarını anlattı. Benim de kendime göre söyleyeceklerim var...

Uzun yıllar yaşadığım Paris'ten Türkiye'ye döndüğümde, başta Fransızca olmak üzere farklı yabancı dilleri sürekli kullanmanın Türkçemi olum-

suz yönde etkilediğini anladım. Kanal B'de çalışmaya başladığım 2004 yılı Ekim ayından itibaren de, yaptığım iş gereği doğru, düzgün ve akıcı konuşmanın ne denli önemli olduğunun farkına vardım.

Eksiklerim ve yanlışlarım konusunda yardım istemek gerektiğinde hiçbir kompleks duymam. Bilgi nere-deyse, kimdeyse gider sorar ve bulu-

rum. Kanal B'de çalışmanın avantajlarından biri de Türkçe konusunda kimseyi aramaya gerek olmamasıydı. Çünkü aynı kurumda çalışan Jülide Gülizar gibi gerçek bir dil ustası vardı.

"Bak evladım, yaptığın programları beğenerek izliyorum. Seni başarılı buluyorum, ancak birçok eksik var. İstersen sana yardımcı olurum" dediğinde ayaklarım yerden kesildi, dünyalar benim oldu.

"Büyük onur duyarım... Ne olur beni yetiştirin. Hatta sıfırdan başlayalım." dediğinde, bu kez 'Jülide Hoca'

dan ne denli mutlu olduğunu tekrar tekrar dile getirmiş, "Dil söz konusu olunca akan su durur" demişti.

Geçtiğimiz 2010 yılında, Aralık ayının son günlerinde, odasına gidip; "Spikerim diye ortada dolaşanlara baktıkça üzülüyorum. Daha iyisini yapabileceğime inanıyorum. Beni de spiker olarak yetiştirir misiniz?" dediğimde, önce şaşırmış, sonra kapıyı kapat, otur karşıma yanıtını vermişti.

Masasının üstündeki kalınca bir kitabı uzatıp, üçüncü bölümden itibaren yüksek sesle okumamı istemiş,

**Türkçe'nin doğru
kullanılması için
çalıştı, örnek oldu...**

mutlu olmuştu.

Artık her hafta programı izledikten sonra odama geliyor, not ettiği yanlışları ve diğer olumsuzlukları tek tek anlatıp, doğruları ve yapılması gerekenleri sıralıyordu. Sadece programda değil haber merkezinde de çalıştığım için yazdığım haberleri Jülide Hoca ile tartışıyor, oradaki yanlışlarımı da göstermesini istiyordum. Okurken, yazarken ya da konuşurken kararsız kaldığım sözcükleri, ifadeleri, deyimleri hemen Jülide Gülizar'a sorabilme şansına sahiptim. Birçok kez gecenin geç saatlerinde telefonla arayarak aklıma takılanları sorduğumda, tek bir olumsuz tepki vermemiş, aksine bun-

böylece ilk dersimize başlamıştık. Birkaç ders daha yaptık, ancak Jülide Hoca hastalandı.

"Ara verelim. İyileşince seni her gün 2 saat çalıştıracağım. Açığı kapatacağız. En iyi spikerlerden biri olacağına inandığım için böyle söylüyorum" sözleri, son konuşmamızdan aklımdan kalanlar oldu.

Kanal B'de sadece spikerlerin değil muhabirlerin de yetişmesi, mesleklerinde en iyilerin arasında yer alması için gecesini gündüzüne kattı. İlk kez ekrana çıkan spikerleri yalnız bırakmamak için gece yarısından sabaha kadar haber merkezinde, bir sandalyenin üzerinde oturup, uyumamaya çalış-

şarak yayınları izledi.

"Ayda hiç olmasa bir kez, sadece 15 dakikanızı ayırın da not ettiğim yanlışlarınızı anlatayım." diyerek muhabirlere yalvardığına şahit oldum. Çok kızdığı öğrencileri için de, "Birkaç ay ekrana çıkınca, oldum diye düşünüyorlar." diyerek tepkisini gösterir, kendisi hakkında ileri geri konuştuklarını bildiği kişilere kızmasına rağmen, "Haberal Hoca, beni bu tele-

**Jülide
Gülizar**
Kimdir?

"1929 yılında Adana'da doğan Gülizar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini 1956 yılında bitirdi; avukatlık stajının ardından aynı yıl Ankara Radyosu'na girdi. 1968 yılında başlayan televizyon yayınlarıyla TRT'de haber spikeri olarak ekranlara çıkan Gülizar, radyo ve televizyonda kadın olarak **'ilk açık havada haber okuma'**, **'ilk naklen yayın'** ve **'ilk röportaj'** gibi birçok yeniliğe imza attı. 30 yıl çalıştığı TRT'den 1982 yılında emekliye ayrılan Gülizar, daha sonra da çok sayıda ajans ve yayın kuruluşunda yazar, muhabir ve eğitmen olarak görev yaptı. 1997 yılında kurulan Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde dersler veren Gülizar, Kanal B televizyonunda da çeşitli programlar yapıp, söyleşiler hazırladı. 14 Mart 2011 tarihinde tedavi gördüğü Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yaşama gözlerini yumdu. Çok sayıda kitabı bulunan Jülide Gülizar, pek çok ödülün de sahibiydi."

vizyonda insan yetiştir diye görevlendirdi. Söylenenler umurumda değil" diyerek onlara bir kelime daha öğretme çabasından asla vazgeçmezdi.

Bilgiye aç, sürekli doğrunun peşinde olan öğrencileri Jülide Gülizar'ı hiç rahat bırakmadı. O da, "Beni rahat bırakmayın, aksine hep rahatsız edin. Yeter ki sorun ve öğrenin" derdi. Mesleki yaşamlarına katkı sağladığı insanların ve yetiştirmeye çalıştığı öğrencilerin arasında bulunan birkaç kendini bilmez, o küçücük akılları sıra Jülide Gülizar'ın sürekli anımsattığı yanlışlarla, meslek yaşamından verdiği somut örneklerle hatta yaşıyla alay ettiklerini sanarak, sadece daha çok küçüldüler.

Yetiştirdiği spikerlerden birinin, "Jülide Hoca'nın modası geçti. Tarihini tozlu raflarında yerini aldı. Öğretecek bir şeyi kalmadı" sözleri kulağına geldiğinde çok üzölmüştü. Bunları anlatırken gözyaşlarını tutamamış, "Besle kargayı oysun gözünü" demiş ve eklemiştir, "Ne yapayım ben kargaları da kuştan sayıp beslerim..."

Yazlık evinin bulunduğu Mersin'de, tatil aylarında bile Türkçe dili için çırpınırdı. Evinin bulunduğu sitenin yöneticilerinin ricası üzerine, 3 aylık tatil süresince sitenin çocuklarına günde 1 saat Türkçe dersi verirdi.

"Deniz kenarında, tatil atmosferinde yaşayan çocukların bir disiplin içinde her gün derse gelmelerini sağlamak hiç kolay değil, bunu nasıl sağladınız?" diye sorduğumda, "Çocuklar art niyetsizdir. Yetişkinler gibi değil. Yeter ki onların konuştuğu dilden anlayalım" yanıtını vermişti.

Belki de en çok sevdiği insanların başında gelen Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın durumu Jülide Hoca için sürekli kanayan bir yaraydı. Çok uzun yıllara dayanan dostluklarını anlatırken, "Haberal Hoca için canımı veririm. Dünyanın saygı duyduğu bu büyük bilim adamına yapılanları düşündükçe uykularım kaçıyor. Haberal'ın yerine beni alın diyeceğim, kabul etmeyecekler(...)

Sadece çok yakından tanıyanların bildiği bir gerçeği de paylaşmak isterim. Jülide Gülizar'ın son 2 yıldır çok ama çok derinden yaşadığı bir üzüntüsü vardı. Bu üzüntü yüzünden de okunuyordu. Belki de en çok sevdiği insanların başında gelen Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın durumu Jülide Hoca için sürekli kanayan bir yaraydı. Çok uzun yıllara dayanan dostluklarını anlatırken, "Haberal Hoca için canımı veririm. Dünyanın saygı duyduğu bu büyük bilim adamına yapılanları düşündükçe uykularım kaçıyor. Haberal'ın yerine beni alın diyeceğim, kabul etmeyecekler. O her gün hayat kurtarıyordu hayat. Haberal özgürlüğünden mahrumken, sağlık sorunlarıyla boğuşurken, ne içtiğim suyun ne de yediğim lokmanın tadını alamıyorum" dediğinde duyduğu acıyı hissetmemek mümkün değildi.

Jülide Gülizar'ın ardından yayınlanan haberlerde, kaleme alınan yazılarda ve yapılan konuşmalarda nedense sadece Türkçe diline sahiplenmesi öne çıkarıldı. Oysa Jülide Hoca örnek bir insandı. İlerlemiş yaşına rağmen gençleri kışkıracak enerji ile durmaksızın çalışması, sürekli üretmesi, yeniliklere imza atması, ihtiyacı olan

herkese karşılık beklemeksizin yardıma koşması, küçüklere saygı ve sevgisini asla ihmal etmemesi gibi her insanda kolay kolay bulunmayan özelliklere de sahipti. O eli gerçekten içten gelerek öpülen bir büyüktü. Birlikte çalıştığımız 6 yıl boyunca her gördüğümde elini öpmekten büyük mutluluk duyduğum Jülide Gülizar'ın yanaklarına kondurduğu o evlat sevgisi kokan öpücüklerini bir miras gibi saklayacağım. Benim için Jülide Hoca yaşamımın sonuna kadar var olacak. Bu büyük insanı hep yanımda hissedeceğim. Programlarımı, konuşmalarımı izleyecek, yazılarımı, kitaplarımı okuyacak, gelip yanlışlarımı, eksiklerimi anlatacak düşüncesini hiç kaybetmeyeceğim. Jülide Gülizar'a layık olmak için Türkçeyi daha iyi kullanmaya çalışacağım.

Jülide Gülizar öğreterek, yetiştirerek ve durmaksızın çalışarak en büyük ibadeti yaptı. Allah nezdinde kabul gördüğüne inandığım bu bilge insan, layık olduğu yerde, cennette bizleri izlemeye devam edecek.

Bana öğrettikleri ve kattıkları için Allah Jülide Gülizar'dan razı olsun. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Kr.Maud Arazisi nerededir?
a-Avustralya
b-Afrika
c-Kuzey Amerika
d-Güney Kutbu

2-"Enginde Yavaş Yavaş"
hangi bestecimizin yapıtıdır?
a-Sadettin Kaynak
b-Alâeddin Yavaşca
c-Arif Sami Toker
d-Yıldırım Gürses

3-Budizm inancına göre Buda tekrar ne zaman canlanacak?
a-MS 4500
b-MS 3000
c-MS 3500
d-MS 5000

4-Günümüz yazarlarından Stephen King hangi tür yapıtlarıyla ünlüdür?
a-Fantezi
b-Hiciv
c-Biyografi
d-Korku

5-Büyük Okyanus'taki Samoa Adası hangi ülkeye aittir?
a-Portekiz
b-Amerika
c-Hollanda
d-İngiltere

6-Gotik tarz mimari hangi ülkede gelişti?
a-İngiltere
b-Almanya
c-Belçika
d-Fransa

7-Çok çeşitli ve fazla sayıda kuklası olan oyun hangisidir?
a-Fluck
b-Japon Jaruri
c-Melodram
d-Mim

8-Eski Mısır devletinin kurucusu kimdir?
a-Menes
b-İmhotep
c-Ramses
d-Kleopatra

9-Hristiyanlık ile Eflatun ve Aristo öğretisini birleştirmeye çalışan felsefe hangisidir?
a-Eksistansiyalizm
b-Strüktüralizm
c-Skolastisizm
d-Pragmatizm

10-Büyük Çin Seddi'ni kim yaptırdı?
a-Buda
b-Konfüçyüs
c-Şhi Huangdi
d-Ashurbanipal

11-Hegemonya eski Yunancada hangi anlama gelirdi?
a-Liderlik
b-Yerleşmiş düzen
c-Otorite
d-Disiplin

12-Peleponnes Savaşı'nın sonucu nedir?
a-Isparta mağlup oldu
b-Atina siyasi gücünü yitirdi
c-Barış imzalandı
d-Perikles intihar etti

13-Ünlü besteci Franz Liszt'in milliyeti nedir?
a-Fransız b-Alman
c-Rus d-Macar

14-Kelkit Irmağı hangi ilimizin sınırları içindedir?
a-Balıkesir b-Amasya
c-Bilecik d-Antalya

15-"Paris'te Son Tango" filminin yönetmeni kimdir?
a-Bernardo Bertolucci
b-John Boulting
c-Michael Cimino
d-John Cassavetes

16-İtalyan devlet adamı Machiavelli'nin adı nedir?
a-Jacques b-Thomas
c-Wilhelm d-Niccolo

17-Kendi adıyla anılan kanuna göre, gelir eşitsizliğini bulan ekonomist kimdir?
a-Vilfredo Pareto
b-Leon Walras
c-John Keynes
d-Robert Lucas

18-Picasso hangi yıllar arasında yaşadı?
a-1879-1940
b-1912-1956
c-1880-1959
d-1881-1973

Yanıtlar: 152. sayfada →

GÜRER AYKAL PROVASI VE ATATÜRK ROZETLERİ

Yazan: FAZIL SAY

Gürer Aykal İstanbul Senfonisi'ni Borusan Orkestrasına çalıştırırken, provaları ben de takip ettim. Çok ilginç bir olay yaşandı; Paylaşmak isterim.

Gürer Hoca çok titizdir. "Hijyen" mertebesinde titizdir müzik konusunda. Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'ne balkon Orkestraya en hakim olduğum yerdir. Ben genelde oradan dinlerim hep. Genel provadaydık, konserden 4-5 saat kadar önce,

(Prova da 18 kamera ile kaydediliyordu. Stresli ve sıkıntılı anlardır.)

Çok kalıcı bir kayıt bırakmak istiyorduk. Hem konseri hem provaları bu yüzden çektik. Konserdeki en ufak bir hata olursa, o hatayı bile provadan telafi etmek için. Dünya ile yarı-

şıyoruz. Şaka değil.

Başladı Genel Prova. Her şey aynı konserdeki gibi, konser kıyafetleri, oturuş düzeni, her şey, her şey. Sadece bizim bildiğimiz bir “konser” var asıl konserden saatler önce, asıl konserde olabilecek ufak hataları telafi etmek uğruna.

Gürer Hoca “Nostalji” bölümüne 6 defa başladı. Her seferinde küçük bir detay yüzünden memnun kalmıyordu. Sonra “Tarikat”, sonra “Sultan Ahmet Camii” sonra “Hoş giyimli genç kızlar adalar vapurunda” bölümleri, her biri için 30-40 dakika uğraştı genel provada. En küçük hatayı duyuyordu. Eserin bestecisi, onu en iyi tanıyan benim bile duymadığım hataları duyuyordu. Her şey mükemmel gidiyordu.

“Haydarpaşa” bölümünün provaları tam başlamadan Gürer hoca durdu, uzun bir müddet Orkestrayı süzmeye başladı, yanındaki Viyola grup şefi Efdal Altun’a dedi ki; “Benim Atatürk rozetim seninkinden daha parlak!” Sonra yine uzunca bir sessizlik... Konuşmaya devam etti; “Çocuklar, nerede sizin Atatürk rozetleriniz?” Provada niye takmadınız? Siz takmazsanız kim takacak? TV çekiyor evladım taksanıza? Bakın, bakın, burada Atatürk sayesinde yetişmiş çocuğun eserini çalışırsunuz! Takın şu rozeti evladım, utanmayın, hadi, hadi, korkmayın, takın!”

Hoşumuza gitti balkondan seyrederken. Dostlarıyla birbirimize bakıp göz kırptık. Sonra daha alçak sesle tam önünde kudüm çalan Aykut Kö-

sellerli’ye “Beni artık Silivri’de ziyaret edersin evladım” demiş, biz onu balkondan duymadık.

Sonra sinirlendi bir anda; “Yakınız Atatürk batmıyordur inşallah! O rozet batıyorsa, Atatürk’den rahatsızsanız, benimle sorunuz olur ona göre! Beşinci bölüm! Haydarpaşa! Çalın!!”

Ve Orkestra mum gibi çalmaya başladı. Göz yaşartıcıydı. O an ben de düşündüm, “rozet-rozet” “rozet nerede?” diye.

Bilmiyorum geçmişimizi mi savunacağız geleceğimizi mi? İkisini birden!

En ufak sataşmaya artık cevaplar veriyoruz. Bir kişiydik, 3 olduk, 10 olduk, 100 olduk, bir milyon olduk 20 milyon olduk. Pislige izin vermeyeceğiz. Kirlenmeye!! İzin vermeyeceğiz yavşaklığın gülünç galibiyetine.

Bazen bazı yazılarımı yazarken, yalan suçlamaları, haksızlıkları yanıtlarken, nefesim daralıyor artık. Ne acı bir durumdur kendimizi savunmak zorunda bırakılmamız düşünsenize. Ve “çamur atanlar- takla atanlar-kafadan atanlar- rantçılar- yeteneksizler-bizim sırtımızdan yükselmeye çalışanlar!” Göreceksiniz. Siz göreceksiniz. Belki büyümüş çocuklarız. Ve elimizden oyunağımız alınmış gibidir belki. Ve belki de o oyunağın adı “hayat” idi.

Geri alacağım oyunağımı!!!!

Halk adalete inanmaz bir hale geldiyse o rejim mahkûm olmuştur.

Montesquieu

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

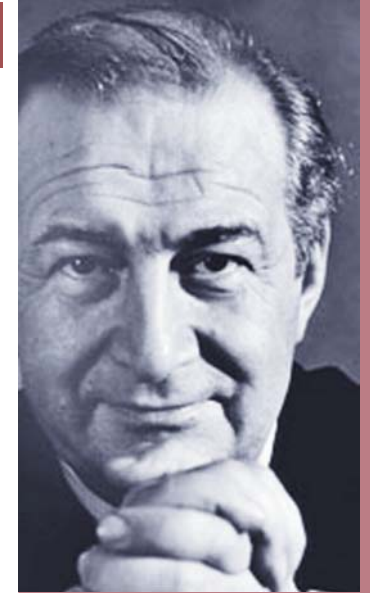
Haldun Taner’in Çevresindeki Bilim-Sanat İnsanları

Haldun Taner'in yaşamı seçkinler çevresinde, aydınlar arasında geçti. Öykülerinde de yakından tanıdığı bu insanlar, onların yaşamları geniş yer tutar.

Elbette küçük insanları, toplumda ezilmiş kimseleri, hak ettikleri yerlere ulaşamayanları da konu edinmiştir. "Fasarya", "Konçinalar" gibi öyküleri, "Keşanlı Ali Destanı" oyununu bu çevrelerden izler yansıtır.

Ötekiler, istedikleri yaşam düzeyini yakalamış görünenler, öykülerde daha geniş yer tutar. Taner onların zayıf yanlarını, çıkar düşkünlüklerini sergilemiştir:

Örneğin, "Salt İnsana Yöneliş" öyküsünün kahramanları, çıkaracakları derginin eğilimini belirlemeğe çalışırken bir ar-

Taner eserlerinde kahramanlarının zayıf yanlarını, çıkar düşkünlüklerini sergilemiştir...

kadaşları, "En iyi renk polise sağcı, okurlara solcu görünmektir." diyordu. Üniversite hocalarıysa çeviri kitaplarından aktarma tümcelerle caka satıyor, profesörler kurulunda birbirlerinden oy koparabilmeye çabalıyorlardı. Çıkar düşkünlüğü, görgüsüzlük bütün yaşamlarını kuşatmıştı.

Onun "Ölür ise ten ölür, canlar ölesi değil" kitabında ise aralarında yaşadığı, kendileriyle türlü yakınlıkları olmuş edebiyat, tiyatro, sanat, basın, politika, bilim, düşünce... dünyasından gerçek insanlar konu edinilir.

Taner, niçin bu kişileri anlatmıştı? Onlarda hangi özellikleri görmüştü? Yazarın hoşgörüsü şemsiyesi altındaki bütün bu insanları o sayfalarda tanıyan okur da, onlara sevecen gözlerle

bakmaya başlamaktadır. Acaba bütün o insanlar gerçekte o kadar içi-dışı bir, özverili, dost canlısı, çıkar gözetmeyen kimseler miydi?

Haldun Taner, Tanpınar'ın ölümünden birkaç gün önce onunla Hahette kitabevinde karşılaşmasını anlatıyor.

"Ayaküstü son romanından 'Dün gece sizinkilerde idim' dedi. 'Bezik oynadık, Tevfik Sağlam Paşa, Osman Horasanlı, Fahri Arel, Hamit Nafiz, İlhami Bey... Yedi buçuk liralarmı aldım.' 'Üzülmüşlerdir.' dedim.

Güldü. Başını salladı. Sonra yine eli elimde, 'Yahu ne temiz, ne pürüzsüz, ne berrak insanlar' dedi. 'Onların yanında kendime bakıyorum da ne Şarklı olduğumu anlıyorum. Biz çok gılgışlıyız (artniyetliyiz) yahu, onlara kıyasla.'

İşte artniyetsiz, iyi insanlarla dolu kitaptaki bölümlerden biri bize Muta-reke'de İstanbul Darülfünunu'nda Hukuk Fakültesi dekanı, Devletler Hukuku profesörü Ahmet Salahattin Bey'i tanıtmaktadır.

1. Dünya Savaşında yenilen, silahları alınan yurdun çoğu aydınları "manda ve himaye" yolunu çözüm diye görürken Ahmet Salahattin Bey bağimsizlik davasının ilk bilimsel ve hukuki savunmasını yapar. Padişahın sarayda toplayacağı "Şûra-yı Saltanat"a Üniversite temsilcisi olarak katılması istenince, "Şûra-yı Saltanat zamanı geçmiştir. Şimdi zaman Şûra-yı Millet toplama zamanıdır!" yanıtını verir.

Haldun Taner'in kitabında onunla ilgili sayfalar, şöyle sona eriyor: "Ahmet Salahattin, Kurtuluş Sa-

vasını ve zaferi göremeden gözlerini dünyaya kapar. Öldüğünde 42 yaşındadır ve cebinden yalnız yetmiş beş kuruş çıkmıştır. Bütün bu ayrıntıları nereden mi biliyorum? Kendisi babamdır da ondan..."

Cağaloğlu'nda "Hamit Matbaası"-nın sahibi olan büyük babası, 5 yaşında babasız kalmış küçük Haldun'a ilerde kendi işini devretmek istermiş. Basimevine götürüp getirdiği çocuk, ünlü yazarları orada görüp tanımış. "Ahmet Rasim Amca"sı da gelip gidenler arasındaymış. En çok ondan hoşlanırmış. Neden mi? Şundan:

"Bence iyi yazar böyle biraz kılıksız olmalı idi. Halktan olmalı idi. Dünyaya biraz boş vermeli idi. Konuşunca herkes gibi konuşmalı, ama tonunda, tınısında, herkesten daha sıcak, daha candan, daha içten şeyler olmalı idi. Çocukla çocuk, büyükle büyük, yaşlı ile yaşlı olabilmeli idi. Karşındakinin bam telini bulabilmeli idi. Atatürk şımarığı, yeni ve varlıklı bir statünün adamı, öbür üdeba-yı kiramdan başkılığı işte buradan geliyordu."

"Ahmet Rasim Amca"sı çocuk Haldun'u yazmaya özendirmek için ona bir gün bir kalem armağan etmiş. "Ölür İse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil" yazarı, neredeyse yarım yüzyıl sonra bu eski ustaya hesap verirken yazın anlayışını da açıklamış oluyor:

"Aldık elimize kalemi yazdık durduk. (Bu arada yirmi üç daktilo eskittiğini de hesap etmiş.) ... Uyarmak için yazdık, öğretmek için yazdık, anlatmak için yazdık, güldürmek için yazdık, yüreklendirmek için yazdık.

"Bence iyi yazar böyle biraz kılıksız olmalı idi.

Halktan olmalı idi. Dünyaya biraz boş vermeli idi. Konuşunca herkes gibi konuşmalı, ama tonunda, tınısında, herkesten daha sıcak, daha candan, daha içten şeyler olmalı idi."

Bunların hepsini bir arada yapmayı deneyerek yazdık. Bir gediği doldurduğumuz kuruntusu ile, bizden önce söylenmeyi yakalamak hevesiyle yazdık. İnsan gerçeğini ayrı bir açıdan verdiğimiz umuduyla yazdık. Yararlı olmak duygusu ile yazdık.

Yazıyoruz da. Yazacağız da. Ölüm bir gün elimizi tutuncaya kadar."

Kitapta en geniş yer, edebiyatçıların. Onların dünyasında ise neredeyse herkes kendisini öteki meslekdaşlarından üstün sayar. Taner'in bu konuda anlattıklarından biri, A. Ş. Hisar'la ilgili:

"1944'te CHP'nin düzenlediği roman yarışmasında 'Fahim Bey ve Biz' romanının, 'Sinekli Bakkal' ve 'Yaban'dan sonra üçüncü oluşunu onuruna yedirememişti. (...) Jüriyi etkileyip kendisinin kazanmaması için çalıştığını sandığı Hasan Âli Yücel'e uzun zaman öç beslemiş, çağrılı olduğu bir mecliste onun da bulunduğunu kapıyı açan uşaktan öğrenice hemen verdiği

paltosu ve şapkasını geri alıp oradan uzaklaşmıştı. Oysa Hasan Âli Yücel'in ustaya da eserine de saygısı büyüktü. (...) Bunu işitince çok üzülüyordu ama üstadı bu saplantısından kurtarmak kolay olmamıştı."

Edebiyat Fakültesinde genç bir asistanken Haldun Taner, İngiliz Filolojisinin başında bulunan Halide Edib'in kişilik özelliklerini, kendine güvenli, baskıcı yanını yakından tanıma olanağını bulmuştur.

Anlatıyor: "İlk tanıştığımızda siga-

Halide Edip Adıvar

ra içmediğim dikkatini çekmişti. -Hiç mi içmezsiniz? Diye sordu. -Hiç içmem, dedim.

Sigaranın birini yakıp birini söndüren ünlü yazar:

-Ya içki? Dedi.

-Onu da içmem, dedim, bu perhiz-kârlılığım budadı övünerek. Tepkisi şöyle oldu:

-Sigara ve içki içmeden nasıl yazabiliyorsunuz hayret! Ekledi: -Eşinize söyleyeyim sizi alıştırsın.

Bunu şaka yollu söylemiyordu. Başkalarına direktif vermeye, yaşam programı çizmeye alışık olduğu için yapıyordu."

Taner, kendi kuşağından yazarlar

arasında Orhan Kemal'e özel bir yer verir. Ancak asıl ayrıcalıklı yer Sait Faik'indir:

"İnsan sevgisi dolu, doğa sevgisi dolu bir yüreği vardı. Neye baksa bu sevgi ile ısınıyor, ışıqlanıyordu. Biz ancak o el attıktan sonradır ki, en önemsiz görünen insanların ve şeylerin zevkine eriştik."

Edebiyatçılardan sonra Taner'in kitabında en geniş yer tiyatrocularındır. Onun, "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı" oyununda Ahmet Vefik Paşa'yı, "Doğru yol ne Batıyı taklit, ne de uyarılama. Doğru yol galiba, Türk insanından, Türk şartlarından, Türk konularından hareket edip hem öz, hem biçim bakımından bir Türk tiyatrosuna varmak." diye konuşturduğu hatırlanırsa, kitabında bir araya gelen sahne ustalarının sanat anlayışları kestirilecektir. Örneğin İsmail Dümbüllü, onun baş tacı ettiği "tipik Türk komiği"dir: "Dümbüllü İsmail, olayların gidişi içinde yalnız bırakılmamış, bilinçli ve sorumlu makamlardan -nerde o makamlar- uyarılmış, maddi destek görmüş, donatılmış, olanaklara ulaştırılmış olsaydı halk tiyatromuz bugün içinde bulunduğu bu sahipsiz ve yozlaşmış durumundan muhakkak ki kurtulmuş olurdu."

Kitapta, Naci Sadullah gibi eski, Abdi İpekçi gibi daha sonraki kuşaktan basın mensupları karşımızdadır. Vâ-Nû anlatılırken, "basın"ın artık "medya" diye anıldığı sonraki dönemin eksiklerinin ne olduğunu da algılarız: "Köklü bir İstanbul terbiye ve görgüsünden gelen çeşitliliği, Galata-

saraylılığın verdiği ince bir esprisi, çok sevdiği Viyana'nın hayat üslubundan edindiği zarif bir Avrupalı gustosu ve nihayet Moskova günlerinin anısı bir diyalektikten örülme, kendine özgü, çok ilginç bir kültürü vardı. Düşüncelerindeki açık seçiklik, düzenlilik ve çok taraflılık buna dayanırdı. Ama okuyucularına ve dostlarına cömertçe açtığı bu hazinenin sıcaklığını başka bir şey sağlıyordu: Bu bilginin kitabı, ikinci elden bir bilgi olmayışı... Yaşam tecrübesi içinde denenmiş olması!

Taner'in altını çizdiği bu özellikler onun bize tanıttığı bilim adamlarında da kendini gösterir. Aralarında tarih, arkeoloji, hukuk, psikoloji, pedagoji bilginleri bulunmaktadır. Eski kültür geleneği içinden yetişenleri de yabancı ülkelerde öğrenim görmüş olanları da türlü yönlerden birbirini andırır. Hepsi ortak bir sevgiyle kucaklar. Örneğin kendisi gibi Galatasaray Lisesi mezunu olan Ortaçağ Türk tarihi Ordinaryüs Profesörü M. H. Yinanç'ı değerlendirdiği sayfalarda, şu yargı yer alır:

"Doğulu olmasına karşılık bir gün iki yüzlülüğü, içinden pazarlığı görülmemişti. Öylesine saf ve temizdi. Çünkü karakteri, örneğini Doğunun henüz yozlaşmadığı devirlerden alıyordu."

Bambaşka ortamlarda, başka kaynaklardan beslenmiş daha genç bilim adamları sonraki kuşaklara tanıtılır. Örneğin bilim dünyasının çok erken yitirdiği Suat Yakup Baydur için şöyle der: "Latince, Grekçe, Almanca ve Fransızcaya hakkıyla vakıf, tam anlamıyla Batı çapında bir ilim adamı idi. Aldığı bu Batı kültürüyle Türk efendiliğini, Türk vekarını, Türk çandanlı-

ğını ve Türk zekâsını çok mesut bir şekilde kaynaştırmıştı."

Sıralanan bütün bu güzel, iyi, özverili, üretken insanların yanı sıra Taner'in kitabında toplumsal-kültürel yaşama iz bırakmış "Ankara" gibi bir yolcu gemisi, "Akbaba" gibi bir gülmece dergisi, "Çiçek Pasajı" gibi içki yasağı gibi bir kısıtlamanın hiç akla gelmediği bir dönemde- kentin çarpan kalbi olmuş civcivli bir mekân da söz konusu edinilmiştir.

Haldun Taner'in kitabında, dostlarını, yaşamının yarım yüzyıllık bölümünde tanıdığı iyi insanları buluyoruz. Bu yapının bugünkü okurları, o zaman-

Onun okuyucularına ve dostlarına cömertçe

açtığı bu hazinenin sıcaklığını başka bir şey sağlıyordu: Bu bilginin kitabı, ikinci elden bir bilgi olmayışı... Yaşam tecrübesi içinde denenmiş olması!

larda hiç mi çıkarıcı bilim adamları, kitap çalan yazarlar, yalan söyleyenler, birbirinin kuyusunu kazanlar yok muydu diye sorabilir. Olmaz olur mu! Ama Haldun Taner, iyinin iyisi biriydi. Gönlünün aynasında yansıyanlar, bu anlattıklarından başka türlü olamazdı. •

konurertop@butundunya.com.tr

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

Koruyucu Potasyum

Zengin potasyum içeren muz, meyve çeşitleri, sebze ve balık gibi gıdalar inme ve kalp hastalığı riskini %20 azaltmaktadır.

KOLESTEROL İlaçları

Kolesterol düşürücü ilaçlar kalp kaslarını zayıflatarak karaciğer ve böbrek yetmezliğinin yanısıra katarakta da neden olabilmektedir.

Uykusuzluk

Uykusuzluk, aşırı iyimser düşünceler yaratan bir ruh hali oluşturarak yanlış yönde kararlar vermenize yol açabilir.

Nikotin
kan şekerini artırır.

Koyu renkli çikolata

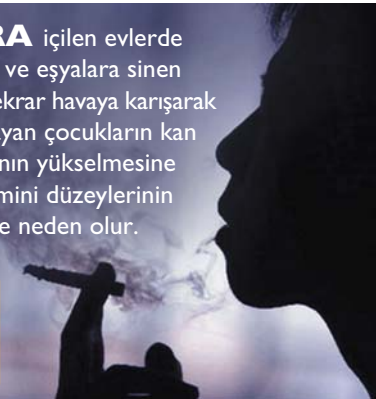
Çikolata, kan basıncını ve kolesterolü düşürür. Şeker hastalığının oluşumunu önleyebilir ve damar sağlığını korumamıza yardımcıdır.

Saç kaybına karşı

kullanılan ilaçlar uzun süreli cinsel isteksizliğe ve depresyona neden olur.

SİGARA içilen evlerde duvarlara ve eşyalara sinen nikotin, tekrar havaya karışarak evde yaşayan çocukların kan basınçlarının yükselmesine ve C vitamini düzeylerinin düşmesine neden olur.

Protein ve kan basıncı

Etteki proteinler kan basıncını artırır; bitki proteinleri ise düşürür.

STRES

Barsaklardaki bakteri dengesini bozar ve bağışıklığı azaltır.

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

Dünden Bugüne

1950 sonrası yıllarının gözde gazetecisi Bedii Faik'in "Önsöz"ünde; ... *Bana kalsaydı gazeteci hapsedmenin pek basit bir olay sayılmağa başladığı devrimizde, bu geçmiş hâdisenin gazete sayfalarının geniş koynunda uyumasını tercih ederdim...*

Ama istediler ve ısrar ettiler; ben de onları uykularından kaldırıp isteyenlerin huzuruna çıkardım, dediği yapıtında yer alan ilk anısı, 1954 yılında neyle suçlandığını bilmeden tutuklanmasıyla ilgilidir:

KOVADİS?

23 Kasım gecesi ağzına kadar dolan Yeni Melek sineması salonunda yalnız 6'ncı sıranın 19 ve 21 numaralı koltukları boştu. Işıklar karardı, film başladı, dakikalar, saatler geçti; koltuklar boş kaldı. Zira bu iki koltuktan birinin sa-

hibi o saatte Sultanahmet hapishanesinin 5'inci kısmındaki 9 nolu hücrede oturmuş, pis pis düşünüyordu. Diğer koltuk ise karısına aitti. Genç kadın da aynı saatte, sabahleyin tıraşını dahi tamamlamasına meydan verilmeden götürülen kocasının ardından, sessiz sessiz ağlıyordu.

Filmin adı: **Kovadis?** idi.

Ertesi sabah, gazetelerini okuyan pek çok kimse, tıpkı bu filmin adı gibi, mırıldanmaktan kendilerini alamadılar: **Kovadis?.. (N e r e y e ?)**

Genç adam, akşama doğru ancak gelebilen yatak denginin başında bir müddet, şaşkın düşündü. Yerleşeceği hücreye ürkek nazarlarla baktı. Burası iki metre genişliği, üç buçuk metre uzunluğu olan, zemini taş bir odacıktı. Altı üstü dört ranzası vardı. Ona alttaki ranzalardan birini verdiler. İki mahkûm hemen seyirtip yatağı kucakladılar. Denk açıldı... Ve işte o zaman 'yeni gelen' ilk defa gözlerinde iki damlacığın belirmesini önleyemedi:

Karısı, evlendikleri zaman örtün-dükleri yorganı göndermişti; su bardağı olarak da yavrusunun, üzeri resimli porselen bardağını...

Yatağın yayılmasına yardım edenlerden birinin:

"Haydi abi sen çık, biz hazırlarız. Merak etme!"

Demesi üzerine, hücrelerinden, **niçin geldiğini ve ne kadar kalacağını bilmediği** hücrelerinden, çıktı ve 5'inci kısmın yüz kûsur mevcudu arasına daldı...

(Bedii Faik, "O Biçim", 1958)
* * *

Harp Akademileri Komutanı Org. Recep O. Ergun, 1985 yılı diploma töreni konuşmasının bir yerinde şöyle diyordu:

Komutanlık, ilmî esaslara dayalı serbest ve icatkâr bir sanattır. İlim doğuruydu, san'at üzümleri bulmaktır. Komutan ikisini de bulandır...

Komutan devamlı uygulayan, kurmay subay devamlı araştırandır. Araştırmalarında görüntüleri şüphe ile karşılayandır. **Şüphe, aklın yarısıdır...**

Komutan mazeretleri yenen, kur-

may subay sebepleri bilendir. **Bilmek yenmenin yarısıdır...**

Kurmay subay uzun düşünen, kısa konuşandır.

Kurmay subay ne dediğini bilen, bilmediğini demeyendir...

* * *

Oktay Akbal'ın Cumhuriyet'teki yazısından (22 Mart 2011).

"Büyük Hizmet Kime, Neye?"

Necmettin Erbakan 85 yıl yaşadı. (...) Ama tuttuğu yol yanlış! **Mustafa Kemal Atatürk'**ün kurduğu bir devlet anlayışına karşıydı. Din ağırlıklı bir Türkiye'yi gerçekleştirmektir amacı! Üst üste kurduğu ve üst üste kapatılan partilerle hep bu politikayı sürdürdü. Başbakan yardımcısı, sonra da başbakan olarak her fırsatta **irtica** adı verilen, toplumu ilkelliklere, geri anlayışlara sürüklemek isteyen bir tutumdaydı. Türkiye'de günden güne kabaran irticanın kaynağı, daha doğrusu öncüsüydü. Bunu da saklamıyor, açık açık belirtiyordu.... (...)

Herkes bir şeyler söyledi. Liderler, politikacılar, gazeteciler... Bunlar beni şaşırtmadı.

Genelkurmay Başkanı Sayın Koşaner'in, **Değerli bilim ve siyaset adamı olarak ülkemize yaptığı büyük hizmetleri daima hatırlanacaktır**, demesi ve bunu, **şahsı ve Türk Silahlı Kuvvetleri adına** yaptığını söylemesi, beni çok şaşırttı.

Bir ölünün ardından kötü söz edilmez, ama yaşamı boyunca Türk askerini, Atatürk devrimlerine bağlı bir ulusu, ters bir yola çağırmaya kalkış-

mış biri için böylesine övücü bir söz de söylenmemeliydi.

Eski Genelkurmay başkanlarından **Orgeneral Kıvrıkoğlu'**ün 28 Şubat'taki sözünü anımsayalım:

İrtica bin yıl sürse biz de bin yıl onunla savaşıyoruz...

Bu savaş, Türk ulusunun uygarlık savaşıdır. Hepimizin savaş!..

* * *

Bedri Baykam'dan... (Cumhuriyet, 22 Mart 2011)

"TSK'nin Büyük Gafı ve (...)"

Atütürk'ün, o koca yürekli büyük kahraman devrimcinin Kara Harp Okulu'na girişinin kutlandığı törende, Harp Okulu öğrencileri **Gençliğe Hittabe'**yi, o muhteşem metni, içi boş bir çuvala çevirircesine, tarihe damgasını vuran şu en kritik sözlerini **keserek** [atlayarak] okudular;

"...İstikbalde dahi, seni bu hazi-neden mahrum etmek isteyecek dahi-li ve harici bedhahların olacaktır..."

"...Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaffet ve dalâlet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler."

Bu konuyu ilk **Emin Çölaşan** gündeme taşıdı. TSK'nin tavrının anlaşıl-mazlığını eleştirip ordunun **nereye gittiğini** sordu (...)

* * *

Basın haberi...

Yüzlerce kişiyi öldürdüğünü itiraf eden Susurluk davası hükümlüsü, eski özel harekâtçı **Ayhan Çarkın**, tutuksuz yargılanmak üzere mahkemece serbest bırakıldı... (Cumhuriyet, 29 Mart 2011).

Yüzlerce kişinin hayatını kurtaran Başkent Üniversitesi Kurucu Rektörü **Prof. Dr. Mehmet Haberal**, hiçbir yasal gerekçe gösterilmeden, suçunun ne olduğu açıklanmadan, mahkemece iki yıldır (17 Nisan 2009-17 Nisan 2011) tutuklu... (Bütün Dünya)

K o v a d i s ?.. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

(*)Gazeteci / yazar Hüseyin Cahit Yalçın [1874-1957] da aynı günlerde -seksen yaşında- Demokrat Parti'ye yönelttiği eleştiriler nedeniyle tutuklanmış; fakat Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın affıyla hapisten kurtulmuştu.

"Bugün ulaştığımız sonuç asırlardan beri çekilen milli felaketlerden alınan derslerin ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir. Bu sonucu Türk Gençliğine emanet ediyorum."

M. Kemal ATATÜRK

*"Yıllar yıllara, bedenler bilinmeyene
karışır ama, anneler ölümsüz bir nefestir
evlatlarının yanında."*

Tüm Annelerin Fesleğen Kokulu Ellerinden Öperim

Yazan: ERSİN KÖSEOĞLU

Mayıs, bir başka güzeldir; çiçek kokar ortalık, bahar kokar, sevdâ kokar, ama en çok da anne kokar... Bilir misiniz? Kuşlar cıvıldaşır ağaçlarda, "ana, baba, evlat, torun", bir lokmacık canlarıyla kocaman bir sevgiyi paylaşırlar... Gözlerini açtıkları andan itibaren en çok anne arar, anneyi koklamak ister, anne için cıvıldaşırlar... Bilir misiniz? Bir sokak arasından geçerken, pencere içine konmuş toprak saksıdaki yemyeşil fesleğenin mis kokusu gelir burnunuza, tıpkı anneniz kokar... Annenizin fesleğen kokulu elleri kokar. Bilir misiniz?

Yaşınız kırk olsun, elli olsun; soluğu, soluğunuzdadır hep... Sofraya oturursunuz; "Aaa! Yüzün kaşık kadar kalmış, benim hatırım için bir lokma daha ye kızım!" tümcesini ararsınız, tabakların, kaşık çatalların yanında... Pazara gider-

siniz, "Belki bir ahaba rastlarım kı-
zım, ben de geleyim! Hem sana yardım
ederim" deyişi çınlar hep kulakları-
nızda... Her durumda yanınızda ol-
mak için bir kılıf uydurur kendince.

Yorgun argın işten gelirsiniz ki
evde yemek kokuları, "Evladım yor-
gundur" diye pişirmiştir iki kap yeme-
ğinizi, hiç kıyamaz size... Akşam vak-
ti, sizin içiniz geçer, dalarsınız anlık
uykulara; uyanır bir bakarsınız ki an-
neniz kolunu dayamış bangoya yaşı
yetmiş-seksen de olsa, bir gayret bu-
laşıklarını yıkamaktadır... Yok can-
ıyla yine can olmaktadır size...

Sofraya taşırken elinizden kayar
tabaklar, kırılr büyük bir şangırtıyla
"Uğurdur kızım! Uğurdur, canın sağ
olsun!" tesellisi yanı başınızdadır. Çay
saatleriniz vardır tatlı sohbetlerle yu-
dumlanan, ne zaman çay içseniz "Zah-
met olmazsa açık olarak alayım kı-
zım!" deyişi yankılanır kulaklarınız-
da, oysa bir ömür, her durumda o, sizi
sırtında taşımıştır da bir kez "Oof!"
dememiştir. "Hangi zahmet?" dersiniz
içinizden, derinden gülümsersiniz...

Yolda yürürken onun içtenlikli
seslenişi kulağınızda cam silenlere,
kapı önünde dantel örenlere: "Kolay
gelsin kardeşim! Aaa! Ne güzel olmuş!
Ellerinize sağlık!" Ne kadar da sevgi
doludur; içten, yalın paylaşır duygula-
rını tanımadıklarıyla da !

Geçmiş yıllara uzanan bir görüntüye
bakıp dalarsınız; anne babanız sizinle
alabildiğine gururludur o fotoğrafta.
Siz üç kız kardeş el ele tutuşmuş, üze-
rinizde de el örgüsü bir örnek giysiler.
Ne mutlu bir andır o! Bayram sabahı

yeni bir şeyler giymeniz uğruna anne-
nizin uykusundan çalıp ördüğü, nice
göz nuru döktüğü güzel giysilerinizle
gülümseyen siz... Bakar, bakarsınız,
burnunuzun direği sızlar... Tek maaşlı
babanızın hepinize birden bir şeyleri
"yeni alma" şansı yoktur ki!! Ama
anneniz, sizin özlemlerinizi günler
öncesinden görmüştür mutlaka. Çır-
pır sessizce, didirir durur hep sizler
için...

Gülerken bir olaya, bir filme, he-
mencecik o ses; "Benim gülüşü güzel
kızım! Ne de güzel güler benim gam-
zeli kızım!" Oysa öyle belirgin bir
gamzeniz filan da yoktur hani! Ama
anne gözü, öyle görür işte! Sıkıntılı,
kızgın anlarınız olur, işte o zaman da
bir anlayış bulutu sarıp sarmalar sizi
"Yavrum! Kara gün kararıp kalmaz,
üzme canını! Bak bu da geçecek mut-
laka!"

Hele bir keresinde siz, bir ameliya-
ta gireceksinizdir; yapayalnızsınız, açılan
kapılardan uzanıp gelir bir sı-
caklık, bir sevgi ve var gücüyle sesle-
nir: "Sakin korkma! Yanımdayım kı-
zım!" Güçlenirsiniz bir anda, bilirsiniz
ki anneniz asla izin vermez size en
ufak bir zarar gelmesine...

Annenizle ilgili anılarla çiçeklerin
belleğiniz... Örnek olmuştur anneniz
size hep... Bir gün birlikte bir parka
gitmişsinizdir... Siz geçip giderken
masalarda oturan insanların önünden,
bir an duraklar; zihinsel ve bedensel
engelli bir çocuk ile annesini görünce
üzülür, görmezden gelir hemen başını-
zı çevirir, adımlarınızı hızlandırır,
uzaklaşmaya çalışırsınız oradan... Son-
ra yavaş adımlarla arkanızdan gelen

annenizin sesini duyar, şa-
şırsınız, dönüp bakınca o
tekerlekli sandalyedeki kı-
zın elini tuttuğunu, ona
"Güzel kızım merhaba!
Nasılsın? Anneciğinle par-
ka mı geldin? Aferin sana
üzüm gözlü kızım. Bak çi-
çekleri gördün mü? Renk
renk açmışlar, pek güzel
değil mi?" dediğini duyar-
sınız. O karşılıklı paylaşımı
görürsünüz, o çocuğun an-
nesinin gözyaşlarını görür-
sünüz, o bir şeyden anla-
maz zannettiğiniz yavru-
nun annenize sevinçle el
salladığını görürsünüz... Şaşar kalır-
sınız! Sizin göremediklerinizi yine
anneniz görmüş, öylesine geçip gitme-
miş, yüreğiyle dokunmuştur o insanla-
ra. Gurur duyarsınız annenizle, gözle-
riniz dolar.

Bir başka güzeldir anneniz; özveri-
lidir, sevgi doludur, sıcaktır... Yar-
dımseverdir, anlayışlıdır, paylaşımcıdır
anneniz, yüreği evlat sevgisiyle dolu-
dur. Cesurdur; evladı için, dağları bile
devirir... En güzel yolları çizer yavru-
suna, en mutlu yarınları resmeder ev-
ladı için. Ve kuzusu kırk yaşında da
olsa hiii büyümez ki gözünde. Yeme-
ğini az yiyince yüzü kaşık kadar ka-
lan yavrusu hep miniciktir gözünde,
hep koruması gerekir onu kötülükler-
den, yanlışlardan. O ise yaşı da olsa,
ufak tefek de olsa, hasta da olsa hep
dev gibi bir gölgedir yavrusunun yanı
başında. Bir gün yoğun bakımda bit-
kin, acılar içinde yatmaktadır, el eder

çağırır sizi yanına, koşar giderseniz ki
eliyle, gözüyle anlatır "Yorulma kı-
zım, otur!" diye. Her haliyle hep der
ki: "Analı kuzu, kınalı kuzu..."

Koklar sizi doyasıya, içine çeker
bırakmamacasına, yavrusundan ayrıl-
mayı bir an bile düşünemez. Özneler
değişir ama anneler hep bir örnektir.
Yıllar yıllara, bedenler bilinmeyene
karışır ama anneler ölümsüz bir nefes-
tir evlatlarının yanında. Ve evlatlar,
attıkları her adımda annelerinin koku-
sunu duyarlar. Bir ömür hep yanında
olacağını, kendisini koruyacağını zan-
nettikleri melek annelerinin fesleğen
kokulu ellerini öperler düşlerinde.

Mayıs, bir başka güzeldir; çiçek
kokar ortalık, bahar kokar, sevdâ ko-
kar, ama en çok da anne kokar. Bilir-
siniz, değil mi? Yaşamı renk renk
solorken, illaki her Hıdırellez'de gül
ağacının dalına yazarsınız çocukça
saf dileğinizi: "Ne olur, ne olur bana
annemi geri getir!" •

Şimdi 64 yaşındayım ve “24’ümde sahip olduğumdan çok daha fazla şeye sahibim” diye düşünüyorum.

Bununla yalnızca, yaşamımda bugün geldiğim yeri, yani işimi, evlenmiş olmamı, oğullarımı okutup iş gücü sahibi etmiş olmamı, onların bizim yakınımızda mutlu olduklarını görmenin mutluluğunu; hatta yıllardır sahip olmak isteyip de ancak sahip olabildiğim maddesel kazançları kastetmiyorum. Yüzümdeki kırışıklıkları ya da belleğimdeki ufak tefek arızaları ise, değil kastetmek, aklıma bile getirmiyorum.

Bugün burada vurgulamak istediğim en önemli konu, bu yıl anaokuluna başlayan kız torunumla geçirdiğim tadına doyulmaz günlerim.

Birçok büyükanne gibi, benim de torunumla aramda o kadar tatlı, yoğun ve huzur verici bir ilişki var ki, lüksün böylesini, çocuklarımı büyütürken bile yaşayamamışım meğer. İnsan genç-

lik günlerinde bir yandan üzerindeki çeşitli baskılarla uğraşırken, bir yandan deneyimsizliğin girdabında dönüp dururken, yaşamın bu lezzetini duyumsamadan elinden kaçırdığının ayırında bile olamıyor. Şimdi günlük yaşamım, yoğun bir tatlılıktaki olaylar içinde geçiyor. Zamanı sanki sonsuzmuş gibi, kendimi ise sanki ölümsüzümüşüm gibi sandığım çağlarımda yakalayamadığım tatlar, lezzetler içindeyim şimdi.

Örneğin sonbaharda ağaçların yapraklarının önce sarıya, daha sonra kırmızıya döndüklerini, bahçemdeki çiçeklerin ilk baharın ilk günlerini görür görmez aniden coşup fışkırdıklarını artık görebiliyorum, onların tüm güzelliklerini doya doya içime sindirebiliyorum. Bahçemde yetiştirdiğim sebzelerden arkadaşlarıma yaptığım yemekler, onlar kadar bana da yepyeni tadlar veriyor, bana da çok özel bir mutluluk duyumsatabiliyor.

36 yılını geride bıraktığımız Howie’yle evliliğimiz, yaşlarımız ilerledikçe daha da tatlılaşıyor. Bir zamanlar birbirimize anlattığımız eski fıkralar şimdi bizi daha çok güldürüyor, gece yarısı sohbetlerimiz giderek daha bir anlamlı geliyor bize. Şimdi çok daha rahat anlaşabiliyoruz birbirimizle; birlikte geçirdiğimiz her saatin değerinin ve yaşamın ne denli kırılğan olduğunun ayırına varabiliyoruz. İncir çekirdeğini doldurmayacak denli basit konularda, örneğin ev işleri, para, çocuklarla ilgili ufak sorunlar konularında, bir zamanlar nasıl da aptalca tartışmışız olduğumuza şimdi bir türlü

inanamıyorum.

Bu gezegende (aman tahtaya vurun) sağ ve sağlıklı olduğumuza şükretmek yerine, o güzel gençlik günlerimizi boşa harcayarak meğer ne büyük aptallık etmiş olduğumuzu ancak şimdi anlayabiliyorum.

Yaşamda acı da vardır ama tatlı da vardır. Bunu söylerken 64’ümde bildiklerimi ve duyumsadıklarımı keşke 24’ümde bilebilseydim, duyumsayabilseydim demek istiyorum ama... Bunun ne denli olanaksız olduğunu da bilmiyor değilim.

Bu farkındalığın adına “bilgelik” deniyorsa, övündüğümü sanmayın, ben de kendimi bir bilge olarak görebilirim. •

(Francis Prose, 64, yazar. Roman ve bilimkurgu dalında 20’den fazla kitabı var. En son kitabı “My New American Life” Nisan 2011’de yayımlandı.)

BAŞARININ PÜF NOKTASI

Adam kapı kapı dolaşarak çeşitli eşyalar satıyordu. İşe yeni başlamasına karşın kısa zamanda başarı sağlamış, büyük kazanç edinmişti.

Meslektaşları “Başarının püf noktası nedir bize de söyler misin?” diye sordular.

“Oldukça basit ” dedi adam.

“Çaldığım her kapıda, karşıma ne denli yaşlı insan çıkarsa çıksın, önce ‘anneniz nerede?’ diye sorarım...”

1	3							
2		5	6			9	3	
	4			8	3		5	
	9					2		
		8		2		6		
		2					7	
	2		5	9			4	
	1	7			2	8		3
							2	1

Sudoku Yapamayanlar İçin

2				6	5			
		3	4		2		5	
	4			7		1		8
							3	4
	3	8		1		5		
		6						1
		4						9
5					8	7		
	1	7						

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

**SPORUN
DÜNYASI**
Metin Gören

Altın Adamları Anımsamak

Öykülerle büyüdük. Öykülerle büyüttüler bizi anlamlı...Ve öykülerle büyütüyoruz, bizden sonra gelen kuşakları; garip, ilginç, gerçek olmayan ve kurgu söylemlerle...

Hayal dünyasında gezinerek ve çoğu zaman kuyruklu yalanları gerçekmiş gibi gösterebilme komikliğiyle. Ne-reye dek bilinmez. Ne yazık ki; günümüzün dünyasına egemen olan bir takım güçler, öykü keyfimizi kaçırdı.

Oysa ki; ben bugün büyüyen ve çocuk sahibi olan sevgili yavrularım Meltem ile Burak'a, Türk Güreşi'nin kuvvet ilahı İsmet Atlı'nın 1960 Roma Olimpiyat Oyunları'nda İran'ın devrik hükümdarı Rıza Şah Pehlevi'nin güreşçisi olarak ünlenen Tahti'yi nasıl yendiğini anlattırdım yıllar öncesinde. Karşılaşma sonrasında İranlı güreşçinin, Atlı'nın boyuna sarılarak hüngür hüngür ağladığını söyledim. Tahti'nin Farsça söylemlerinin tercüme edilmesi sonrasında, güreşçimizin hayretler içinde kaldığını öykülerdim

Efsanevi güreşçimiz
İsmet Atlı

çocuklarıma... "Ah pehlivan ah yaktın beni! Şah'ımın bana vereceği petrol kuyuları, portakal bahçeleri, Hazar Denizi kıyısındaki lüks villa ve servet şimdi yok artık. Çünkü sen bana beklemediğim bir yenilgiyi tattırdın." dediğini anlatırdım. Ve; adam gibi adam pehlivan İsmet Atlı'nın tüylerimizi diken diken eden açıklamasını:

"Ah pehlivan ah yaktın beni! Şah'ımın bana vereceği petrol kuyuları, portakal bahçeleri, Hazar Denizi kıyısındaki lüks villa ve servet şimdi yok artık. Çünkü sen bana beklemediğim bir yenilgiyi tattırdın."

"Şampiyonluğum ulusumun yüce insanına armağan olsun. Bana, anamın

pişirdiği aş yeter."

İsmet Atlı şimdi seksenli yaşlarda. Anılarla yaşıyor. Bazen sazının teline, çoğu zamanda yüreğinin sesine yön veriyor, söylüyor: "Bu vatan için ne yaptıysak helal olsun..."

Çocuklarımı sınav stresine sokardım zaman zaman. Sorularına, beklemeden yanıtlar alırdım; "Türk güreşinin sırtı yere gelmeyen, yenilgi almayan sporcusu kimdir?" diye sorduğumda bir yanıt ılgılığı kopardı evimizde. Sesler odalarda yankılanırdı. Mustafa Dağıstanlı evimizin konuğu olurdu, bir süreliğine. 1957 yılında dünya şampiyonu Japon Sasahara'yı ülkesinde minderi dar ettiğini anlatırdım Meltem ile Burak'a. Ağzımdan dökülen her tümceyi dikkatle dinler ve bir daha unutmamak için belleklerine ışınlardı. Onlar büyüdüklerinde Altın Adamları anımsayacaklar kuşkusuz.

Dağıstanlı Ankara'dan İstanbul'a taşındı birkaç yıl önce. Memleketi Samsun'dan milletvekili seçildi, iki dönem parlamentoya girdi. Büyük şampiyon Dağıstanlı için parlamenter

Sırtı yere gelmeyen
güreşçimiz,
Mustafa Dağıstanlı

kimliği bir olurdu. Ancak o her karşılaştığımızda şunları söylerdi:

"Benim için ülkeme en yüce hizmet, bayrağımız göndere çekilirken izleyebilmek ve birincilik kürsüsünde ulusal marşımızı söylemektir..."

Dünya ve
olimpiyat
şampiyonu
güreşçimiz
Mahmut Atalay

Bir büyük şampiyon vardı: Mahmut Atalay... Geçtiğimiz yıllarda yitirdiğimiz Atalay'ın otuziki yaşında dünya, otuzdört yaşında olimpiyat şampiyonu olduğunu bilir misiniz.

Şansızlığını yıllarca boynunda bir kolye gibi taşıyan acı kuvvetin simgesi ünlü pehlivanın bir ders niteliğindeki azmi, günümüz gençliğine sürekli anlatılmalıdır.

Yıl 1966. Amerika'nın Toledo kentindeyiz. Güreşçimiz Fransızların dünya şampiyonu ünlü güreşçisi Daniel Robin ile Olimpiyat şampiyonluğu için mücadele edecek. Robin, Amerika'ya gelmeden önce ülkesinde yaptığı açıklamalarda, Atalay'ın karşısına

çıkması halinde onu tuşla yeneceğini ve şampiyon olacağını açıklaması güreşçimizi daha da hırslandırmıştı. Nur içinde yatsın, sevgili Atalay kafileminin her bireyine, "Bu uğurda ölmek var, dönmek yok." diyordu.

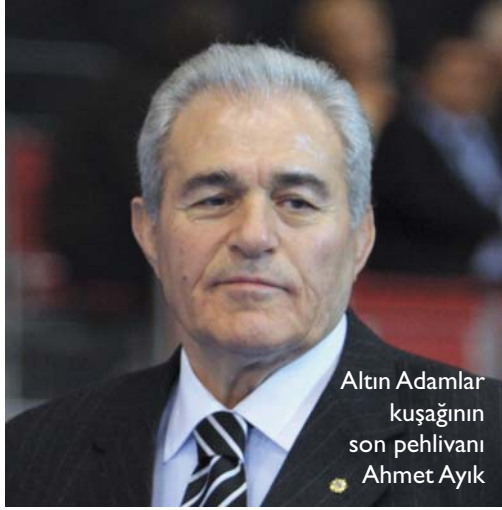
Sonunda şampiyon oldu o sıırım gibi pehlivan. Fransız sporcusu Daniel Robin'in üç kaburga kemiğini kırarak ve rakibinin "İmdat!.. Alın bu adamı üzerimden. Bunun gözü dönmüş, beni öldürecek!" çığlıkları arasında...

Mahmut Atalay yıllarca söylenmesi gerekli bir öykünün, gerçek kahramanlarından biriydi. Atalay'ın yaşattığı ve şimdilerde çocuklarının yaşatmaya çalıştığı bir kebabçı dükkanı var Ankara'da. Adı da ilginç; Aspava. Açılımı; "Allah- Sağlık- Para-Afiyet-Versin-Amin." şeklinde. Kazandıklarını sporcusu arkadaşlarıyla ve kazandıklarını yetiştirdiği sporcularla paylaşan bu ünlü şampiyon, ne yazık ki bir kalp krizi sonucunda ekmek tekne dediği dükkanında asılı, ismi dikkat çekici tabelanın altında son nefesini verdi...

Ve Ahmet Ayık... Seri şampiyonluklar kazanan Altın Adamlar kuşağının en son pehlivanı.

1965 yılında, İngiltere'nin futbol kenti Manchester'de, o zamanki adıyla Sovyetler Birliği olan ülkenin şampiyonlar şampiyonu unvanlı ünlü sporcusu Medved'i yenerek dünya şampiyonu olan Sivash Ahmet Ayık'tan söz ediyorum.

Yıl 1972. Yaşar Doğu'nun adını yaşatabilmek için öğrencileri tarafından kurulan Ankara Güreş Kulübü ile Almanya'ya gittim. Ülkenin çeşitli

Altın Adamlar
kuşağının
son pehlivani
Ahmet Ayık

kentlerinde ikili karşılaşmalar yapıldı. Türk asıllı güreşçilerin bir çoğunun Alman takımları adına yarıştığı o günlerde, şampiyon Ahmet Ayık'a okunan bir gazete haberi şampiyonun canını sıkıyordu. Almanların dünya şampiyonu güreşçisi Hans Ritten, Ayık'a adeta meydan okuyordu. Ankara Güreş Kulübü'nün son karşılaşması da Ritten'in formasını giydiği Mainz takımıyla idi. Karşılaşmalar o zamanki sıkletler üzerinden yapıldı. Sıra Ahmet Ayık'ın karşılaşmasına gelmişti. O ana dek durum 4-4 berabere idi. Almanların ilgisi nedeniyle salonda oturacak yer kalmamış, minderler bir metre gerisine çepeçevre sandalye konarak hasılat artırılmasına gidilmişti.

Ayık ile Hans Ritten mindere çıktığında yer yerinden oynuyordu. İlk devrede savunmada kalan Ayık'ın pasif güreşi Türk seyircileri bir hayli üzüyordu. İkinci yarı da da değişen bir şey yoktu. Ritten alkışlarla, Ayık'a

üstünlüğünü sürdürüyor, bizler de endişeyle Ayık'ı izliyorduk. Müsabakanın bitmesine yaklaşık iki dakika vardı. Pasif güreşerek umutlarımızı söndürmeye başlayan altın adamımız birden Alman güreşçiyi kavradı, kendi kilosuna eşdeğer rakibini kucağına alıp minderler bir köşesinden ötekine gitti... Türklerin "tuş- tuş" çığlıkları arasında rakibini mindere yakın oturan şık bir bayanın önüne bir külçe gibi attı. Şampiyonumuz sonunda rakibini tuşla yenmiş, takımımızın da genel sıralamada birinciliğe çıkmasını sağlamıştı...

Almanya'da son gecemizdi. Onurumuza verilen akşam yemeğinde Ahmet Ayık'la yan yana oturuyordum. Güreşi niye uzattığını sordum. Gülümsemi ve anlatmaya başladı:

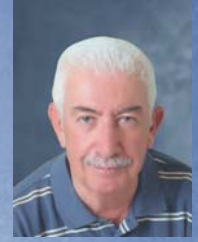
"Benim hakkımda ahkâm kesen Ritten'e unutamayacağı bir ders vermek istedim. Onu ilk devrede de tuş edebilirdim. Sırasını bekledim. Önünde tuş yaptığım izleyiciler arasında ki bayan kimdi biliyor musun?" dedi. Bilmiyordum. "Ritten'in karısıydı." diye konuşmasını sürdürdü. "Mahcup olması için böyle bir yöntem dedim. Umarım bundan sonra benim ve vatandaşlarım hakkında konuşurken, sözcüklerini seçerken biraz daha dikkatli olur..."

Altın Adamlarımız bize zaferlerle dolu unutulmayacak bir miras bıraktılar. Onları hakettikleri şekilde anımsamak, belleklerimize kazımak ve bu mirası yeni nesillere aktarmak bizler için en kutsal görevlerden biri olmalı. •

metingoren@butundunya.com.tr

ANADOLU'NUN DÜNYASI

Bekir Özgen

Anılarla yaşanmaz mı?

Bir elim lacivert kabanımın cebinde arabadan indiğimde, buluşma yerimizin adı göz kamaştıran ışıklarla karşımda duruyordu. Lokantanın merdivenlerine tırmanmadan önce mutlu, neşeli, iyimser ama bir o kadar da heyecanlıydım.

Sürücü, üzerimdeki tedirginliği gözlemlemiş olmalı ki, "Ne o Amca bey?" diye sordu. "Önemli bir buluşmanız mı var?" bildin! Dile kolay, tamı tamına elli bir yıl geçmişti aradan. Neredeyse bir ömür...

Sınıf arkadaşım Gülseren'in sesini telefonumda duyduğumda, belli etmemeye çalışsam da, bir tuhaf olmuştum. "O da kimdi? Sınıfımızdaki kırk iki kızdan hangisiydi? Nasıl birisine benziyordu?" diye kendi kendimi sorgularken, o, elli yıl öncesinin içtenliğiyle, "Bekir!" diye seslendi.

"On gün sonra, Piyano Restoran'da, akşam saat

yirmide, sınıfça toplanıyoruz. Birlikte bir yemek yiyeceğiz.”

“Şaka mı bu?” diye sormuşum ayrimında olmadan.

“Hayır, değil. Doğrunun da doğrusu,” dedi arkadaşım. “On beş, yirmi kişi kadar olacağız.”

“Tamam,” dedim. “İki elim kanda bile olsa, gelirim.”

“Bekliyoruz,” diye yüreğime gül serpererek telefonunu kapattı Gülseren. Kapatmasıyla da, beni aldı mı derin bir düşünce?.. Bir yandan sevinçten içim içime sığmazken, öte yandan, “Ya!” diyordum bin bir çekince içinde, “Fakültede dört yıl aynı sınıfta birlikte okuduğum arkadaşlarımın birini olsun tanıyamazsam? Ya ikisine üçüne olsun adıyla seslenemezsem? Ayıp olmaz mı? Rezilliğim ortaya dökülüp saçılmaz mı? Saçılır elbet. Çirkinliğin ta kendisi olur hem de,” sözcükleri döküldü dudaklarımdan.

Başladım düne dönük ne varsa karıştırmaya, evdeki tüm gençlik resimlerini bir bir elden geçirmeye. Ne ki, toplu çekilmiş bir fotoğrafa bile ulaşamadım. Bir süre kendi kendimle savaştıktan sonra duygularım yavaş yavaş dinginleşti. “Ayıp olacaksa olacak. Utanacağım diye, böyle bir öneriyi geri çeviremezdim ya,” diyerek buluşacağımız günü ipe çekmeye başladım.

O akşam, taksi sürücüsüne yol ücretini ödeyip ürkek adımlarla girdiğim lokantada uzunca bir masada karşılıklı otururlarken buldum onları. Tam yanlarına yaklaşmıştım ki, “Aaaa Bekir geldi,” diye sevinçle haykırdı içlerin-

den biri. Sonra hepsi birden ayağa dikildiler. İçlerinde benden başka erkek yoktu. Hepsiyle teker teker sarılıp öpüştük. Elli yıl öncesinin kokusunu aradık birbirlerimizin kollarında. Sonrasında anılar anılara el verdi, kimi yaşamışlıklar bir tespihin taneleri gibi yan yana dizilmeye başladı. Anlattıkça arındık, arındıkça anlaşılma durduk. Anımsayabildiğimiz ne varsa birbirine eklendi, yorulmaya yüz tutmuş belleklerimiz koltuk değneği olup çıktı. Bizlere de, geçmişimizin ortak izdüşümlerini, üstümüze şemsiye yapıp yürümek düştü bu anı sağanının altında.

İlk sözü alan da Bülbin oldu. “Daha düne kadar, geçmiş öldü,” deyip duruyordum. Oysa şu anda görüyorum ki o kalkıp yanıma gelmiş, önümüzde dipdiri duruyor. Dünümüze, bugünün gözlüğüyle bakamasak bile, o varlığını olabildiğince sürdürüyor besbeli. Hepimizin içinde derin bir saygı uyandırıyor. Onunla daha bir diri, daha bir varıl olduğumuzu duyumsatıyor. Heyecan kasırgası estiren bu anımızda, içimizden biri olsun bozguna uğramadığına göre, demek ki A’dan Z’ye tümümüz, geçmişimizle barışığız ve orada bizi ayakta tutan nice güzellikler saklı. Bu gece, belki de ilk kez, uzak geçmişimizle böylesine yakın ve başbaşa olmaktadır. Başlangıcı, başladığı yerden geriye sarabilmenin uğraşı içindeyiz. Dibe çöken o bulanık tortuyu karıştırınca kim bilir neler bulacağız neler!..”

Sözün ucunu, onun bıraktığı yerden, Nursel tuttu. Sesine sevincin ışığı vurmuş olarak, başladı duygularını

sıralamaya.

“Bunca yıl sonra, ahımız gitmiş vahımız kalmış da olsa, şu an hep birlikteyiz ya!.. İşte bu, dünyalara değer. Görüyorum ki içimizde ünlü profesörler, yazarlar, iş kadınları, eğitimciler var. Tüm de ülkemizin gururu sayılabilecek öğrenciler, evlatlar ve torunlar yetiştirmiş. Onun verdiği onur ve gururla geçmiş yıllarda yüzlerimizden eksik olmayan gülücükleri yanıma alarak bu güne taşımayı başarmışız. Şu anda bir masanın içindeymiş gibiyiz. Yüreğimizde gür bir pınar kaynıyor. Sevinç dolup taşıyor dört bir yanımıza. İçimiz içimize sığmıyor. Yerimizde duramıyoruz.

Değil mi ki bir araya gelmeyi başardık, öyleyse bu bulunmaz an, bırakalım da başımızda taçlansın. Tadı damagımızda kalsın.”

“Bundan öte söylenecek ne kaldı?” derken, konuşmanın bir ucundan da yanıma beş on dakika gecikmeyle katılan Mete tuttu. Belli ki o da çok

etkilenmişti bu birliktelikten. “Eski defterleri karıştırmaya kalksak, elimizde kalsa kalsa ‘Ah!’ larımız ve ‘Keşke!’ lerimizden başka bir şey kalmaz,” diye yakınırdı dururdum. Meğer öyle değilmiş. Şu bayram sevincimize bakın hele çocuklar. Bu görkemli birlikteliğe kim paha biçebilir ki?”

Hepimiz, “Aman ne güzel. Anıların doğru adresini bulduk. Artık, yarım yüzyılın gerisinde kalan dostluğumuzun yollarını geriye sarıp nice kıyıları yelken açabiliriz,” derken Piyano Restoran’da kulaklarımızı ödünç alan gür sesli piyano oldu. Ve Alpay, eskimeyen eski şarkılarıyla, bizlere seslenmeye başladı. “Mazi Kalbinde Bir Yara” derken, o ana dek uzanıp yetişemediğimiz, yetişip dokunamadığımız, dokunsak da vazgeçemediğimiz nice anı varsa tümünü tuttu yanıma getirdi, önümüze koydu. “Sensizliğin Şarkısı” ile de düşlerimizi kanatlandırıp uçurtmayı başardı.

Müziğe verilen kısa arada,
 “Görüyorsunuz ya!..” dedi içimiz-
 deki en çok düşünen ve en az konuşan
 Ülkü arkadaşımız, “Ayrılık küçük tut-
 kuları unuttururken, büyüklerini güç-
 lendiriyor. Önemsiz anlaşmazlık ya-
 ralarının merhemi, iyilikbilirliğin sığı-
 nağı oluyor. Doyuma uğramayan dost-
 lukları tetikliyor. Birbirimize olan
 hayranlığımızı perçinliyor. Ve bu eşi
 bulunmaz buluşmaya neden oluyor.”

Onu, coşkuyla alkışlamak da, za-
 manın damarlarımızda koşmaya başla-
 dığını ayımsayan bizlere düştü.

**“Ayrılık küçük tutkuları unuttururken,
 büyüklerini güçlendiriyor. Önemsiz
 anlaşmazlık yaralarının merhemi,
 iyilikbilirliğin sığınağı oluyor...”**

Hani doğrusu ya keyfimize diye-
 cek yoktu. Baktık bakıştık. Güldük
 güldük. Eğlenip eğleştik. Bir telden
 bin türküyü eşlik ettik. Birikmiş yal-
 nızlıkların, özlemlerin, savsaklama-
 ların küllerini deşeleye deşeleye üstü
 örtülü kalmış nice anıların yüzünü aç-
 mak güç olmadı. İç dünyamızın zen-
 ginliği ortaya çıktıkça, yüreğimizin
 kabuk tutmuş damarları gevşedi, kar-
 ları erimeye yüz tuttu. Biz de, eski
 günlerle bugünü bir araya getiren bu
 eşsiz kesitleri görüntülemek için kol
 kola, omuz omuza verdik. Güllüp gü-
 lüşerek, bakıp bakışarak bol bol fotoğ-
 raflar çektik.

Adresler, telefon numaraları aldık.
 Hep bir ağızdan şarkılar mırıldandık.
 Geçmişe inat geçmişe gönderme yap-
 tık. “Yaşamanın saati mi olurmuş?”

dercesine yaşamı zamandan, zamanı
 yaşamdan soyutlayabilmenin yollarını
 aradık.

Ve bir de baktık ki, o, tartıya öl-
 çüye girmeyen dört-beş saat göz açıp
 kapayınca kadar uçmuş gitmiş. “Bit-
 mesin!” dediğimiz ne varsa tümünü
 bir bir yanına alıp götürmeye durmuş.

Kalmamız için öylesine çok neden
 varken, ayrılığa durmak da neyin ne-
 siydi? Alpay bile:

*Durdurun geçmesin şu zamanı
 Durdurun geçmesin bu saatler,
 O kadar hızlı akıp gitmiş*

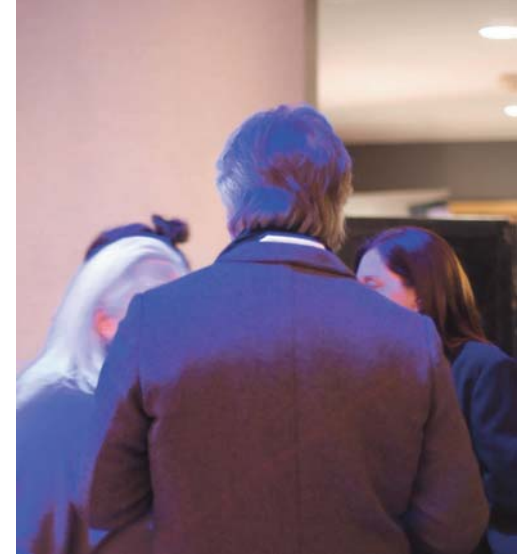
*Rüzgâr gibi
 saatler...
 derken başka-
 larından çok
 bizlere sesle-
 niyor gibiydi.
 Ne var ki, içi-*

mizden birinin olsun ötekileri durdu-
 rup “Durun, gitmeyin!” diyecek gücü
 yoktu, kalmamıştı o anda besbelli.
 Yorulmuş muyduk, sarhoş muyduk,
 kendimizden mi geçmiştik, kim bilir?
 Bundan sonra toplanacak bir yer bile
 saptayamadan sarılıp öpüştük. Üstünü
 açmayı başardığımız anıların çoğunu
 yarıda kesip kalanlarını yüreklerimize
 gömerek evlerimizin yolunu tuttuk.
 Bir daha hiç olmayacak yerlerde, bek-
 lenmedik zamanlarda bir araya gelip
 gelemeyeceğimizi bile ayırmıyama-
 dan hem de. Gömüle gömüle içimize,
 hüznle burukluk arası bir duygu için-
 de yiterek, el salladık birbirimize.
 Gitmenin, geride ayrılık bırakmak ol-
 duğunu bilerek, bilmeyerek; düşün-
 rek, düşünmeyerek... Kulaklarımız,
 notalardan süzülüp gelen;

*Bekletme ne olur / Gelme zamanı gel
 Gitme, gitme gel / Eylülde gel...*
 sözlerinde; dudaklarımızda o simsıcak
 “Hoşça kal!” seslenişleriyle ayrıldık bir-
 birimizden. Söylenen şarkılar mıydı
 anılarımızın üstüne sinen, yoksa bizim
 anılarımız mıydı o şarkılara anlam
 yükleyen, onu bile bilmeyerek...

Canımın yarısını oracıkta bırakıp
 taksiye bindiğimde, tepemde küskün
 bir ay dolaşıyordu. Bir yanımda tatlı
 bir sevinç kalıbına sığmaz dururken,
 öte yanımda boynu bükük bir buruk-
 luk ayaklarım dolana dolana evimin
 yolunu tuttu. Dille diş arasından,
 “Bir yıldız kaysa da, içimden bir dilek
 tutsam; hemen yarın bir daha onlarla
 buluşsam. Ve bir kez daha ellerimde
 sevgi büyütsem; beynimde masallar
 oluştursam; olanı olmayanı içime kat-
 sam, bağrıma bassam, öpüp başıma
 koysam,” tümcelerini mırıldanıyo-
 rumuş olmalıyım ki:

“Bir şey mi söylediniz beyefen-
 di?” diye içimde açan hüznün çiçekli

bahara son verdi sürücü.

Gecenin bir yarısında yalnızlığım,
 yatağıma kurulmuş beni ağırlarken,
 beynimden, “Dünyada bitmeyen ne
 var? Hangi güzelliğin sonu gelmemiş
 ki?” soruları geçiyordu. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

CENNETLİK HAKEM

Adamın biri ölüp cennetin kapısına
 geldiğinde cennetin başmeleği durdurur.
 “Önce sorularına cevap vermelisin?
 Hayatın boyunca tam anlamıyla iyi bir iş
 yaptın mı?” Adamcağız düşünür, hafızasını
 zorlar, ama yaptığı iyi bir şeyi hatırlayamaz.
 Melek tekrar sorar.

“Peki, hiç cesaret gerektiren bir şey
 yaptın mı, hayatında?”

Adam hemen atılır: “Yaptım, tabii!”
 der anlatmaya başlar:

“Ben futbol hakemiymdim. İstanbul’da
 iki büyük takım arasında bir maç

yönetiyordum. Maçın son dakikasında ev
 sahibi takım aleyhine penaltı verdim.

“Vay canına, gerçekten cesurmuşsun,
 hadi geç bakalım!”

Cennetin kapıları açılır. Bizim hakem
 tam geçecekken, melek merak eder:

“Ne zaman olmuştu bu maç?”

“Aşağı yukarı üç dakika oluyor...”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BELGESELİNİN GÖZÜYLE

Çetin İmir

2.BÖLÜM

Çağlar Boyu Anadolu'da Tıp

Mitolojide konularına göre, dişili erkekli birçok tanrı vardır. İşte bunlardan biri de Asklepeion veya Eskülap ismiyle anılan sağlık tanrısıdır. (Üstteki resim)

Bu Tanrılardan bazıları dönemlerinin ünlü hekimleridir. Fakat, içlerinden en tanınmış olanı Eskülap' dır. Efsaneye göre Eskülap; güneş tanrısı Apollon ile Koronis isimli bir kadının oğludur.

Koronis, Zeus'un oğlu Apollon'dan hamile iken İshys'e gönül verir. Fakat başka bir erkeğe gönlünü kaptıran, Koronis'in sadakatsizliğini bir karga Apollon'a bildirir. Tıp, şiir, güzel sanatlar ve güneş tanrısı Apollon, bu acı haberi getiren kargayı uğursuz sayar ve o güne kadar beyaz olan karganın rengini siyaha dönüştürür.

Apollon'un kız kardeşi Artemis de, oklarıyla sevdalıları öldürerek, kardeşinin intikamını alır. Bunun üzerine Apollon ölü karısının karnındaki bebeği çıkarır. Bu çocuk, Asklepios'dur.

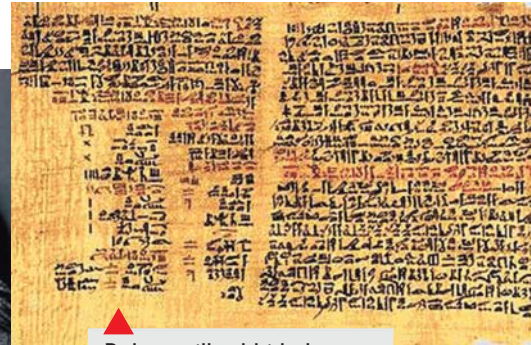
Efsaneye göre oradan geçen bir çoban, olanları görünce bundan korkup kaçarken şu sesleri duyar. "Bu çocuk büyüdüğünde, ölüleri bile diriltecek, şifaları bulacaktır."

Asklepios'un çocukları olan kızı Hygia temizlik, oğlu Telesphoros ise nekahet (iyileşme) tanrısıdır.

Hygia, adına yapılan heykellerde genellikle ayakta betimlenmiştir. İnce zarif bir kızdır. Yanında da bir yılan bulunur. O Asklepios'un kutsal yılınının, süt anası gibi görünür. Asklepeion kültüründe; Asklepios, Telesphoros ve Hygia ayrılmaz bir üçlüyü oluşturmuşlardır.

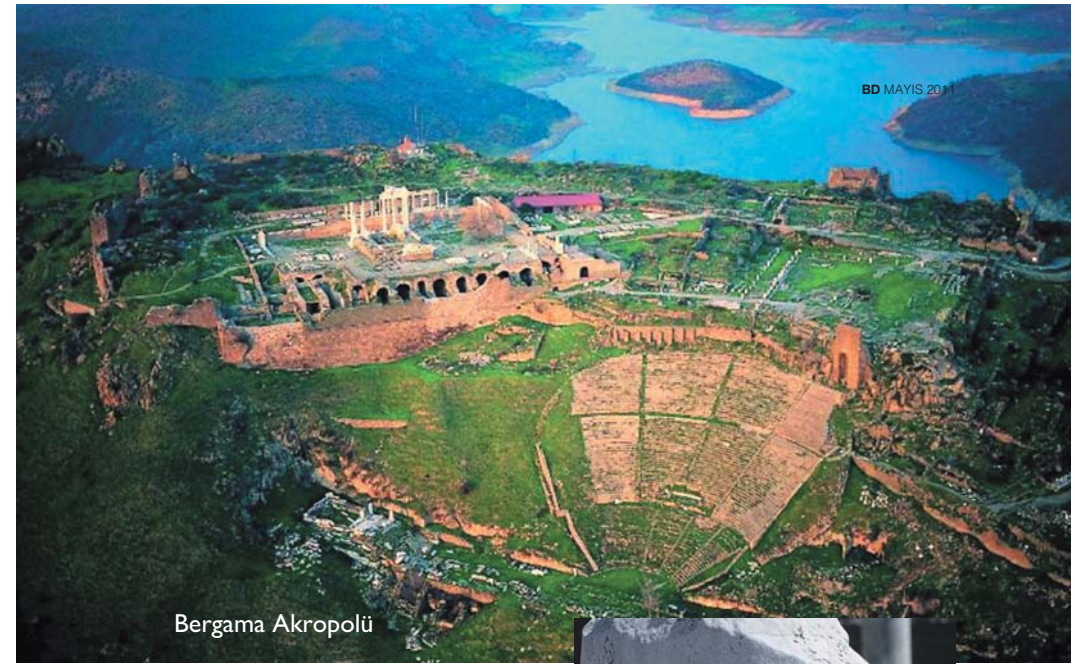
Anadolu'da o çağlarda kabul edilen büyük bir sağlık tanrısı vardı. Sağlık tanrısı olarak; eski Yunan Eskülap'ı, Mısırlılar İmhotep'i, bir tıp bilgini olarak da Araplar İdris Peygamber'i, Türkler de Lokman Hekim'i tanımışlardır.

İlk tıbbi belge de, Teb kentinde yapılan kazılar sonucunda, arkeolog George Ebers tarafından bulunmuştur. Tedavi yöntemleri ve ilaç tertibi reçetelerini içeren bu belge, Ebers Papirüsü olarak bilinir.

Bulunan ilk tıbbi belge
Ebers Papirüsü

Asklepeion; İzmir'den Bergama'ya gelen yolun, şehir girişinin yaklaşık 1,5 km. solunda ve Bergama'nın batısında kalır. M.Ö. 4 yy. da Mora yarımadasındaki Epi-

Bergama Akropolü

dauros kutsal alanının bir benzeri olarak Bergama'da yapılmış olan Asklepeion'da, bugün görülen yapılar, büyük ölçüde Roma İmparatoru Hadrian tarafından onarılmış döneme aittir.

Bergamalı büyük hekim Galen; Asklepeion'un, Geyikli dağlarının eteklerinde, hava akımlarından korunmuş temiz suyu ve temiz havası olan uygun bir yerde kurulduğunu belirtir. Asklepeion'da şifa tanrısına giden kutsal yol, şimdiki Virankapı'dan başlayıp, küçük meydana son bulur. Arka planda, Bergama akropolü heybetiyle bu alanı korur gibidir.

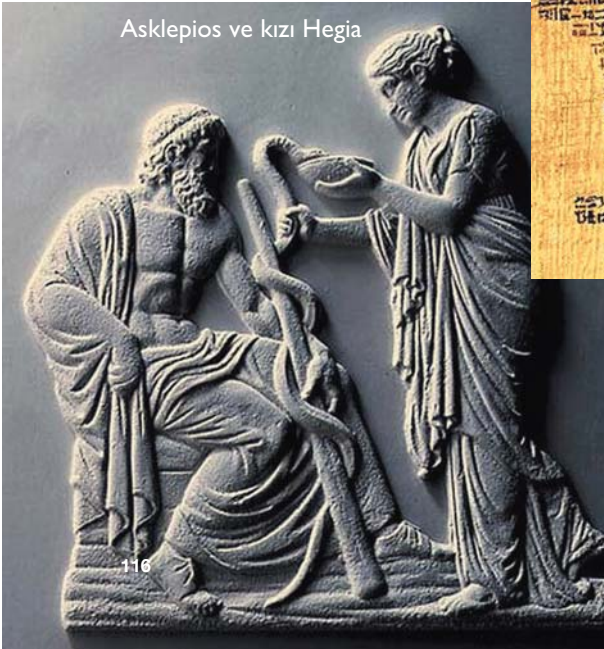
Meydanın ortasında üzerinde çok güzel kabartma yılan, çiçek ve defne motifleri ile süslenmiş ve mermerden yapılmış bir sunak taşı yer alır. Bu sunak üzerinde bulunan iki adet yılan, sanki Hygia'nın tasından süt içmektedir. O dönemde veya daha sonraları yapılmış olan Eskülap heykellerinde,

Asklepeion 2 yılan
ve süt taşı /
Tıp amblemi

yılanlı asa, iyi ve kötü ruhların birleşmesinin sembolüdür. Tas ise, iyileştirici ilaçları yılanın sağ, elde edilen şifanın sembolüdür. Aynı zamanda yılan, eski Mısır başkentlerinden Teb şehrinin sembolüydü. Tıp sözcüğü de Teb kentinin isim kökünden gelir. İşte bu nedenle yılan, tıbbın simgesi olarak betimlenmiştir.

O dönem hastalarının, Asklepeion'a ilk kabul edildiği yer burasıdır. Küçük

Asklepios ve kızı Hegia

meydanın giriş yerinin karşısına düşen, 4 Korynthos sütun üzerinde yükselen muhteşem Propylon olarak anılan mermer kapı, gelenleri karşılar.

Kaynak suları, Asklepeion için en başta gelen kutsal varlıklardı. Suların bolluğu buranın kutsallığı ve hayatı için önemliydi. Burada bir kaynak ve çeşmesi, bir su kuyusu ve üç havuz bulunur. Kurtarıcı tanrının ayakları dibinden çıktığına inanılan bu kutsal su, hastalara şifa verirdi. Bu kaynak suyu hâlâ, bir çeşmeyle bir havuza akar. O dönemlerde böbrek ve mesane taşlarına iyi geldiğine inanılırdı. Banyo tedavileri için yapıldığı sanılan bu ha-

vuz da; zemin, mermer döşeli olup, içine 4 basamakla inilir. Çatısı olmayan bu havuzda, hastalar hem şifalı suyla banyo yapıyor, hem de güneşin ışınlarından yararlanırlardı. Suyun fazlası, gizlenmiş bir kanalla, kutsal tünelin altındaki başka bir su yoluna dökülmekteydi.

Büyük meydanın ortasında ve yer altında yapılmış olan kutsal tünel, hastaları, ikinci yuvarlak yapıya, yani Telesphoros mabedine ulaştırmaktaydı. Bu tonozlu tünelin, 80 m uzunluğu,

2,70 m yüksekliği ve 2,5 m genişliği vardır. Dolgu bir kemerle kapatılmış, üstünde hava ve ışık alması için düşünülmüş 12 adet kare pencere yer alır. Tünel tabanı iyi işlenmiş büyük taşlarla kaplanmıştır. Kutsal tünel, yuvarlak yapıya yani, Telesphoros mabedine ulaşır.

Mabet; sağlık tanrısının oğlu, hekimlik sırrının bilgini ve rüyaları yorumlayan tanrı Telesphoros adına yapılmıştı. Loş olan alt kat, hastaların rüya görmesi için düşünülmüştü. Bu

tip bir yapı tarzıyla, “Rüyada tanrı, senin nasıl iyileşeceğini söyleyecek, bunları uyanınca hekimine anlatacaksın ve sağlığını kavuşacaksın.” gibi telkinlerle hastaların uyumaları ve rüya görmeleri amaçlanmıştı. Tapınağın güneyinde, içten ve dıştan iki merdiven ile yukarı çıkılır.

Asklepeion’ un kapısında şu yazı yazılıydı: “Bütün tanrıların ululuğu için, kutsal yere ölümün girmesi yasaktır.”

geçirilerek dairesel binaya götürülürdü. Hekimler hastaya, “Burada yat, uyuyuncaya kadar dua et, tanrı senin derdinin devasını verecektir, ne duyar-san ne görürsen uyanınca bize anlat” gibi, telkinlerde bulunur ve rüyanın önemine göre tedavi yöntemi saptarlardı. Kazılarda bulunan kitabelerden alınan bilgiye göre: “Hasta içeri girsın, on gün geçsin, yıkansın ve hazırlansın, günlük elbiselerini çıkarsın ve beyaz ehrama sarınsın, tekrar yıkansın hazırlansın ve tanrı huzuruna çıksın. Kutsal

Dolayısıyla ağır hastalar, doğum yapacak kadınlar, uzak yerden gelen bitkin insanlar, büyük kapıda muayene edilir, tedavisi olanaksız ise içeriye alınmazlardı. Bergamalı büyük hekim, Galen’de aslında Asklepios tıbbına inanmayan birisi olduğu halde, ayağında oluşan tedavisi imkânsız bir yara acısının, Bergama Asklepeion’unda iyileştiğini bildirmiştir.

Temizliğini yapan, adağını veren hasta mabede girer, tanrıların heykelleri önünde dua ederdi. Sonra kutsal sudan içen hasta, kutsal tünelden

zeytin dalları ile süslenmiş kurbanlık koyunları adak versin. Büyük yatakhaneye rüya görmek için gitsin. Yüyük, kemer ve bağlarını çıkarsın, yalınayak yürüsun” denirdi. Temizlik, ibadet, rüya ve telkin üzerine kurulu bu tedavi yöntemi, günümüzün pozitif yaklaşımları ve teknik olanağıyla belki kıyaslanamayacak yaklaşımlardı. Fakat kendi döneminde en önemli şifa merkeziydi ve o dönemlerde yaşamış birçok insanın, tek yaşama umuduydu.

M.Ö. 600 yıllarından itibaren, antik

çağ hekimleri şu teoriyi geliştirdiler. Doğada her şey dengelidir. Fazla veya az, dengenin bozulmasına neden olur. Bu durum hastalıkla sonuçlanır. Dengesizliğe uğrayabilecek gerçek vücut öğeleri dört sıvı yani “humor” olarak adlandırılır. Bunlar; kan, balgam, sarı safra ve kara safra’dır. Bütün bu “humorlar”, dengede olduğu zaman vücut sağlıklı olur. Hastalığın üç evresi vardır. Dış veya iç faktörlerin yol açtığı humoral oranlardaki değişiklik; vücudun buna, ateş veya kanama ile tepki göstermesidir. Aşırı derecede humor boşalmasıyla yaşam ölümle sonuçlanır.

Tedaviye gelince, bugün savunulması güç olan şu üç işlem yapılyordu:

1. Kötü sıvılardan korunmak için, kanatma,
2. Yeni kötü sıvıların oluşmasını önlemek için perhiz,
3. Kalan fazla sıvıdan kurtulmak için, boşaltma, yani kusturma veya lavman.

Fakat kötü sıvılarla birlikte iyi sıvıların da kaybedileceği bilincinden yoksundular.

Yıllar geçtikçe filozof ve bilim adamları, evrendeki din dışı eylemleri desteklemiş ve tedavi için mantığa dayalı teoriler ve metotlar geliştirmiştir.

Yunanistan’ın, Kos adası’ndan bir tıp bilginini, dünya’da gelmiş geçmiş tüm doktorların hocası olarak bilinen büyük hekim Hipokrat’tan söz etmeden geçemeyiz. M.Ö. 5. yüzyılda antik Ege tıbbının gelişimi “Hipokrat” ile yakalanmış ve örnek hale gelmiştir. Hipokrat, M.Ö. 460’da Kos’da doğdu. M.Ö. 370 yılında Teselya’da öldü.

Genç yaşlarında adı ve mesleki kariyeri haklı olarak gittikçe parlayan Hipokrat’ın adına efsaneler yaratılmıştı.

Hipokrat’ın “Hipokrat Koleksiyonu veya Corpus Hipokratikum” adı altında derlenen çalışmaları; büyük bir olasılıkla Kos, Knidos, Sicilya ve başka yerlerdeki hekimlerin metinlerini de içermektedir. Koleksiyon, M.Ö.4. yüzyılda İskenderiye’deki büyük kütüphanede bir araya getirilmiştir. Koleksiyonda bulunan birkaç genel inancını ayırıp, kategorize edebiliriz.

Anatomi, Fizyoloji, Genel Patoloji, Tedavi, Teşhis, Gidişat, Cerrahi, Jinekoloji, Akıl Hastalıkları, Etik, işte Hipokrat’ın tüm kitapları bu konu

başlıkları altında toplanabilir.

Günümüz Dünya tıbbında, her tıp doktorunun mezuniyeti sonrasında, mesleğe başlarken ettiği, bir Hipokrat yemini vardır. Bu ünlü yemin, "Tanrılara, öğretmenlere ve gelecekteki öğrencilere teminatlarla başlar. Yasaklamalar, hastaya zarar vermeyi

önlemek içindir. Ölümcül ilaçlar, düşük, cerrahi, hasta veya ev halkıyla cinsel ilişkiye girilmemesi, hastaya yardım ederken ortaya çıkarılan sırların açıklanmaması saflık ve kutsallıkla yerine getirilmesi" gereken konulardır.

Din ve mantığın birbirine çok yakın olduğu Mısır gibi ülkelerde bile tamamen din dışı, deneye dayalı tıbbi sistemler uygulanıyordu. Yine de Hipokratçı yazarlar ve onlardan önceki filozof - bilim adamlarının gösterdiği mantıksal yaklaşımların içeriği de olağanüstüdür.

Bu anlamda Hipokratçı prensiplerin başlıkları da şöyle olmalıydı:

1. Her şeyi gözlemler,
2. Hastalıktan ziyade hastayı çalış,
3. Dürüstçe değerlendir,
4. Doğaya yardım et.

Hipokratçı metotlarda birçok zayıflıklar olabilir. Bunun nedeni anatomi bilgilerinin azlığı ve sistematik olmamasıydı. Yine de metinler, yaralar, çıkıklar, kırıklar ve rektal (dışkılama bölgesi) hastalık ameliyatlarında olduğu gibi şaşırtıcı, anatomik detaylar

Hipokrat hastanede

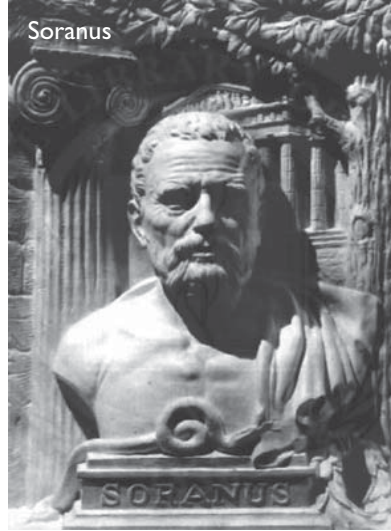
içerir. Açıkçası, Hipokratçıların o zamanlarda hastalık ve yaralanma olarak bilinen vakalarla uğraşmaya yetecek kadar bilgileri vardı.

Hekim kökenli olmayan fakat bağışıklık bilimine öncülük eden ve M.-Ö.132’de Anadolu’da doğmuş Kral Mitridates’in tıp tarihinde önemli bir yeri vardır. Hazırladığı Mitridaticum adlı kitabının içinde, 70 türlü madde olan ve vahşi hayvanların ısırmasına karşı kullanılan panzehir formülü yer alır.

Anadolu kökenli hekimlerden biri de, M.Ö. 124’de Bursa’da doğan Marcus Aurelius Asklepiades’dir. Asklepiades, Atina ve İskenderiye’de tıp öğrenimini tamamlayarak Roma’ya yerleşmiş, zekâsı ve kuvvetli şahsiyeti ile zamanının en önemli hekimisi olmuştur. Asklepiades, Hipokrat’ın aksine, doğanın şifa verici özelliğini inkâr etmiş ve perhiz, fizik tedavi ve ilaçla olan tedavi yöntemini önermişti.

Roma çağının önemli bir hekimisi

de M.S.98 Efes'te doğan Soranus'du. Roma'da hekimlik yapan Soranus, iyi bir klinisyendi. Jinekoloji ve çocuk hastalıkları ile ilgili eseri 14 asır, tek kaynak kitap olarak kullanılmıştır.

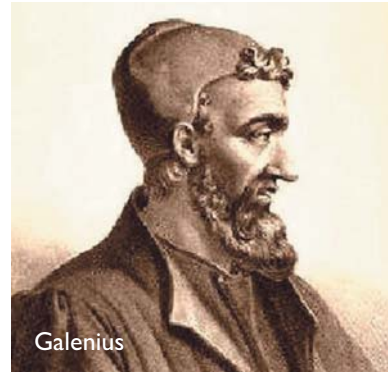

Soranus'un çağdaşı olan Efesli Rufus'un, göz hastalıkları konusunda, devrim niteliğinde sayılabilecek buluşları vardı. Optik göz sinirlerin doğru seyri ve lens kapsülü de dahil olmak üzere göz kısımlarını açıkça tanımladı.

Pedanius Dioscorides M.S.1. Yüzyılda yaşamış eczacılıkta hocaların hocası sayılabilecek, askeri bir hekimdir. Orduyla birlikte birçok yer dolaşmış, savaşlarda askerlerin tedavisini üstlenmiştir. Tıpta yüzlerce bitkinin ilaç olarak kullanımı konusunda çalışmalar yapmıştır. Dioscorides, her türlü hastalığa karşı tatbik edilecek ilaç terkip-leri ile zehirli hayvanlara karşı kullanılacak panzehirler ve tiryakların for-

müllerini, yazdığı kitabında şekillerle anlatmıştır. Aynı zamanda tıp bilim adamları da bu değerli yapıtta yer almıştır. Büyük olasılıkla sistematik olarak yazılmış ilk eser olan, "de materia medica"yı kitaplaştıran hekimdir.

Tıbbi katkıda bulunanların, tıp yazarları ve öğretmenlerinin arasından dev bir kişilik "Claudius Cassimus Galenus" hepsinin üstüne çıktı. Sadece kendi zamanında değil, daha sonraki yüzyıllarda da, tıp için önder olan büyük bir hekimdir. MS.130'da iyi eğitilmiş ve mevki sahibi mimar bir babanın oğlu olarak Bergama'da doğmuştur. Babası Nikon'un, Bergama Askle-pionu'nda tedavi olduğu bir esnada gördüğü rüya üzerine, oğlunun hekim olmasını istediği söylenir. 15 yaşında

hekim olmayı aklına koyan Galen, Atina'da felsefe, İskenderiye'de tıp eğitimi aldı. 22 yaşında Bergama'ya dönerek bir gladyatör okulunda, cerrah hekim olarak görev aldı.

Yaralanan gladyatörler ve savaşan yaralı askerlere tatbik ettiği kanama tedavisini dört yöntemle yapıyordu:

1. Parmak basıncı,
2. İlaç tatbiki,
3. Çengel ve burma ve
4. Pensetle (kıskaç) tutup dikiş atma. Yalnız iyi bir klinikçi değil, aynı zamanda tıpta temel bilimlerin önemini kavramış deneyimli bir hekimdi. Anatomi bilmeyen bir hekimi tıpkı planı olmayan mimara benzetmiştir. Ne yazık ki etik nedenler ile, yaşadığı dönemde insan kadavrası üzerinde anatomi çalışmaları yapılamıyordu. Bu nedenle maymun ve domuzlar üzerinde çalışmalar yaptığı bilinir. Avrupa'da; Cebelitarık maymunları üzerinde yaptığı çalışmalarda, hayvanların kas sistemini mükemmel bir biçimde tarif etmiştir. Beynin dış yapısını tanımlamış, görme siniri, yüz kulak sinirleri ile kranial sinirleri bulmuştu.

Romalıların sahip olduğu çok çeşitli cerrahi aletler olan; bisturi, makas, forseps, açık batında (ameliyatla açılan beden) retraktörlerin kullanımı ile akla uygun öneriler verdi. Açılacak batında nasıl hareket edileceğini, apselerin drenajı için ilgili önerileri zekiceydi. Tümörleri ve enfekte kemikleri cesurca çıkardı ama bunu pervasızca yapmadı. Galen, pragmatik (faydacı-yararcı) ve becerikli bir cerrahı. Duygu sinirleri ile motor sinirlerini birbirinden ayırt etmiş ve ilk defa sempatik sinir sistemini keşfetmiştir. Arterlerin o zamana kadar sanıldığı gibi hava ile değil kanla dolu olduğunu bulmuş-

Galen-Avicena (İbni Sina)-Hipokrat

tu. Kan dolaşım sisteminin varlığını ortaya koyan da Galen'di. Onun etkisiyle; kalbin sağ ve solu arasında gözenek oluşu ve dolaşım hakkındaki diğer kanaatleri yüzyıllarca gözü kapalı tartışmasız kabul edilmişti. İyi bir yazardı. 500 kadar olan çalışmalardan sadece 80 kadar eseri günümüze kadar ulaşmış ve bunlar batı dillerine çevrilmiştir. Daha sonra hekimliğini Roma'da sürdürmüş ve 70 yaşındayken Bergama'da ölmüştür.

Bu dönemin tıp doktrinleri, doğru ya da yanlış, insanlığın yararı için gösterilmiş bir çabanın örneğidir. Antik çağ hekimleri, ortaya koydukları çalışmaları ile gelecek bilim adamlarına öncülük ettiler. Yaşadıkları dönemin bağnaz düşünce yapısına, dinsel ve etik, tüm engellere rağmen, geliştirdikleri tıp bilimini insanlığın hizmetine sundular. •

cetininim@butundunya.com.tr

Kaynakça: 1-Prof.Dr. İlder Uzel (Dış Hekimi -Tıp Tarihçisi) 2-Diğer tıp tarihi verileri

İNSANLAR
YAŞADIKÇA
Mehmet Ünver

Çocuk Yıldızlar Ne Oldu?

Hep merak etmişimdir: Çocukluklarını doğru düzgün yaşayamadan bir anda kendilerini milyonlarca seyircinin gözü önünde bulan bir zamanların çocuk yıldızları, bu ilgi ve şöhretin ellerinden gittiği sonraki yıllarda neler hissettiler? >>

Unutulmuşluklarını nasıl kabullendiler? Sinema tarihi göstermiştir ki, o sempatik görüntüleri, masum yüzleri ve büyümüş de küçülmüş halleriyle seyirciyi avuçlarının içine alıp, ağladıklarında milyonları ağlatan, güldüklerindeyse aynı milyonları güldüren çocuk yıldızların çok büyük bir bölümünün oyunculuk kariyeri de çocukluklarından öteye geçememiştir.

Shirley Temple, Zeynep Değirmencioğlu, Ömercik, Jack Wild, Mark Lester, Melissa Gilbert gibi çocuk yıldızlar o şirin yüzleri ve beyaz perdeden yansıyan boylarından büyük laflarıyla milyonları kendilerine hayran bırakmışlar, dönemlerinin sinema seyircisi, onları evlatları, kardeşleri, hatta oyun arkadaşları gibi sevip, bağırarak basmıştır.

Oysa zaman onlar için son derece hızlı ve acımasız davranmış, ne olduklarını anlayamadan ergenlik çağlarına girdikleri günlerde tüm bu ilgi ve buna bağlı olarak sinema kariyerleri sonlanmıştır. Onları görmek için salonları dolduran hayranları, ne yazık ki çocukluktan ilk gençliğe geçişlerinin ardından aynı sevgiyi kendilerinden esirgemişlerdir. Çünkü artık eskisi gibi şirin, mini mini, masum yüzlü yavrucuklar değil, herkes gibi birer yetişkindirler ve önemli bir seyirci kitlesi bu yeni görünümlerine katlanamamaktadır. Ayrıca yıllar geçip giderken eski hayranları da zamanın yükünün altında ezilmeye başlamışlar, yaşamın soğuk yüzü ve yeni sorumluluklarla baş başa kalmışlardır.

Onları görmek için salonları dolduran hayranları, ne yazık ki çocukluktan ilk gençliğe geçişlerinin ardından, aynı sevgiyi kendilerinden esirgemişlerdir.

Shirley Temple

Yetişkinliğe geçtikten sonra şöhretleri sönen çocuk yıldızlara en acı örnek; Shirley Temple'dır. O, kaba-rık dantelli elbiseler içindeki çıtı pıtı,

Nathalie Wood

Liz Taylor

paylaştıkları hiçbir ortak anıları yoktur.

Sinema tarihinde Nathalie Wood ve Liz Taylor dışında çocuk yıldızlıktan yetişkin yıldızlığa geçiş yapabilen oyuncu yok gibidir. Nathalie de, çok küçük yaşlardan itibaren sürekli milyonların gözleri önünde olmayı kaldıramamış, kısa ömründe genelde mutsuz bir yaşam sürmüş, genç sayılacak bir yaşta hazin bir sonla aramızdan ayrılmıştır. Benim en çok merak ettiğim konuya; yaşamlarına neredeyse parlak ışıklar ve kameraların önünde başlamış olan çocuk yıldızların eski hayranları tarafından unutulduklarında nasıl bir ruh halinin içine düştükleri, bir tür yıkım olan bu yeni duruma nasıl katlandıklarıdır. Çok zor olduğunu tahmin ediyorum. Çünkü aralarında sonradan kendilerini alkole verenler, hiç bitmeyen bunalımlar yüzünden yaşamlarının geri kalanını mutsuzluklarla boğuşarak geçirenler çoğunlukta. Çünkü kendilerini bildikleri anlardan itibaren içinde oldukları o renkli yaşam artık bitmiş, gittikleri her yerde gördükleri akıl almaz ilgi sona ermiş, perde inivermiştir. Çoğu yetişkinlik yaşamlarını bir daha geri gelmeyecek olan o parlak günleri özlemle anarak geçirir ve ne yazık ki çoğu da hüznüler içinde savrulup giderler.

Bu zor dönemde baş edebilen ve oyunculuk kariyeri bittikten sonra da mutlu bir yaşam sürebilen çocuk yıldız hiç yok mudur? Elbette vardır. Türk sinema tarihinde bu konudaki en güzel örnek; Zeynep Değirmencioğlu, yani sevgili ‘Ayşecik’tir’. Benim

gibi ellili yaşlara gelmiş olanlar içinde kime sorarsanız sorun. ‘Ayşecik’ denildiğinde yüzlerine hoş bir gülümseme yerleşir, eski güzel anılara dalıp giderler. Hatta çoğu: “Sahi Ayşecik şimdi nerelerde?”, “Acaba neler yapıyor?” diye saklayamadıkları bir özlem ifadesiyle sorarlar. Bu soruyu ben de çok sormuştum. Çünkü Ayşecik, bizim çocukluğumuzun ve ilk gençliğimizin en güzel, en unutulmaz günlerinde beyaz perdeden uzanıp, yüreklerimizi avucunun içine alan masalsı bir güzellikti. O küçük yaşlarda gözümüzü açıp da görebildiğimiz en masum, en tatlı, en çıtı pıtı, en muzır, en cımcime, en çokbilmiş ve en şirin yüzdü. Filmlerini izlerken onunla ağlar, onunla gülerdik. Eğer Ayşecik perdede babasını kaybetmiş, fakir bir kızcağızı canlandırıyorsa, sanki bütün bunlar gerçekmiş gibi onun için yüreğimiz sızlar, gözyaşları dökerdik. Öte yandan, hali vakti yerinde bir ailenin mutlu kızını canlandırıyorsa, bu kez de onun adına sevinir, içimiz rahatlardı. Çünkü o, mahallemizin cımcimesi, sokağımızı birbirine katan sevimli şeytan çekici, masum yüzünü üzgün görmeye dayanamadığımız komşunun yetim kızıydı. Biz de babamızı çok erken yaşta kaybetmiştik, bizler de fakirdik. Buna karşın kendimize değil, beyaz perdede yoksul bir yetimi canlandıran Ayşecik’e acır, onun için ağlardık. Dedim ya; o bizim kardeşimiz, sabahtan akşama kadar sokaklarda birlikte yaramazlık yapıp,

ortalığı birbirine kattığımız oyun arkadaşımızdı. Bir kez bile karşılaşmamış olsak da, o bizim mahallenin kızıydı.

Aktör Cüneyt Arkın, Ayşecik’le ilgili bir anısını şöyle nakleder:

“Bir filmin galasına gidiyorduk. Zeynep Değirmencioğlu’nun bindiği araba önümüzdeydi. Galanın yapılacağı sinemaya yaklaşırken onu görebilmek için yol kenarlarında birikmiş olan kalabalık sürekli artıyordu. Sonra içinde olduğu arabanın dört tekerleğinin de yerden kesildiğini fark ettik. Saatlerdir bekleyen hayranları arabayı hep birlikte havaya kaldırmışlardı. O

Zeynep Değirmencioğlu

şekilde binanın önüne kadar götürdüler. Şaşıp kalmıştık. Çok az insana nasip olabilecek denli büyük bir sevgiydi ona gösterilen. Bunu fazlasıyla hak ediyordu bence”

Kardeşimle birlikte yazlık sinemamızda Çalılık filmi izlediğimiz yıllar öncesini anımsıyorum. Zeynep Değirmencioğlu talihsiz Munise’yi canlandırıyordu. Rolü gereği hastalanıp, bir yavru kuş gibi öldüğü sahnede

bizimle birlikte sinemadaki tüm seyirci hıçkırıklara boğulmuştu. Hiç bekle-miyorduk. Günlerce etkisinden kurtulamamıştık o sahnenin.

Zeynep Değirmencioğlu çocukluktan çıkıp, genç kızlığa doğru gelişip, serpilerek ilerlerken beklenenin tam tersi hayranlarının ilgisi hiç azalmadı. Artık sevimli bir çocuk yıldız değil, yetişkin bir oyuncuydu ve bu yaşına uygun olarak yazılan rollerin de hakkını vererek hayranlarını sinema salonlarına çekmeye devam ediyordu. O dönem kimi filmlerde sempatik, kimilerinde

kariyeri yirmi yaşında sona ermişti. İşin kötüsü diğer sinema sanatçıları gibi sağda solda da görünmüyor, magazinlere konu olmuyor, hiç bir söyleşi önerisini kabul etmiyor, gazetelerde fotoğrafları çıkmıyordu. Adeta inzivaya çekilmişti. Açıkça söylemek gerekirse benim gibi pek çok kişi, bir zamanlar spotların altında sürdürdüğü şaşaalı yaşamının özlemiyle bunalımlara girdiğini, bu yüzden de ortalıklarda görünmediğini düşünüyorduk.

Sonraları bunun hiç de böyle olmadığını öğrendik. O, en doğru kararı verip, zirvedeyken sinemayı bırakmıştı. Geri kalan yaşamını kendisi

için yeni bir sayfa açmaya ve ailesine adanmıştı. Belki de çok küçük yaşlarda başlayan sinema kariyeri yüzünden çocukluğunu doğru düzgün yaşayamadığı için o eski günlerden bahsedilmesinden hiç hoşlanmıyor, film ve söyleşi tekliflerini reddediyordu. Mutluydu. İki çocuk anesi olmuştu. Geçmişle avunmak yerine, kendini ailesine ve geleceğine adanmıştı. Son yıllarda hızla gelişen iletişim olanakları

sayesinde onun hiç de öyle inzivaya çekilmediğini, tam tersi geçmişe ait sayfaları kapatıp, sakin ve huzurlu bir yaşam sürdürdüğünü öğrenince Ayşecik hayranları olarak çok sevinmiştik. İyi ki de bu yolu seçmiş ve dimdik ayakta kalmış. En son geçtiğimiz günlerde Fenerbahçe Stadyumu önünde görüntülendi gazeteciler tarafından. Aradan

neredeyse otuz altı yıl geçtikten sonra onun fotoğrafını gazetelerde gören hayranları tatlı bir heyecana kapıldılar. Sevmek, unutulmamak, bunu başarmak ne güzel bir şey.

Gelelim bunu başaramayanlarla, şansız olanlara: Türk sinemasının bir diğer unutulmaz çocuk yıldızı sevgili Ömercik ne yazık ki pek şanslı olamadı. O da bir kuşak için evlat, kardeş, komşu çocuğu, arkadaş olmuştu. Milyonlarca hayranı vardı. Hala da onu anımsıyor, seviyor ve günümüzün iletişim olanakları sayesinde haberleşiyoruz. Ömercik ne yazık ki pek şanslı olamadı. Çocuk yaşta başladığı sinema kariyerinde zirvede olduğu günlerde talihsiz bir kaza geçirdi ve bu parlak, ışıklı dünyadan koptu.

Şimdilerde çok daha sakin ve huzurlu bir yaşam sürüyor. O da, Zeynep ablası gibi geçmişe pek öyle bir özlem duymadan, geleceğe bakarak ilerliyor. Ona da sevgilerimi yolluyorum.

Peki ya başaramayanlar? O eski şaşaalı günlerini bir türlü unutamayıp yetişkin dönemlerinde aynı ilgiyi göremeyince bunalıma giren, teselliye alkolde arayan, bir zamanların çocuk yıldızlarına ne demeli? Onlara en yakın örnek; henüz on altı yaşındayken Oskar ödülüne aday gösterilen Jack Wild'dir. O, beyaz perdede ışıltı parlattığı günlerin geri gelmesini bekledi hep. Bu beklentisi gerçekleşmeyince de alkole dadandı. Bir söyleşisinde kendisini her an patlayacak bir saatli bomba gibi hissettiğini söylemişti. Ve öyle de oldu ne yazık ki. Sinema dünyasının gelmiş geçmiş en parlak

Sinema dünyasının en parlak çocuk yıldızlarından Jack Wild, erken yaşta bu dünyadan göçtü.

çocuk yıldızlarından Jack Wild, erken bir yaşta bu dünyadan göçtü.

Kaybedenlere bir başka hüznü örnekse; büyük yönetmen Visconti'nin, unutulmaz 'Venedik'te Ölüm' filmindeki 'Tadzio' rolü için binlerce çocuk arasından seçtiği Björn Andersen'dir. Çocuk yaşta sinemada canlandırılabilir en önemli rollerden birini kapın Björn, ne yazık ki bu rolün ve erken gelen şöhretin altında ezildi ve o da kaybederlerden biri olarak geçmişte kaldı.

Parla Şenol'dan, Sezercik'e, Fatma Karanfil'den, Mine Çayıroğlu'na kadar bir zamanlar sinemada parlamış çocuk yıldızlarla aynı başarıyı tiyatro sahnelerinde göstermiş olan Hayrettin Arslanoğlu ve Nilgün Özhan'a sevgilerimi yolluyor, unuttuklarımın beni bağışlamalarını diliyorum. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Zeynep Değirmencioğlu 1975 yılında Fenerbahçeli futbolcu Serkan Acar ile evlendi ve bu evlilikten iki çocuğu oldu

ise burnu bir karış havada kendini beğenmiş genç kız rollerinde oynayarak her türlü karakteri perdede rahatlıkla canlandırabileceğini ispat etmişti.

Sonra hiç beklenmedik bir şey oldu: Ayşecik bir anda ortadan yok oluverdi. Henüz bir bebekken başladığı sinema

YAZAR DEDE VE TORUNLARI

Muzaffer İzgü

Çamaşır Günü

Mine Ozan'ı, Ozan da Mine'yi çok seviyordu. İkisi de aynı yaşıydılar. Anneleri babaları da görüşüyorlardı. Karşılıklı iki dairede oturuyorlardı. Ozan bugün Mine'lere gelecekti.

Zaten ya Mine Ozan'lara gider, ya da Ozan Mine'lere gelirdi. Birlikte oynarlardı. İkisinin de annesi, çocuklarının sokakta fazla oynamalarını istemiyorlardı. Anneler de babalar da Mine'yle Ozan'ın sanki kardeş olduklarını söylerlerdi. Mine buna içinden gülerdi. Çünkü altlarındaki dairede oturan ailenin iki çocuğu durmadan kavgaya ederler, ya Sergün, ya da Şahin "Anneeee" diye bağırırdı.

Bugün ikisinin annesi birlikte hastaneye gideceklerdi. Ozan'ın annesi giyinmiş, gelmişlerdi. Ozan oyuncaklarını da getirmişti. Onun bir traktörü, bir kepçesi, bir de kamyonu vardı. Mine'nin annesi de giyinmiş, uyarılarını sıralıyordu:

"Kapıyı kimseye açmayın, sakın elinize bıçak almayın, balkona çıkınca aşağıya sarkmayın..." >>

BD MAYIS 2011

Sonra kocaman bir tasla su getirdi, kabın içine döktü. "Ay bu bebekler de çok yaramazlar. Durmadan üstlerini başlarını kirletiyorlar" dedi.

Mine'nin annesi de, Ozan'ın annesi de çocukları öptüler, gittiler. Ozan gülmeye başladı.

"Annem makası unuttu" dedi.

"Benim annem 'Ben yokken eline makas almayacaksın' diyor."

Ozan hemen halının üzerinde

"Dırrrrnnn, dırrrrnnn, dırrrrnnn..."

"Vınnnnnn, vınnnnnn, vınnnnnn..."

"Daaaattt, daaattt, daaattt..." diye oyuncaklarıyla oynamaya başladı. Başını hiç kaldırmadan Mine'ye sordu:

"Sen de bebeklerinle mi oynayacaksın, Mine?" Mine, "Yooo hayır" dedi. "Bugün benim çamaşır günüm."

"O da ne?"

"Bebeklerimin giysilerini yıkayacağım."

"Çamaşır makinesinde mi yıkayacaksın?"

"Hayır, bana anneannem anlattı. Eskiden çamaşır makineleri yokmuş. İnsanlar çamaşırlarını leğenin içinde, ellerinde yıkarlarmış. Ben de annemin sebze yıkadığı kabın içinde yıkayacağım. Ama sen de bana yardım edeceksin."

"Ben çamaşır yıkamasını bilmem ki."

Mine, annesinin sebze yıkadığı kabı almış gelmişti. Onu, halının serili olmadığı yere koydu. Sonra kocaman bir tasla su getirdi, kabın içine döktü.

"Ay bu bebekler de çok yaramazlar. Durmadan üstlerini başlarını kirletiyorlar" dedi. Ozan güldü.

"Biz de kirletiyoruz" dedi.

"Ben şimdi bebeklerimle konuşuyorum Ozan. Lütfen onları şımartma.

Bak şu Barbie'nin giysisini daha dün giydirdim. Görüyor musun, nasıl kirletmiş..." Sonra Ozan'a, "Şunu ayaklarından tut da giysisini çıkarayım" dedi. Çıkarırken söylüyordu:

"Ah Gülçiçek, ah Gülçiçek, giysilerini çabuk kirletiyorsun."

Ozan sordu: "Gülçiçek kim?"

"Bu Barbie'nin adı..."

"Haa... Gülçiçek niçin giysini kirletiyorsun? Bak seni sonra öğretmene söylerim..." dedi Ozan.

İkisi birden gülmeye başladılar. Mine, çıkardığı giysiyi su kabının içine attı. Koştı, lavabodan sabunu aldı, geldi. Çıkardığı giysileri sabunlamaya başladı. "Haydi, mutfağa koş Ozan... Oradan iki sandalye al gel..."

Ozan sordu:

"Saldalyede mi oturacağız?"

"Ay sen de hiçbir şey bilmiyorsun. Çamaşırı nerede kurutacağız?"

Ozan iki kez mutfağa koştu, iki tane sandalye getirdi. Mine yine buyruk verdi: "Şimdi koş, mutfaktaki masanın çekmesinde bir ip var, onu al gel..."

Ozan ipi getirdi ama ip atlaya atlaya geldi.

"Ay ne güzel. İp atlayacağız, değil mi?" diye sordu.

"Hayır, evde ip atlanmaz. Sonra aşağıdaki komşumuz rahatsız olur... O ipe çamaşır asacaksın..."

Mine, sandalyeleri ayrı ayrı koydu, ipi Ozan'a uzattı.

"Şimdi şu iki sandalyenin arasına ipi bağla Ozancığım..."

Ozan ipi bağladıktan sonra, "Yooo, çok yüksek oldu, ben bunun üzerinden atlayamam" dedi.

Mine kahkahalarla güldü.

"Az önce söyledim ya Ozan, evde hoplanmaz, zıplanmaz diye. Bu ipin üzerine çamaşır asacağız..."

"Ben asayım mı?"

Mine, Barbie'nin eteğini uzattı. Sonra elinde suyunu sıktığı Barbie bluzunu. Bu iki giysiyi Ozan, özenerek astı. Sonra Mine'ye sordu:

"Nasil asmışım Mine?"

"Ay çok güzel. Evde annene yardım ediyorsun galiba?"

"Hayır, annem kendisi asıyor..."

"Ay çok teşekkür ederim Ozancığım. Bu çamaşır gününde fazla yorulmayacağım galiba. Bundan sonra her çamaşır gününde seni çağırayım."

Mine, odasına gitti, öteki bebeklerini getirdi. Kaç tane bebetki o öyle. Ozan da kendini kaptırmış, bebeklerin üzerindeki giysileri çıkarıyorlardı. Mine, kocaman kafalı, kocaman burnlu, kocaman kulaklı bir erkek bebeği göstererek:

"En çok giysisini kirleten bu" dedi.

"Onun adı ne?"

"Memoş..."

Ozan, Memoş'u eline aldı.

"Sen ne güzel bir bebekmişsin böyle..." dedi. "Bak, üstünü kirletme, söz, Mine seni bana gönderecek. Ben de seni kamyonumla, traktörümle, kepçemle oynatacağım... Hı, söz veriyor musun?"

Mine tekrar çamaşır yıkamaya başlamıştı.

"O söz vermez. Çünkü bebeklerin içinde en yaramazı o..." dedi.

Ozan, Memoş'un başını sallıyor, burnunu tutuyor, ikide bir, "Duyuyorum seni Memoş, duyuyorum seni Memoş" diyordu. Mine sordu:

"Sana ne diyormuş bakalım yaramaz Memoş?...","Senin onu çok az sevdiğini, onunla hiç ilgilenmediğini söylüyor..." Mine, başını çamaşırdan kaldırdı: "Aaaaa, aaa, ben mi onu az seviyormuşum? Ver bana şunu bana."

Memoş'un yüzüne bir öpücük kondurdu:

“Sen benim bebeklerimin en güzelisin, Memoş” dedi. “Bak söz veriyorum, biraz sonra en önce seni yıkayacağım... Haydi şimdi sevin...”

“Hi hi hi, çok sevindim Mine abla, çok sevindim Mine abla...”

Mine, Ozan’a baktı. Ozan, Memoş’un yerine yanıt vermişti.

“Sonra bak Memoş, sana bu yıl beslenme çantası alacağım, çantanı sırtına asacağım... Çantanın içine neler neler koyacağım... Sandviç, su, kuru erik, kuru kayısı...”

“Teşekkür ederim Mine ablacığım. Ben de bundan sonra hiç giysilerimi kirletmeyeceğim...”

“Peki, okula gidince en önce hangi yiyeceğini yiyeceksin bakalım Minoş?” Mine birden ayağa kalktı.

“Ay annem bize sandviç yapmıştı” dedi. Uça uça mutfağa gitti, sandviçleri kaptı geldi, birini Ozan’a uzattı. Sandvicini ısırды: “Huuu muuu iiiss mmmuuuu vvvva vaaa...”

Ağzı sandviçle dolmuştu. Ozan gülüyordu. Mine ağzındakileri yuttu.

“Meyve suyu istersen masanın üzerinde, haydi al da gel” dedi.

Ozan mutfağa koştu, meyve sularını aldı geldi. İştahla sandviçlerini yiyorlardı. Telefon çaldı. Mine telefona koştu. Annesiydi.

“Ne yapıyorsunuz Mine kızım?”

“Çamaşır yıkıyoruz anne...”

“Çamaşır ipini de astınız mı?”

“Astık anneciğim... Memoş bana küsmüş...”

“Ay o da hemen küser. Ben ona gelirken bir oyuncak alırım...”

Sandviçlerinizi yiyin kızım...”

“Yedik bile anneciğim...” Mine

su kabının başına geldi. Memoş’u suyun içine yatırdı. Başına, ayaklarına sabun sürdü. Ozan ağlamaya başladı: “İğğğ iğğğ iğğğ huuu huuu...”

“Niye ağlıyorsun Ozan?”

“Ben ağlamıyorum, Memoş ağlıyor. Çünkü gözümüne sabun kaçtı.”

“Sen de gözünü yum Memoş. Bak, tertemiz olacaksın. Mıs gibi kokacaksın.”

“Ay anneciğim, lavanta gibi koktuuum...” Mine gülerek Ozan’a baktı: “Ne koktun ne, yani Memoş ne koktu?”

“Lavanta. Annem, benim banyomdan sonra hep öyle diyor da, ‘Ozancığım, lavanta gibi koktun’ diyor...”

“Benim annem de nergisler gibi koktun” diyor. Mine, banyosunu yapan bebeğin kimini saçından, kimini kolundan ipe asıyordu. İpin üzeri giysi ve bebekle dolmuştu.

Mine, “Ütülerimizi babam yapar” dedi. “Benim babam da çamaşırlar asar” dedi Ozan.

Mine, Ozan’a, “Haydi şimdi balkona çıkalım, senin bıraktığın kum torbasını açalım, kepçeyle kamyonuna dolduralım, balkonun öteki köşesine taşıyalım.”

Yığılan kumu ıslatmış, tam kale yapacaklardı ki, annelerini balkonun kapısında gördüler... Ozan da yemekten sonra evlerine gitti. Çünkü Mine öğle uykusuna yatacaktı.

Yattı, kalktı. Bir de ne görsün? Annesi yıkadıklarını bir güzel ütülemiş, bir güzel katlamış. Mine annesinin boynuna sarıldı, onu yanaklarından öptü. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

HER YAŞTAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

kumpara.com Dünya Ekonomisini Altüst Eder mi?

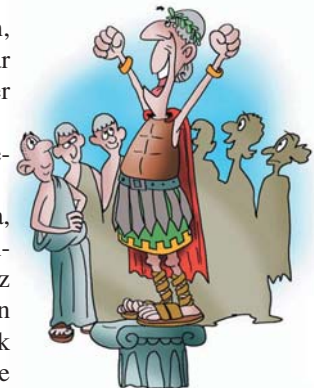

İnsanlık tarihinin en büyük icadı tekerlek mi? Matbaa mı? Televizyon mu? Yoksa Bilgisayar mı? Hepsini üstüste koysanız ve yetmişbeşle çarparsanız, internetin büyüklüğüne ancak yaklaşırsınız.

Sezar “Veni, vidi, vici” derken “Geldim, gördüm, yendim.” demek istemişti, biz anlamamıştık. İnsanlar internete girdiklerinde de WEB kendilerine şunu der “Bağlan, iletişim kur, değiştir.”

İnternetin gücü için biz de üç defa bağıralım “Değiştirelim!.. Değiştirelim!.. Değiştirelim!..”

İyi ama neyi değiştirelim? Şöyle bir bakındığımızda, son yıllarda hayatımızda oluşan farklılıkların çoğu internet ile geldi. Mektup gitti, e-mail geldi. İstedığımız müziklere anında ulaşabiliyoruz. Hem de sanatçının tek parçasına değil, retrospektif altyapısını küttadanak indirebiliyoruz. Evlerimiz birer sinema salonu. Youtube

ve benzeri video platformları ile milyarlarca insanın milyarlarca videosuna, sesine, konferansına yerimizden kalkmadan, istediğimiz anda ulaşabiliyoruz.

Bilginin bini bir para demeye dilim varmıyor, katrilyonu bedava daha doğru bir terim olur. Feşmekan uçağı indi mi, Endonezya'nın falanca köyünde şu anda ne oluyor, Obama şimdi ne yapıyor, Meksika'nın bilmem ne gazetesinin altıncı sayfasında ne yazıyor... Hepsini üç kuruş paraya anında emrinizde. Köprü yönünde trafik ne alemde? Hastaneden çıkan tomografi sonuçlarım nasıl acaba? Kanada'daki oğlumla video üzerinden gerçek zamanda görüşebilir miyim?..

Bilginin yeri, ulaşımı, ticaret, iletişim, siyaset, herşey, herşey değişti.

Ama herhalde hiç bir değişim Kuzey Afrika'da gerçekleşen devrimler kadar ilgi çekmemiştir. Öğrendiğimiz kadarıyla insanlar sosyal siteler aracılığıyla organize olup koca koca diktatörlükleri birkaç günde devirmeyi başarmışlardır. Facebook, Twitter derken işin ucu arkadaş yerine devrimci bulma noktasına gelmiş, internet, gücünü hiç kimselerin beklemediği boyutlarda ortaya koymuştur. Doğal olarak bu devrimlerin, internet'in bir başka müzipliği olan Wikileaks belgelerinin ardından nasıl olup da bir anda devreye sokulduğu tartışılmalıdır.

Wikileaks sayesinde sadece birkaç saatte tüm Dünya, tüm Dünya'nın ne

kadar sahtekarlığı varsa öğrenmemiş midir? İşte böyle birşeydir internet. Boyu posu, ucu bucağı yoktur. Hergün bir başka türlü büyümektedir.

Oscar törenleri ardından merak edip "Social Network" isimli filmi bulup izledim. Bir belge-

sel niteliği taşıyan bu film Facebook sitesinin kuruluş öyküsünü isim cisim belirterek açık açık anlatmakta. Gençlik çocuklar bin dolar sermayeyle kurdukları bir siteyi sadece birkaç yılda 25 milyar dolarlık pazar değeri olan bir dünya devine dönüştürüyorlar.

Sitenin temel kriteri "Acaba falanca kız müsait mi, kimseyle çıkıyor mu?" gibi şerefli bilgilere ulaşabilmek. Yani, kızlar pahalı ve ünlü bir okula giden erkeklerin peşine düşebilsin, erkekler de hangi kızın durumu ne, bilebilsin derken iş çıkırından çıkıyor, tüm insanlık kendileri hakkında resim, yazı, bilgi ne varsa yayınlamaya başlıyorlar. İyi mi?

İyi de acaba insanlığın temel sorunu acaba o kızın müsait olup olmaması mıydı?

Bütün gece gözümü kırpmadım. Sabaha gerçek gereksinimi yanıtlatabiliyordum. İnsanlığın temel sorusu o kızın müsait olup olmaması değil, hayatta kalabilmesi idi. Ve bunun için koşullar para gerektiriyordu.

Evet, insanlığın temel güdüsü para

kazanabilmektir. Başka türlü barınmaz, karnını doyuramaz, çocuğu hastayken ilaç alamaz, hemen hemen hiç bir temel gereksinimi karşılayamazdı. Ve ne yazık ki insanlığın çok büyük bir kısmı insan onuruna yakışmayan bir standartta yaşamaya çalışıyordu.

Pekala, Internet bu konuya nasıl merhem olabilirdi? Formülü o gece çözdüğümü sanıyorum. Sanıyorum diyorum, henüz test edilmedi ama start verildi.

Proje çok basitti:

Firmalar, ürünlerini tanıtmak istediği olası müşterilerine mallarını tanıtılabilmek, kampanya ve mesajlarını iletebilmek için bir reklam ajansına başvururlar. Ajans bir çalışma yaparak bunu televizyon, radyo, gazete gibi medyanın çeşitli organlarında yayınlamaya başlar. Bu hem çok çok pahalı bir iştir, hem de hedeflediğiniz insanlara ulaşabilme şansınız gerçekten çok çok düşüktür. Örneğin bir reklam filmini 20 kanalda hergün 10'ar defa oynatsanız, hedef insanın onu görme şansı 1880'de birdir. Bu kadar düşük. Çünkü o insan başka bir kanalı seyrediyor, balık tutuyor, spor yapıyor veya televizyon karşısında uyuyor olabilir.

Haa, bu arada izlemesi gerekmeyen milyonlarca kişi izlemiş, kimin umurunda. Hiç birşeye yaramaz. Bu nedenle tüm Dünya'da reklamlar 'Prime Time' denilen bir zamana kümelenir. Bu, ge-

nellikle akşam yemeğinden sonra, insanların televizyon izleme alışkanlıkları olduğu saat olur ve burada reklam yayınlayabilmek acayip pahalıdır. Ama başka çare de yoktur. Üstelik, bu reklamların gerçekten kaç kişi tarafından izlenmiş olduğu da asla ölçülemez, sadece birkaç yüz kişi arasında yapılan anketlerle saptanmaya çalışılır. Altı buçuk milyar insanın yaşadığı bu gezegende pek makul bir yöntem sayılmasa gerek.

Peki, ya firmalar hedefledikleri insanla doğrudan ilişkiye geçebilse, onların kendi mesajlarını okuduklarını belgeleyebilse ve o insanlardan istedikleri anketi doğru olarak alabilse. Ve bu işler için doğrudan o insanlara para verseler.

İşte sistem:

İnsanlar siteye girip kendi haklarında temel birkaç bilgiyi belirterek profillerini oluşturacaklar. Firmalar, kendilerine müşteri olabilecek kişilerin profillerini belirleyip, örneğin, İstanbul'un Kadıköy yakasında oturan, 30 ile 40 yaşları arasındaki erkeklerden 50.000

kişiye eğer mesajlarını okurlarsa 1 TL para ödeyeceklerini söyleyecekler.

Bu profildeki insanlar siteye girdiklerinde ekranlarında kendilerine ulaşmak isteyen firmaların logolarını görecekler. Logoya tıklayınca, o firmanın sitesine gitmiş olacaklar. Ekranda bir soru ve üç yanıt olacak. Doğru yanıt firmanın sitesinde olacak ve tıklanınca firmadan 1 TL kazanmış olacaklar. Ekranı firma tarafından hazırlanmış küçük bir anket gelecek. Onu da doldururlarsa 1 TL daha kazanmış olacaklar. Çok basit.

Ama hergün 100 logoya tıklarlarsa, ay sonunda 5000-6000 TL gibi, vergisi ödenmiş bir paraya sahip olacaklar. 5000 TL..... 6000 TL.

Onbinlerce, hatta yüzbinlerce firma mallarını tanıtmak için yeterli bütçeye sahip değiller. Ama böyle bir sistem içinde çok çok mütevazı miktarlarla, kendi çevrelerinde diledikleri profildeki alıcılarına meramlarını doğrudan anlatabilecekler. Üstelik ölçülebilir biçimde. Eğer mesajlarını Ahmet'e ulaştırmak istiyorlarsa doğrudan Ahmet'in bilgisayarında belirecekler. Mehmet'in, Hasan'ın, Ayşe'nin, Fat-

ma'nın değil, sadece Ahmet'in. Mehmet'in ve Hasan'ın makinelerinde de onları hedefleyen firmaların logoları yer alacak.

Firmalar paralarını boşluğa doğru rastgele savurmayacak, mesajlarını okuyan potansiyel müşterilerine doğrudan para ödeyerek onların yaşam standartlarını değiştirecekler. Üstelik uluslararası bir boyutta. İstanbul'da oturan bir firma, isterse Moskova'daki yaşlı kadınlara, isterse Eskişehir'de yaşayan üniversiteli gençlere ulaşabilecek, onlara sadece müşteri olarak yaklaşmayacak, onların yaşam standartlarını yükseltecek.

Ayda 1000 TL kazanan bir genç hiç bir firmanın ciddi müşterisi olmazken, ayda 4-5 bin TL kazanınca kendine bırakın elbiseyi, araba bile alabilecek.

Karl Marx'ın kemikleri sızlayacak. İşte "artı değer" doğrudan insana dönüyor. İyi mi?

Aklına inandığım yakın arkadaşlarımdan Hakan'a gidip projeyi anlattım. Beraberce didikleyip açmazlarını bulmaya çalıştık. Hukuk bürolarına, yeminli müşavirlere gidip çıkabilecek sorunları gözden geçirdik. Hakan benden çok daha ayakları yere basan bilge bir kişi-liğe sahip. Onun önerileri bana ders gibidir, çok saygı duyarım. Onun aklının yatması beni daha

da yüreklendirdi. Beraberce bir şirket kurup işe başladık.

Sitenin adı KUMPARA oldu. İnternetteki adı www.kumpara.com veya www.kumpara.com.tr. Bir aylık bir çalışma sonucunda yazılımlar tamamlandı. Bu yazı yayımlandığında, bir terslik olmamışsa KUMPARA ekranlarda olacak. Sembolümüz de bir "inek" kumpara.. Şey, pardon.. Kumbara. Malum, inek en faydalı hayvan.

Bakalım bizim inek canlılarından aşağı kalacak mı.. İlk kalkış biraz zahmetli olabilir diye düşünüyorum. Firmaların ve insanların olanı biteni kavraması saniyelerde de olabilir, aylarca da sürebilir. Burada, konferans verdiğim üniversitelerde bana değer veren gençlere, insanlık için birşeyler yapmaya özenen basın mensuplarına, eşe dosta güveniyorum. Ne için mi? Kartopunu yuvarlayabilmek için. Gerisini internet yapacaktır. Top bir kere internet tepesinden aşağı yuvarlanmaya başladı mı, ne boyutlara gelebileceğini kestirebilmek mümkün değil.

İnternetin gücü belki de ekonominin bilinen yüzünü değiştirecek. Kimbilir? Belki de hiç birşey olmayacak. Yine kimbilir. Ama sizce denemeye değer mi? Bakarsınız tutar, fakir insanların yaşamlarına bir katkımız olur. Gençler üniversitedeyken işlerini kurabilmek için sermaye oluşturabilirler. Küçük dükkanlar bile doğrudan kendi müşterilerine kampanyaları ile ilgili mesaj geçebilirler, onlar hakkında bilgi toplayabilirler. Yerlerinden bile

kalkmadan başka ülkelerdeki pazarlara ulaşabilirler.

Engelli insanlar para kazanabilirler. Milyarlarca yoksul insanın yaşadığı ülkelerdeki nüfusun standardı değişince o insanlar dünya ekonomisinin üretim güçlerinin müşterisi olabilirler. Bu da ekonomilerin hareketlenmesine yol açar.

Yoksulluk azalırsa, açlık yok olursa, savaşlar da azalır. Bizim de çorbadaki bir tutam tuzumuz olur.

Daha internet tam olarak gücünü göstermedi. Minik minik kıpırdıyor. Belki o da www.kumpara.com sayesinde insanlık için gerçek bir güzellik kapısı açar.

Herşeyi zaman gösterecek. Zaman dediğime bakmayın, sadece birkaç aydan bahsediyorum. Öyle ya, dijital yaşamda saniyeler, saliselerdir aslolan. Göz açıp kapayana kadar belli olur sanırım.

Ufff. Amma da hayalperest bir megalomanım, bütün bu ütopya nasıl da inanıyorum...

alimuraterkorkmaz@butundunya.com.tr

Dr. Drauzio Varella Öneriyor:

Bunları Yapın Hasta Olmayın

Gönderi: LUDMİLLA ERKUT

Biz ne düşünüyorsak O'yuz" diyor Dr. Drauzio Varella. Varella'ya göre ruh beden ikilisi tam bir koordinasyon içinde çalışıyor ve beynin verdiği komutlar tüm hücrelere iletiliyor.

Hücre hafızanızı temizleyip, iyi ve güzel düşünceler yükleyerek hiç hasta olmadan yaşamak ise hayal değil. Yapmanız gereken tek şey "İyi olma sanatı"nı öğrenmek...

Dünya üzerindeki insanların çok azının iyi olma sanatını uyguladığının altını çizen Dr. Drauzio Varella "İnsan genetik şifrelerinden sıyrılmayı, kendi ve iyi olmayı öğrenebilirse, ölene kadar sağlıklı, huzurlu ve mutlu yaşayabilir" diyor. Varella'nın formülü aslında hepimizin bildiği ama günlük çark içinde fırsat bulup uygulayamadığı basit formüllerden ibaret.

İşte her zaman neşeli, sağlıklı, iyilik ve mutluluk dolu bir yüreğe sahip olmak için Dr. Varella'nın önerdiği kurallar:

1 DUYGULARINIZI ANLATIN

- Saklanan veya baskılanan duygular; gastrit, ülser, bel fıtığı, bel ağrıları gibi hastalıklara yol açar.
- Duyguların bastırılması zamanla kansere dönüşür.

Öyleyse, sırlarımızı, hatalarımızı paylaşmalıyız!

- Konuşma, paylaşma, çok güçlü bir ilaç ve terapi demektir!

2 KARAR VERMELİSİNİZ

- Kararsız kişi güvensiz, endişe ve ıstırap içinde olur. Kararsızlık, sorun, endişe ve çatışmaları artırır.
- İnsanlık tarihi kararlardan oluşur.
- Karar vermek, diğerlerinin kazanması için vazgeçmeyi ve avantajları kaybetmeyi kesinlikle bilmektir.
- Kararsız kişiler mide rahatsızlığı, sinir hastalıkları ve cilt sorunlarının kurbanıdırlar.

3 OLDUĞUNUZDAN FARKLI YAŞAMAYIN

- Gerçeği saklayan, rol yapan, her zaman mutlu olduğu görüntüsü veren, mükemmel görünmek isteyen kişi tonlarca ağırlığı biriktiren, ayağı kilden bronz bir heykeldir.

- Aldatıcı görünerek yaşamak kadar sağlık için kötü bir şey yoktur. Kardeşleri ilaç, hastane ve acıdır.

4 KABULLENİN

- Reddedicilik ve saygı eksikliği, bizi kendimize yabancılaştırır.
- Kendimizle barışık olmak sağlıklı yaşamın anahtarıdır. Bunu kabul etmeyenler kıskanç, taklitçi, aşırı rekabetçi ve yıkıcı olurlar.
- Eleştirileri kabullenin. Bu bilgelik, akıllılık ve terapidir.

5 ÇÖZÜMLER BULUN

- Olumsuz kişiler çözüm yerine sorunları büyütürler. Üzüntü, de dikodu ve kötümserliği tercih ederler.
- Karanlığı kovmak için kibrit yakmalısınız. Arı ufaktır fakat var olan en tatlı şeylerden birini üretir.

- Biz ne düşünüyorsak oyuz.
- Olumsuz düşünce, hastalığa dönüşen negatif enerji üretir.

6 GÜVENİN

- Güvenmeyen kişi iletişim kuramaz, açık değildir. Derin, sağlam ve gerçek ilişkiler geliştiremez, doğru arkadaşlığı nasıl kuracağını bilemez. Güven olmadan ilişki de olamaz. Güvensizlik sizdeki inancın azlığıdır.

7 ÜZÜNTÜYLE YAŞAMAYIN

- Mizah. Kahkaha. Huzur. Mutluluk. Bunlar sağlığa güç verir ve daha uzun bir yaşam getirir.
- Mutlu insan çevresini geliştirir. "İyi mizah bizi doktorun elinden korur".
- Mutluluk sağlık ve terapidir. •

UFAK TEFEK BİLGİLER

Derleyen: GÜLÇİN ORKUT

İNSANIN BEYNİNE ÇOK BENZİYOR

Cell adlı bilim bülteninde yayımlanan araştırma raporu- na göre, denizde yaşayan boru kurdunun beyindeki serebral korteks tabaka insandakine benziyor ve 'öğrenme' becerisine bu yüzden sahip olduğu düşünülüyor. Bilimciler şimdi 'ortak ata'yı arıyor.

TUTKU

Son zamanlarda bir Hollandalı psikolog satranç ustalarını büyük satranç ustalarından neyin ayırdığını bulmaya çalışıyor. Her gruba IQ, hafıza, boyutsal akıl yürütme gibi testler uyguladı. Tek farklılık büyük ustaların satrancı daha çok sevmeleri, daha tutkulu ve bağlı olmalarıydı. Tutku, yaratıcılığın anahtarı olabilir.

Büyük Gözaltı

İngiltere'de kurulu 4,2 milyon kamera var. Sıradan bir İngiliz, günde yaklaşık 300 kez kameranın yakalanıyor. 10 yılda kamera sayısının dünyada 65 İngiltere'de 6 milyon olması bekleniyor.

Dünyadaki yasadışı uyuşturucu pazarında dönen para 400 milyar \$'dır.

Sigara içenlerin %82'si gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor.

Çikolata'nın

köpekleri öldürdüğü doğrudur. Onların kalp ve sinir sistemine zarar verir. Yarım kilo çikolata küçük bir köpeğin ölümüne yol açabilir.

Kapadokya
güzel atlar diyarı demektir

Çin'de 44.000.000 kadın kayıp.

Nereden nereye...

Kanuni Sultan Süleyman döneminde sadece Sivas vilayetinin bütçesi 20 milyon altındı. Aynı dönemde Fransa Krallığı'nın bütçesi 4 milyon, Birleşik İngiltere Krallığı'nın bütçesi ise 3,5 milyon altındı.

ASYA KITASININ İSMİ

Eski çağlarda Anadolu'nun Ege Bölgesi Assuva sonra Asu olarak tanınıyordu. Güneşin doğduğu ülke anlamına gelen bu isim sonradan değişerek Asya'ya dönüşmüştür.

En eski ayak izi

Afrika'da Kenya'nın kuzeyinde Ileret'te bulunan bu ayak izi tam 1.5 milyon yıllık. Modern insanın atası sayılan bu izi bırakan "Homo erectus"un yaklaşık 1.75 m boyunda olabileceği varsayılıyor.

İnsan bed- nindeki elektrik

25 Wattlık bir lambayı dakikalarca yakabilir.

YENİLENEN MİDE

Mide mukozasının dış tabakası ömrü çok kısa olduğu için 3-4 günde yenilendiğini biliyor muydunuz? Eğer yenilenmeseydi, midenizdeki yiyecekleri hazmetmek için kullanılan güçlü asitler, aynı zamanda midemize de zarar verecekti.

BD MAYIS 2011

Nezihe Araz

Mayıs doğumlu gazeteci, senarist, oyun yazarı

(11 Mayıs 1920-
25 Temmuz 2009)

Konya'da doğan Nezihe Araz, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesini bitirdi. Babilî'nin çeşitli gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. röportajları ve araştırmaları yayınlandı. Yunus Emre'nin ve Mevlana'nın hayatını "Dertli Dolap" ve "Aşk Peygamberi" adlı kitaplarda anlattı. Fatih Sultan Mehmet'in hayatını anlatan biyografileri yayınlandı. Şiirlerini "Benim Dünyam" adlı bir kitapta toplayan Nezihe Araz'ın "Anadolu Evliyalari" adlı kitabı ilgi ile karşılandı. Anadolu halk törelerini, özellikle kadın giyim ve süs eşyasının özelliklerini ve bunlara ilişkin anekdotları derledi. Orta Anadolu yürükleri arasında yaptığı araştırmaları "Kırk Pencereli Konak" adıyla yayınladı. "Hayattan Yapraklar" adlı televizyon dizisini ve "Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan", "Bihirli Fındıklar" adlı müzikli çocuk oyunlarını yazdı. Devlet Tiyatroları edebi kurullarınca repertuara alınan ve çeşitli tarihlerde oynanan oyunları vardır. Ayrıca 1984'ten sonra televizyonda "Hanımlar Sizin İçin" adlı, kadınlara yönelik kuşak programları çeşitli aralıklarla yayınlanmaktadır. "O Kadın", "Ekmek Kavgası", "İhtiras Fırtınası", "Afife Jale" ve "Hanım" adlı senaryoları film olmuştur.

YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

SEÇİM TİYATROSUNA HOŞGELDİNİZ!

Yeni seçim tiyatromuzu izlemeye hoşgeldiniz sevgili vatandaşlarımız. Buyurun, yerinize geçip oturun ve sizlere sergileyeceğimiz oyunları uslu uslu izlemeye hazır olun...

Bizler politikacılar olarak yine sizleri düşünerek yemedik, içmedik, uyumadık, tüm günlerimizi, gecelerimizi yeni senaryolar üretmekle geçirdik. Yıllardır masallarını dinleyerek çocuklarınızı büyüttüğünüz, torunlarınızı uyuttuğunuz “büyüklerimiz bu işleri bizden iyi bilirler” diyerek söyledikleri her söze sorgulamasız inandığınız usta oyuncularımızı görmekten artık sıkılmaya başladığınızı düşünerek, bu se-

çimde oyuncu kadromuzu genişlettik. Eski oyuncularımızın kostümlerini yeniledik. Hatta oyunumuzu monotonluktan kurtarmak için bazı oyuncularımız yeni ayak oyunları geliştirdiler.

Bu yıl seçim tiyatromuzda sahneye çeğimiz oyunumuz bir değil, bin perdeden oluşmaktadır. Oyun içinde binlerce oyunun sergilendiği sahnemizde bazı oyuncularımızın ufak tefek dil sürçmeleri yapabileceklerini

hoşgörü ile karşılayacağımıza inanıyoruz. Siz de takdir edersiniz ki böyle çok perdeli, çok oyunculu, çok renkli bir oyunu sahnelemek hiç de kolay değildir.

Hele oyunda en başarılı oyuncunun büyük ödül olan “Altın Koltuk”u kazanacağını bilmek oyuncularımızın her geçen gün farklı yeteneklerini sergilemelerine neden olmaktadır.

Efendim beyefendi? Çocuğunuzun tiyatrodan çok yetenekli olduğuna mı inanıyorsunuz? Sanatçı kadromuzda

alacağı rolü yine bu merkezlerimizin belirleyeceğini biliyorsunuzdur sanırım. Oyuncularımızın hepsi halkın dışın.. pardon, dilim sürçtü, içinden özenle seçilmektedir. Zaten politik tiyatroya doğuştan yeteneği olan vatandaşlarımız insanları etkileme güçleri, keskin zekaları nedeni ile Anadolu’nun ücra bir kasabasında olsalar da kısa zamanda iş yaşamlarında üstün bir başarı gösterirler... Bu vatandaşlarımız öylesine yeteneklidirler ki, kariyerlerinde hızla yükselmelerini kim-

Bu vatandaşlarımız öylesine yeteneklidirler ki, kariyerlerinde hızla yükselmelerini kimse engelleyemez.

yer almasını mı istiyorsunuz? Aman efendim, ne güzel. Tabii tüm yetenekli vatandaşlarımız bizim profesyonel kadromuzda yer alabilirler. Yalnız biliyorsunuz, tiyatro işi biraz para gerektirir. Halkı etkilemek için alıllı pullu kostümler hazırlamak, Anadolu turnelerine çıkmak gerekiyor. Hem bu işlerden iyi anlayan bir senaryo yazarı yakınınızdan da birkaç dönem kurs almanız gerekli. Eh, tabii ki, yetenekli vatandaşlarımızı bu konuda uzman olarak yetiştirebileceğimiz merkezlerimiz var. Ama bu merkezlerden başari ile mezun olduktan sonra sahnede

se engelleyemez. Kendilerini memleketimizin huzur ve refahına adanmış olan ve kısa zamanda siyaset sahnesinde profesyonel oyuncu olarak yerlerini alan bu yetenekli vatandaşlarımızın temel çalışma ilkesi “Ailede huzur, ülkede huzur” dur. Mutlu ailelerin, mutlu bir toplumun temelini oluşturacağı felsefesine inanan yetenekli oyuncularımız ailelerinin ve yakın çevrelerinin kalkınma ve gelişmeleri için büyük bir özveri ile çalışırlar.

Onların bu özverili çalışmaları zaman zaman kimi kendini bilmez çev-

relerce yanlış anlaşılabilir da onlar ideal-leri uğruna canlarını koymuşlardır.

Efendim? Oğlunuz “Üç üniversite mezunu ve işinde uzman, memleketini seviyor ama parası yok” mu dediniz? Kardeşim bunca saattir neden boşuna nefes tükettirdiniz ki bana! Sizin gibilere kapısını açan onca ülke varken bize boşuna zaman kaybettirmeyin.

Evvvet sevgili vatandaşlarım, bunca yıldır izlemeye doyamadığınız bir seçim tiyatrosunda daha sizlerleyiz.

Aranızdaki çatlak seslere kulaklarınızı tıkayınız ve memleketin huzuru için, sizler için, geleceğimiz için, çocuklarınız için uslu uslu bizi izlemeye devam ediiiiiii! •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Amerikalı, sadece paraya ve maddiyata dayalı hayatından bıkıp usanınca herşeyi satıp savmış, Hindistan'a gitmiş. Memleketin kuş uçmaz kervan geçmez bir kösesinde yaşayan, şöhretini duyduğu bir "guru"nun kapısına dayanmış. Yalvarıp, yakarmış ve sonunda eşığı aşmayı başarmış. Guru, otlardan ve samanlardan yapılma bir kulübe göstermiş Amerikalı'ya.

"Burada inzivaya çekileceksin." demiş.

"Kimseyle görüşmeyeceksin, kimseyle konuşmayacaksın, su ve ekmekle yetinip tefekküre daleceksin!.."

On sene geçmiş. Guru, on sene sonra bir gün Amerikalı'yı yanına çağırtmış:

"3 kelime söyleme hakkın var. Seni dinliyorum!"

Zar zor konuşmuş Amerikalı:

"Karnım çok aç!"

"Günlük tayınını biraz artırın!" demiş guru ve kulübesine geri göndermiş. On sene daha geçmiş. Yine yanına çağırtmış:

"3 kelime söyleme hakkın var. Dinliyorum!"

"Yatak çok sert!"

"Altına biraz daha saman ilave edin!" demiş, Amerikalıyı yine göndermiş.

Bir on sene daha geçmiş; guru bir kez daha yanına getirtmiş Amerikalı'yı.

"3 kelime hakkın var. Dinliyorum!"

"Evime gitmek istiyorum!"

"Defol çek git nereye gideceksen!"

Zaten geldiğinden beri vır vır vır, devamlı şikayet!..."

AVUKAT ETKİSİ

Hakim sanığa sordu:

"Karakolda suçunu itiraf etmişsin, peki şimdi neden 'yapmadım' diyorsun?"

Sanık: "O zaman henüz avukat tutmamıştım. Şimdi suçsuz olduğuma ben bile inandım!"

GÖZLE GÖNÜL ARASI

Mehmet Uhri

Şimdilerde yıkılan ve yerine iş merkezi yapılması planlanan sinemada tanıdığım onu. Saray sözcüğünün simitçiler ile birlikte anılmadığı, sinemalara isim verildiği yıllardı.

Gışede bilet kesip yer göstericilik yapıyor, film aralarında büfeyle ilgileniyor hatta makiniste yardım ettiği de oluyordu. Sinema tutkusu çocukluğunda başlamış, insanların sinemaya kapılıp gittiği yıllarda kendini iyiden iyiye kapıranlardandı. Ne zaman gitsek oradaydı. Devir değişip sinemaların kapanmaya yüz tutmasına rağmen pes etmemiş, sinemasını bırakmamıştı. Bazı filmlerden sonra yaptığı derin analizlerle şaşırdık. Filmleri defalarca izlemenin verdiği ayrıcalıkla farkında olmadığımız sahne detaylarını gösterirdi. Yer gösterici veya sinema

çalışanından öteydi bizler için. Film eleştirmenlerinin henüz yazıp çizmediği o yıllarda izlediğimiz filmlerin içinde kaybolmamayı biraz da onun yol göstericiliğine borçluyduk. Bir film arasıydı, “bu karanlık dört duvar arasında hayatını geçirmekten ne tat alıyorsun, sıkılmıyor musun? Dışarıda ki hayattan mı kaçırıyorsun?” diye sormuş kızdırmıştım. Cevap vermeyip uzaklaşmış filmin sonunda sinemanın kapısında karşılaştığımızda eliyle dışarıyı gösterip “Çık bakalım dışarı, sinemanın hayal olduğunu düşünüp dışarı çıktığında gerçek hayata döndüğünü sananlar gibi çık ve kandır kendini” dedi. Şaşırmıştım.

”Anlamadım. Sinema hayal ürünü değil mi?”

”Anlamazsın elbet. Hayat dediğin de biraz hayal. Ha yaşamışsın, ha sinemada seyretmişsin. Üstelik dışarıdaki hayatın yalan ve aldatmacalar ile dolu olduğunu iyi bilirim. Üstelik filmler yalan söylemez. Anlatacağını anlatır, artık gerisi senin ne anladığına kalır. Onun için çıkmıyorum dışarıya. Burada mutluyum.”

”İyi de insanların bu sinema düşkünlüğü nereden geliyor öyleyse?”

”Anlamıyor musun? Onlar kendi hayatları ile filmlerdeki hayatları kıyaslamak, kendilerine dair bir şeyler, görmek için buradalar. Hoş zaman geçirmek filan aldatmacası. Herkes filminden çıkarken aynı şeyi seyrettiğini sanıyor, aslında kendi pencerelerinden

görebildikleri kadarını görüp anlıyorlar. Ama yine de para verip gelip film izlemeden duramıyorlar.”

”Neden yapıyorlar bunu?”

Bir süre durup sinemanın ana kapisından dışarı baktı. Cadde vızır vızır araba kaynıyordu. Elini önce alnında sonra kirlaşmaya yüz tutmuş kısa saçlarında gezdirdi.”

”Bir zamanlar ortaçağ üzerine bir film izlemiştim. O zamanlar insanlar işledikleri günahlardan arınmak için kiliseye gidip günahlarını satar karşılığında bir belge alırlarmış. O belgenin de bir adı vardı ama şimdi unuttum.

”Endüljans mı?”

”Hah, öyle bir şeydi. Şimdi aynı

işi sinema yapıyor. İnsanlar para verip başkalarının hayatlarını, günahlarını, kendi aklından geçtiği halde dile getiremediklerini izleyip satın alıyorlar. O zamanlar kilise kazanıyordu şimdi sinemacılar kazanıyor. Ama insan aynı insan. Günahlar, düşünceler, duygular hep aynı.”

”Peki sen neden hiç çıkmıyorsun sinemadan. Çok mu günahın var?”

”Anlamadın değil mi? Ha film, ha hayat hepsi aynı. Sinemanın dışına sokağa çıkınca gözümüz kamaşıyor,

liyor. Dahası kötü yazılmış senaryolardan iyi film çıktığına da şahit oldum. Sanırım sabredip sonunu görmek gerekiyor.” Derinden bir iç çekti, diğer seans başlamak üzereydi.

”Her neyse bugünlük bu kadar nasihat yeter. Hadi gidin artık” diyerek bize kapıyı gösterdi.

Sinemanın girişindeki çerezcinin kızına tutkun olduğunu, birkaç kere konuşmayı, kızı açılmayı denediğini ancak yapamadığını, kızın başkası ile evlendirilip gitmesi ile iyice içine kapandığını duymuştuk. Sinemanın müşterisi azalınca önce çerezci kapandı. Direnme uğruna günde 4 -5 farklı film göstermeye başladılar yine olmayınca seks filmleri gösterilmeye başlandı. Hiç bir şey döndüremedi sinemaların makus talihini. Ancak o yine oradaydı. Sinema kapılarını kapatana kadar ayrılmadı, en son binanın yıkılıp alışveriş merkezi olacağı haberini

ayırt etmesi zorlaşıyor ama hayat da böyle bir şey. Burada huzurluyum. Film başlamadan ışıkların sönmüş insanların kısa süren karanlığı sessizce paylaştığı o an var ya. İşte herkesin tüm hayatların eşit oluverdiği o ana tutkunum ben. Filmler onu izlemeye gelen hayatlar gibi biteviye dönüp duruyor. Benim hayatım burası için yazılmış, senaryoyu ben yazsam biraz daha renkli kılardım kendi hayatımı, en azından bu kadar yalnız bırakmadım kahramanımı. Film iyi olsa bile bazen senaryo eksik veya kötü olabi-

duyduk. Birkaç hafta sonra ise nasıl başladığı hala bilinmeyen bir yangınla sinema kül oldu gitti. Yangın sırasında kapısında ağırlarken çekilmiş bir gazete fotoğrafında gördüm onu. Üzerinde ıslak battaniye eli yüzü iş içindeydi. O günden sonra onu bir daha görünemedi. Siyah beyaz eski filmler gibi o da ortadan kayboluvermişti. Ancak zaman onu haklı çıkarmıştı. Sinema eski günlerine dönmüş, insanlar o biletin bedelini ödeyip günümüzün ayinlerinde yerini almayı sürdürmüştü. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

İpek Çiçek, Ankara

Burhan Toprak Deler,
Adana

Ayla Ünal, Adana

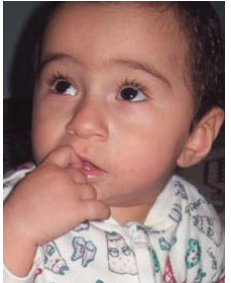
Hicran Rzayev, Azerbaycan

Ata Kemal Özbasan, Düzce

Ayşe Naz Çolak, Bursa

Özgür Fırtına Çıldır, Ankara

Eren Bozkurt, Ankara

İrem Bozkurt, Ankara

N. İdil Armağan, İstanbul

Emre Arslan, Ankara

Doğa Soydemir, Girne

Asel Bakay, Ankara

Zeynep Ünal, Ankara

Doğaç Soydemir, Girne

Begümsü Kökçü, Adana

Berra Kocaman, Konya

M.Taylan Türkan, Ankara

Elif Arslan, Ankara

Şeval ve Berkay Karakuş, Ankara

MAYIS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudokunun Yanıtları”

1	3	9	2	7	5	4	6	8
2	8	5	6	1	4	9	3	7
7	4	6	9	8	3	1	5	2
3	9	1	7	5	6	2	8	4
4	7	8	3	2	9	6	1	5
6	5	2	1	4	8	3	7	9
8	2	3	5	9	1	7	4	6
5	1	7	4	6	2	8	9	3
9	6	4	8	3	7	5	2	1

Sudoku yapamayanlar için

2	8	9	1	6	5	3	4	7
1	7	3	4	8	2	9	5	6
6	4	5	3	7	9	1	2	8
9	5	1	8	2	7	6	3	4
4	3	8	9	1	6	5	7	2
7	2	6	5	3	4	8	9	1
3	6	4	7	5	1	2	8	9
5	9	2	6	4	8	7	1	3
8	1	7	2	9	3	4	6	5

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(d) Güney Kutbu 11-(a) Liderlik
 2-(a) Sadettin Kaynak 12-(b) Atina siyasi gücünü yitirdi
 3-(b) MS 3000 13-(d) Macar
 4-(d) Korku 14-(b) Amasya
 5-(b) Amerika 15-(a) Bernardo Bertolucci
 6-(d) Fransa 16-(d) Niccolo
 7-(b) Japon Jaruri 17-(a) Vilfredo Pareto
 8-(a) Menes 18-(d) 1881-1973
 9-(c) Skolastisizm
 10-(c) Şhi Huangdi

Satranç Çözümleri

ATAK: Kxg7+ Axx7 2.Vg5 (veya 2. Vh6) ve mat önlenemez.

OYUN SONU: 1.Şg6 Vc6 2.Vxc6 dxc6 3.a4 f4 4.a5 f3 5.a6 f2 6.a7 f1V 7.a8V+ Vf8 8.Va2+ Şh8 9.Vb2+ Şg8 10.Vb3+ Şh8 11.Vc3+ Şg8 12.Vc4+ Şh8 13.Vd4+ Şg8 14.Vd7 1-0

Kareler ve Rakamlar

$$\begin{array}{r} 222 + 514 = 736 \\ 390 - 258 = 132 \\ \hline 612 + 256 = 868 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 780 - 359 = 421 \\ 427 - 142 = 285 \\ \hline 353 - 217 = 136 \end{array}$$

İlk dersimiz Türkçe

1-(b) 2-(d) 3-(a) 4-(c) 5-(b) 6-(c) 7-(c) 8-(d)
 9-(a) 10-(a) 11-(c) 12-(d) 13-(b) 14-(a) 15-(d)

Kare Bulmaca

1	J	U	L	İ	D	E	G	Ü	L	İ	Z	A	R	P
2	A	R	İ	F	E	A	N	A	O	R	H	A		
3	L	E	R	F	A	Z	F	A	R	P	A	R		
4	E	M	İ	N	F	A	R	A	D	A	Y	D	İ	
5	Y	K	İ	N	P	A	Z	E	N	B	İ	S		
6	İ	S	S	İ	M	P	A	T	K	A	S			
7	L	O	C	A	U	Z	U	N	B	A	L	K		
8	M	R	N	A	R	İ	N	S	A	V	O	N	A	
9	A	G	A	M	A	L	Z	E	M	E	N	E	M	
10	B	U	B	İ	T	E	K	S	İ	M	E			
11	A	N	Z	A	K	U	L	A	K	M	O	L		
12	Ş	A	Z	A	R	R	B	A	A	Y				
13	A	K	R	A	N	A	R	T	E	R	M	İ	A	
14	R	A	L	E	M	A	E	R	O	S	O	L		
15	B	T	M	A	S	İ	M	A	R	E	T			
16	F	A	Y	E	R	K	İ	N						
17	O	L	A	Y	A	A	R	Ç						
18	D	A	L	İ	S	R	A	F						
19	U	T	A	H	T	E	M	İ	N					
20	L	A	N	E	T	T	İ	L	T					

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

- Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
- Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
- 0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

1

$$\begin{array}{c} \text{[Yellow square with blue diagonal]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} - \text{[Yellow square with blue diagonal]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square with blue diagonal]} = \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square with yellow diagonal]} \\ \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square with yellow diagonal]} - \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Yellow square]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} \\ = \text{[Yellow square]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} - \text{[Blue square]} \text{ [Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square with yellow diagonal]} \end{array}$$

2

$$\begin{array}{c} \text{[Yellow square with blue diagonal]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Yellow square]} + \text{[Yellow square]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} \\ \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square with yellow diagonal]} - \text{[Yellow square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Blue square with yellow diagonal]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} \\ + \text{[Yellow square]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Yellow square]} \text{ [Blue square]} \text{ [Yellow square]} \end{array}$$

Çözümler 152. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen spike-rimiz. 2-Dini bayramlardan bir gün öncesine verilen ad.- Valide. - Müstahkem yer.- Kabaca evet. 3-Bir çoğul eki. - Evre, dönem.- Bir makyaj malzemesi.- Golfte topun deliğe girebilmesi için gerekli vuruş sayısı. 4-Güvenli.- 'Michael' (Elektrik alanında birçok buluşu olan ünlü İngiliz fizikçi).- Yapısına girdiği sözcüğe çift anlamı katan ön ek. 5-Öç.- İçi havlı pamuktan dokunmuş kumaş türü.- Bir parçanın tekrar çalınması istendiğinde söylenen söz. 6- Sahip.- Gümüş.- Satrançta beraberlik.- Adale. 7- Tiyatro ve sinemada seyirciye ayrılan özel bölme.- '..... Hasan' (1453-1478 yılları arasında yaşamış olan Akkoyunlu hükümdarı).- Semih Kaplanoğlu'nun ödüllü bir filmi. 8-Tıpta gelişmiş bir tanı tekniği.- İnce yapılı.- İtalya'da bir liman kenti. 9- Cemal Gürsel'in lakabı. - Günlük yaşantıda kullanılan her şeyi meydana getiren temel bileşenler. - Rutubet. 10- Bir gösterme sıfatı.- '.... Palas' (Elif Şafak'ın bir romanı) .- İlave.- Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi.- Kuzu sesi. 11- Çanakkale Savaşı'nda harbe katılan Avustralyalı ve Yeni Zelandalı birliklere verilen ad.- Haberci.- Molibdenin simgesi. 12-Yetmez miktarda.-Güzel sanat.- Baryumun simgesi.- Bir zaman birimi. 13-Yaşıtlar.- Atardamar.- " Farrow " (ABD'li ünlü artist). 14- Dünya.- Bir katı ya da sıvının gaz ortamı içerisinde dağılması. 15-Türk malını simgeleyen harfler.- İskambilde birli.- Yoksullara yiyecek dağıtan hayır kurumu. 16-Yerkabuğu kırığı.- Güç.- Küçük mağara. 17-Vaka.- İsviçre'de bir nehir. 18- Branş.- Gereksiz yere yapılan harcama. 19-ABD'de bir eyalet.-Elde etme, sağlama. 20- Tanrı'nın sevgisinden mahrum olma.- Araba ya da kayak tentesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- İlk Türk kadın seramik profesörü.- Kibirli. 2- Faiz.-Söğüt ağacının bir türü.- Motorlu araçlarda fren yapmayı sağlayan düzenek. 3- Eski Yunan edebiyatında lir eşliğinde söylenen şiir.- Sivas'ın bir ilçesi. - Aldatmak amacıyla bilerek ve gerçeğe aykırı olarak söylenen söz. 4- Akdeniz'de hapishanesi ile ünlü ada. - Bir ay adı.- Koyu renkli, sert, bir çeşit yanardağ kütlesi.- Helyumun simgesi. 5- Savma. - Nikelin simgesi. - Hatay ilinde bir ova. - Böceklerin kurtçuk durumundaki hali. 6- Bağışlama.- İstek, dilek.- Türk musikisinde bir makam. 7- '..... Üzümleri' (John Steinbeck'in ünlü romanı).- İşaret vermek, uyarmak, çağırmak için kullanılan metal nesne.- Sınır nişanı. - Gelirler. 8- San.- Grimm Kardeşler'in bir masalı.- Habeş soylusu.- İstanbul'un bir semti. 9- Geveze.- Saf dışı bırakmak.- İri cüsseli, memeli bir hayvan. 10- Görenek.- Samaryumun simgesi. - Dirlik, huzur. 11- Briçte sanzatunun kısa yazılışı.- 11- Güçlü.- 'Joan' (ABD'li ünlü folk sanatçısı).- Göllerde çok miktarda bulunan, kırmızı renkli, zehirli, sıvı bir element. 12- Utanç duyma.- İçki mahzeni.- Lakin.- Nazi hücum kıtasını simgeleyen harfler. 13- Isıtılmış hava ya da havadan daha hafif bir gazla doldurulan, atmosferde uçabilen, küre biçiminde araç.- Kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan renk. 14- Hz. Muhammed'in söz ve davranışları.- Havada bulunan su buharı.- Ana, baba ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal topluluk. 15-Avrupa'da bir başkent.- Çaygillerden beyaz, pembe, kırmızı renkte çiçekler açan yapraklı bir bitki.

filizoskay@butundunya.com.tr

155

Bulmacanın çözümü 152. sayfadadır.

SATRAŇ

Mustafa Yıldız

ÜNLÜ SATRAŇ USTALARI: 22

Evgeni VASIUKOV

Evgeni VASIUKOV

Evgeni Andreyeviç Vasiukov, 1933'te Moskova'da doğdu. 1958 yılında IM Uluslararası Usta, 1961 yılında GM Uluslararası B y kusta oldu. 6 kez Moskova  am-piyonluğunu kazandı. Birçok uluslar arası turnuvada oynadı. En iyi turnuva sonucu, Manila 1974 birinciliğidir. 1995'te Dünya Senyor Satranç  ampiyonu oldu. 1997'de Ankara Uluslararası Satranç Turnuvasını kazandı. 1998-2000 yıllarında Türk Milli Satranç Takımını  alıştırdı.

Vasiukov-Taimanov, Riga, 1954

Beyaz at neden alınamaz?

Yandaki konum, Vasiukov-Taimanov, Riga, 1954 oyununu 16. hamlesinde oluştu. Burada eğer siyah, 16...fxe5 oynarsa, beyaz 17. Vh5+ ile kazanır. 17... g6 veya 17... d8 hamlelerini izleyen 18. Kf8+ hamlesinden sonra mat   lenemez.

Taimanov, atı almadı ve bir piyon geriden sürdürdüğü oyunu 43. hamlede terk etti.

Vasiukov-Van Wely, Moskova, 2002

Yandaki konum GM Vasiukov'un ileri yaşla-rında oynadığı renkli bir oyunundan alınmıştır. GM Van Wely,    hamleler istekte bulunan fili almaya karar verdi. Oyun şöyle sürdü: 17...fxg5 18.hxg5 Ad7 19.fxe6 Ae5 20. Kh1 fxe6  ah kanadında iki hat birden açıldı. Beyazın ağır taşlarla saldırısı açılan hatlardan olacak. 21.b3 Vb4 22.Kh8+  f7 23.Vf4+ Ff6 Siyah, matı   lemek için fili geri vermek istiyor. 24.Kh7  g8 25.fxg6  xh7 Vasiukov, kaleyi de gözden çıkardı. Onun aklı fikri matta. 26.Vg5 Kc7 27.Axc6 Kac8 28.fxg7  g8 29.Kh1  kinci kale de saldırıya katılıyor. 29...Fxe4 30.Kh8+  f7 31.Axc7 Vxc3 32.g8V+ 1-0.

BARIŞ ESEN'İN BÜYÜK BAŞARISI

Genç GM Barış Esen, 2011 Avrupa Birinciliği'nde 11 turda 7,5 puan kazanarak şimdiye değin uluslararası turnuvalarda en yüksek dereceyi yapan Türk satran  ısı oldu.

Esen-Grigoryan, 2011 Avrupa Birinciliği

19.Adf5! Siyahın şah kanadını dağıtan bu geçici feda hamlesini izleyen bir seri taş değişimlerinden sonra Barış Esen, önce kalite kazanıyor sonra da oyunu.

Oyun şöyle sürdü: 19.... gxf5 20. e5 Fxe5 21. fxe5 Vxe5 22. Fxb5 Saldırı aniden vezir kana-dına yayılıyor. 22... Fe4 23.Axe4 fxe4 24. Fxf6 Axf6 25.Fxe8 Siyah, 60. hamlede terk etti. 1-0

Dochenko – Esen, 2011 Avrupa Birinciliği

Yanda, Dochenko-Esen karşılaşmasında 28. Kd1? hamlesinden sonra oluşan konum görülüyor. Beyazın kaleleri değiştirme isteğine Esen, çok amaçlı, güzel bir hamle ile yanıt veriyor. 28... Vf6! şimdi beyaz, kaleyi de veziri de alamaz, bunlardan da önemli tehdit: Siyah vezirin f2 karesine inmesi matla sonuçlanır. 29.f4 Kb2 Beyaz umarsızca oynuyor. 30. Kb1 Kxb3 31. f2 Kc3 32.Vb2 b6 33. Kc1 Kd3 34.Vb5 Vd6 Daha iyisi 34...Ve6 35.Ve8 +  g7 0-1

ATAK Esen-Ruffenach 2011

Beyaz Kazanır

mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Troitzky, 1930

Beyaz Kazanır

  z mler 152. sayfadadır.

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

Alet ve Makinelerin Kültürel Tarihi

Doruk Yayıncılık

Yurtiçi ve yurtdışında yıllardan beri yürüttüğü bilim ve kültür tarihi konusundaki çalışmaları ve yapıtları gün ışığına çıkan Zeki Tez yeni kitabında alet ve makinelerin tarihi konusunda okuru eğlenceli bir geziye çıkarıyor. İnsanı diğer canlılardan ayıran alet yaratma ve kullanma özelliğidir. El, kol ve evcil-leştirdiği hayvanların gücüyle doğa-ya egemen olma savaşına giren insanoğlunun taşı, ağacı ve ateşi kullanarak başladığı aletli yaşam bir üst aşamaya geçerek makineleşmeyle küçük bir noktadan çığa dönüştü. Bugün alet ve makinesiz yaşamın düşünülemediği bir süreç nasıl geldiğini örnekleriyle, adım adım ve ‘at gözlüğü’ takmaksızın öykü tadında anlatıyor kitap. 2300 yıl önce Arşimed’in basit vinçleri

bugünkü dev iş araçlarının atasıydı. 800 yıl öncesine kadar göz bozuklukları karşısında insanın eli kolu bağlıydı. Dev binalardan kol saatine; bisikletten, uçmaya yönelik (düşsel tasarımlar da dahil) araçlara; Yüzme dalma aletlerinden iş makinelerine uzanan zevkli bir yolculuk.

Rus Basınında Türkiye ve Nato

Rasim Dirsehan Örs
Cumhuriyet
Kitapları

Türkiye’nin yakın komşusuyla olan ilişkilerini basında çıkan yazı ve karikatürler aracılığıyla anlatan çalışma bugünlerde Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yaşanan gelişmelerle kıyaslandığında geçmişte oynana oyunların yeniden oynandığını gözler önüne seriyor. Bir gazetecinin kaleminden çıkan yazıların iki ülkenin ilişkilerini nasıl yaraladığını, bir zamanlar o gazetecinin canını kurtarmak için o ülkenin elçiliğine sığındığını da hesaba katarak aktaran yapıtta

ayrıca “Yeni SSCB ve TC’yi kuran kadroların iktidar kavgalarını, Rusya’nın Moskova’ya acil telgrafiyle çağrılıp gelir gelmez tutuklanan Ankara büyükelçisini, ünlü Rus şairi Puşkin’in Erzurum yolunda işkenceden geçirilip kellesi kesilmiş bir başka ünlü Rus yazarının cesediyle karşılaşmasını, tüm dünya Ermenilerinin Sovyet Ermenistanı’na toplanmasını ve Türkiye’den toprak talebinde bulunulması projesini ayrıntılarıyla okuyacaksınız. ‘Bir Rus şehrine atom bombası atılsa fena mı olur’ diyenlerden başlayarak “Okyanus Ötesine” götürülmeye başlanan ilk Türk gazetecilerini tanıyacak, Nazım Hikmet’in Moskova’ya geliş öyküsünü, Türk komünistlerinin Rus gazetelerindeki Türkiye’yi anlatan yazılarını, 27 Mayıs ihtilaline kadar olan dönemdeki Türkiye’nin hallerini anlatan pek çok haber, yorum ve karikatürü göreceksiniz”

Teselliler

Seneca

Kırmızı
Yayınları

Roma’nın önde gelen düşünce adamı ve İmparator Neron’un özel öğretmeni olan ve Neron’un buyruğuna uyarak kendini öldüren Seneca’nın Montaigne ve Rousseau’yu etkileyen yapıtı Kenan Sarialioğlu’nun çevirisi Enis Batur’un editörlüğünde yayımlandı: “En etkili teselli, bizden önce insanların başına ne geldiyse bizim de başımıza geleceğini, bizden sonra da bütün yaratılmışların başına geleceğini kabul etmektir... Çektiğin ıstırapın ne üzüldüğün kişiye, ne de kendine bir yararı olduğu düşüncesinde belli bir rahatlama bulacaksın: zira yararsız bir şeyi uzatıp durmayı da elbette istemeyeceksin. Umutsuzluğa düşmekle ne kazanırsak kazanalım, kendi mutsuzluklarımızın bana bıraktığı bütün gözyaşlarını senin talihsizliğine saçmaya hazırım; ailevi acılarım yüzünden yorgun düşen gözlerimden, yeter ki bir işe yarasan, yeni gözyaşları akıtılabileceğim. Vazgeçme noktası: yanıp yakınalım; Acemi bir asker en küçük bir sıyrıktaki çılgılığı basar ve düşmanın kılıcından çok hekimin elinden korkar, oysa kılıçla doğranan tecrübeli bir asker, sanki söz konusu kendisi değilmiş gibi kımıldamadan ve inleyip sızlamadan yaralarının temizlenmesine katlanır, sen de benim giriştiğim bu tedaviye aynı cesaretle kendini hazırlamalısın. Mutsuzluklar, sana mutsuz olmayı öğretmedilerse, yitip gittiler demektir.(...)

BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: Dr. DENİZ KARA, ANKARA

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Zonguldak Albümü'nden

TÜRK RESSAMLARI: DENİZ DENİZ

KURU YAPRAK

İDGSA'ya bağlı UESYO Grafik Sanatlar Yüksek Okulu'ndaki öğrencilik yıllarında Edip Hakkı Köseoğlu, Sabri Berkel, Nurullah Berk, Emin Barın ve Yurdaer Altuntaş gibi konularının otoritesi sanatçı hocaların öğretiminden yararlanma olanağı bulmuş, 38 yıllık sanat yaşamında çeşitli atölyelerde çalışmış, yurt içinde ve dışında birçok sergiye katılmıştır. Çalıştığı konuları plastik ifade kavramı sınırlarını zorlamadan, kendine özgü bir yapıda oluşturan sanatçı, tekniğin tüm olanaklarından yararlanmaktadır. Geometrik bir yapı, yarı kübist bir işçilik ve renk yelpazesini kullanımındaki özgür yaklaşımıyla konuyu soluklandırmakta, çalışmanın bütünlüğünde apayrı bir dil oluşturmaktadır.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320